

Utbetalning av förmåner, bidrag och ersättningar

En vägledning är i första hand ett stöd för Försäkringskassans medarbetare vid ärendehandläggning och utbildning. Den innehåller en samlad information om vad som gäller på det aktuella området, uppdelat på tillämpnings- och metodstödsavsnitt.

En vägledning kan innehålla beskrivningar av

- författningsbestämmelser
- allmänna råd
- förarbeten
- rättspraxis
- JO:s beslut.

En vägledning kan även innehålla beskrivningar av hur man ska handlägga ärenden på det aktuella området och vilka metoder som då ska användas.

Vägledningarna uppdateras fortlöpande. Ändringar arbetas in i den digitala versionen, som finns på forsakringskassan.se. Sök på "vägledningar".

Du som arbetar på Försäkringskassan hittar dem också på Fia.

Upplysningar: Försäkringskassan
Avdelningen för gemensamma försäkringsfrågor

Beslutad 2026-01-05

Innehåll

Förkortningar	6
Sammanfattning.....	7
Läsanvisningar	8
1 Inledning	9
2 När betalar Försäkringskassan ut en ersättning?	10
2.1 Dagersättning	10
2.1.1 Vad är dag ersättning?	10
2.1.2 När betalas dag ersättning ut?	11
2.1.3 Avrundningsregler	12
2.1.4 Metodstöd – dag ersättningar	12
3 Avdrag för skatt.....	13
3.1 Förmåner, bidrag och ersättningar är skattefria	14
3.2 Skattepliktiga förmåner, bidrag och ersättningar	16
3.3 Försäkringskassan är skyldig att göra avdrag för preliminär skatt.....	18
3.3.1 Allmänna skattetabeller	19
3.3.2 Särskild skattetabell för dag ersättningar	21
3.4 Skatt på retroaktivt beviljad ersättning	21
3.4.1 Engångstabellen.....	21
3.4.2 Rättelser av dag ersättning	22
3.4.3 Ackumulerad inkomst	23
3.5 Skatteformer	23
3.5.1 A-skatt	23
3.5.2 F-skatt	23
3.6 Ändring av skatteavdrag	25
3.6.1 Förhöjt skatteavdrag när skattsedel saknas	25
3.6.2 Frivillig förhöjning av skatteavdrag	26
3.6.3 Förhöjt skatteavdrag vid utmätning, konkurs eller kvittning	27
3.6.4 Sänkning av skatteavdrag, jämkning	27
3.7 Internationella förhållanden	28
3.7.1 Särskild inkomstskatt för personer bosatta utomlands	28
3.7.2 Dubbelbeskattning.....	30
3.7.3 Gränsgångare	31
3.8 Metodstöd – om du ska betala ut en skattepliktig ersättning manuellt	31
3.9 Försäkringskassans återbetalning av preliminär skatt	32
4 Avdrag vid ordinarie utbetalningar	33
4.1 Avdragsordning	33
4.2 Skatt	33
4.3 Institutionsvistelse	33
4.3.1 Tid när vissa förmåner inte betalas ut	36
4.3.2 När personen ska betala för institutionsvistelsen.....	39
4.4 Kvittning.....	40
4.5 Utmätning	41
4.5.1 Avvikelse rapportera till Kronofogden	44
4.5.2 Metodstöd – avvikelse rapportera till Kronofogden	45

4.6	Återbetalning av för mycket utbetald ersättning enligt förordning 574/72 eller förordning 987/2009	45
4.7	Överenskommelse om avdrag	46
5	Avdrag vid utbetalning av retroaktivt beviljade förmåner	47
5.1	Avdragsordning	47
5.2	Sammanträffande av förmåner	47
5.2.1	Vilka perioder ska samordnas?	49
5.2.2	När är en ersättning retroaktivt beviljad?	50
5.2.3	Vilka förmåner ska samordnas?	50
5.2.4	När någon av ersättningarna ges ut delvis	51
5.2.5	Ärendena ska inte rekonstrueras	51
5.2.6	Kan felaktigt utbetald ersättning samordnas?	51
5.2.7	Kommuniceringsskyldighet enligt förvaltningslagen	52
5.2.8	Restbelopp	52
5.2.9	Ersättningar utanför SFB	54
5.2.10	Livränta	55
5.2.11	Metodstöd – samordning mellan förmåner	61
5.2.12	Metodstöd – samordning mellan underhållsstöd och etableringstillägg	63
5.3	Begäran från socialnämnden enligt 107 kap. 5 § SFB	64
5.3.1	För vilken tid får ersättning betalas ut till socialnämnden?	66
5.3.2	När är en ersättning retroaktivt beviljad?	70
5.3.3	Flödesschema	72
5.3.4	Försäkringskassan underrättar socialnämnden	73
5.3.5	Socialnämndens begäran	74
5.3.6	Kommunicering av uppgifter som har tillförts ärendet genom socialnämnden eller Försäkringskassan	75
5.3.7	Till vem och när Försäkringskassan ska kommunicera och till vem beslut ska skickas	76
5.3.8	Försäkringskassans beslut till socialnämnden	76
5.3.9	Missad utbetalning till socialnämnden	77
6	Betalningsmottagare	78
6.1	Huvudregel	78
6.2	Ställföreträdare, ombud och biträden	78
6.3	Till vem ska betalningen göras?	80
6.4	Utbetalning till någon annan än personen med stöd av fullmakt	80
6.4.1	Utbetalning till en annan person i särskilt undantagsfall	81
6.4.2	Uppsägning av fullmakt för utbetalning	81
6.5	Utbetalning till en person som är försvunnen	81
6.6	Personen har avlidit	82
6.6.1	Metodstöd utbetalning dödsbo	83
6.7	När ska ersättningen betalas på nytt?	83
7	Utbetalningssätt	85
7.1	Utbetalning till konto är huvudregeln	85
7.1.1	Utbetalning till utländskt konto	86
7.1.2	Metodstöd – verifiering av utländskt konto	86
7.1.3	Metodstöd – IBAN	86
7.1.4	Metodstöd – personer med skyddad identitet	86
7.1.5	Metodstöd – personer som saknar identitetshandling	87
7.1.6	Metodstöd – returhantering	87

7.1.7	Metodstöd – inbetalningar	87
7.2	Utbetalning till en person som bor eller vistas utomlands	88
7.2.1	Levnadsintyg	89
7.2.2	Metodstöd – levnadsintyg	90
8	Vem får beskedet om utbetalning?	93
8.1	Grundregel	93
8.2	Metodstöd – när skickar Försäkringskassan utbetalningsbesked?	93
8.2.1	Om personen inte vill ha utbetalningsbeskedet	93
8.3	Personen har en ställföreträdare	93
8.3.1	Omyndig (underårig)	94
8.3.2	God man	94
8.3.3	Förvaltare	94
8.3.4	Fullmaktstagare	94
8.3.5	Annan ställföreträdare	94
8.4	Personen har ingen fast adress	94
9	Arbetsgivardeklarationer och kontrolluppgifter	95
9.1	Ändrade regler från 1 januari 2019	95
9.2	I några situationer ska kontrolluppgift lämnas	95
9.3	Arbetsgivardeklaration på individnivå	95
9.4	Försäkringskassan är skyldig att meddela betalningsmottagaren	96
9.4.1	Ändring av uppgifter	97
9.5	Metodstöd – kontrolluppgifter och månatlig arbetsgivardeklaration på individnivå	98
9.5.1	Metodstöd – kontrolluppgifter till och med beskattningsår 2018	98
9.5.2	Metodstöd – månatlig arbetsgivardeklaration på individnivå från och med beskattningsår 2019	98
9.5.3	Metodstöd – ”skrivfel”	99
9.5.4	Metodstöd – bokföring och öppna poster	100
10	Preskription och överlåtelseförbud	101
10.1	Ersättning i SFB	101
10.1.1	Preskription	101
10.1.2	Överlåtelseförbud	102
10.2	Ersättning utanför SFB	102
10.2.1	Preskriptionslagen	103
	Källförteckning	104

Förkortningar

Förkortning	Förklaring
AvtL	Lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område
FB	Föräldrabalken
FKFS	Försäkringskassans författningssamling
FKRS	Försäkringskassans rättsliga ställningstagande
FÖD	Försäkringsöverdomstolen
IL	Inkomstskattelagen (1999:1229)
PSF	Pensionsmyndighetens författningssamling
Prop.	Proposition
RFFS	Riksförsäkringsverkets författningssamling
RAR	Riksförsäkringsverkets allmänna råd
RÅ	Regeringsrättens årsbok, dvs. praxis från en äldre motsvarighet till HFD
SFB	Socialförsäkringsbalken
SFL	Skatteförfarandelagen (2011:1244)
SFS	Svensk Författningssamling
SINK	Lagen (1991:586) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta
UB	Utsökningsbalken

Sammanfattning

Den här vägledningen behandlar reglerna för utbetalning av ersättningar som Försäkringskassan beslutar om. Vägledningen beskriver de författningar som reglerar hur och när Försäkringskassan ska göra en utbetalning. En ersättning kan antingen beviljas och betalas ut löpande eller beviljas och betalas för retroaktiv tid. När det finns särskilda regler för en utbetalning som gäller retroaktiv tid beskrivs detta. I annat fall gäller de beskrivna reglerna för all utbetalning.

Reglerna om utbetalning omfattar tidpunkten för utbetalningen, olika avdrag som kan eller måste göras innan personen får ersättningen, vem som ska få ersättningen, hur ersättningen betalas ut samt frågor om levnadsintyg, månadsvis arbetsgivardeklaration på individnivå, kontrolluppgifter och preskription.

Läsanvisningar

Denna vägledning ska vara ett stöd för Försäkringskassans medarbetare i handläggningen och vid utbildning.

Vägledningen redovisar och förklarar lagar och andra bestämmelser. Den redogör för de delar av lagens förarbeten som är särskilt viktiga för att förstå hur lagen ska tillämpas. Den redogör också för rättspraxis och för Försäkringskassans rättsliga ställningstaganden.

Vägledningen innehåller också en beskrivning av hur man ska handlägga ärenden och vilka metoder som då ska användas för att åstadkomma både effektivitet och kvalitet i handläggningen. Rubriken till sådana kapitel eller avsnitt inleds med ordet Metodstöd.

Hänvisningar

I vägledningen finns hänvisningar till lagar, förordningar och föreskrifter. Det finns också hänvisningar till Försäkringskassans rättsliga ställningstaganden, interna styrdokument, förarbeten, rättsfall, JO-beslut och andra vägledningar. Dessa hänvisningar finns antingen i löpande text eller inom parentes i direkt anslutning till den mening eller det stycke den avser.

Sist i vägledningen finns en källförteckning som redovisar de lagar, förordningar, domar med mera som nämns i vägledningen.

Exempel

Vägledningen innehåller också exempel. De är komplement till beskrivningarna och åskådliggör framför allt hur en ersättning ska beräknas.

Historikbilaga

Denna vägledning har reviderats. I historikbilagan finns en kortfattad beskrivning av de sakliga ändringar som gjorts i respektive version av vägledningen. Genom att läsa historikinformationen får du en överblick över de viktigaste nyheterna i den här versionen.

Att hitta rätt i vägledningen

I vägledningen finns en innehållsförteckning. Den är placerad först och ger en översiktssbild av vägledningens kapitel och avsnitt. Med hjälp av fliken "Bokmärken" i vänsterkanten kan du navigera mellan avsnitten. Det finns också en sökfunktion för att hitta enstaka ord och begrepp.

1 Inledning

En av de viktigaste uppgifterna för Försäkringskassan är att betala ut rätt ersättning i rätt tid till rätt person. Denna vägledning beskriver det regelverk som gäller för utbetalning av de olika förmåner, bidrag och ersättningar som Försäkringskassan administrerar. Vilka uppgifter Försäkringskassan behöver för att kunna betala ut ersättning varierar beroende vilken ersättning det gäller och om det är en inrikes- eller utrikesbetalning.

Vägledningen försöker ge svar på frågor om

1. när en ersättning betalas ut
2. vilken typ av skatteavdrag som är aktuellt
3. i vilken ordning olika avdrag måste göras
4. vem betalningen kan göras till
5. sättet för utbetalning
6. hur man gör en arbetsgivardeklaration på individnivå och när en kontrolluppgift ska utfärdas
7. preskriptionsfrågor
8. betalningar till personer som är bosatta utomlands
9. utbetalning på begäran av ett EU/EES land och Schweiz.

Försäkringskassan gör utbetalningar till fysiska personer som omfattas av svensk socialförsäkring, till fysiska personer som inte omfattas av svensk socialförsäkring och till juridiska personer. Ibland ska betalningen göras till någon annan än den som har beviljats ersättningen eller förmånen. Det har inte gått att hitta termer som täcker alla kategorier. Därför använder vi begreppen personen och ersättningen i denna vägledning.

Ersättningsspecifika regler finns i respektive ersättningsvägledning. I den här vägledningen finns regler som gäller flera ersättningar. Vägledningen behandlar inte utbetalning av skadestånd.

2 När betalar Försäkringskassan ut en ersättning?

Här behandlas regler som är gemensamma för flera ersättningar.

Läs mer

Du kan läsa mer om brytdatum och utbetalningsdagar för respektive ersättning på Försäkringskassans intranät Fia under Förmåner och handläggning/Utbetalningar/Bryt- och utbetalningsdagar.

2.1 Dagersättning

2.1.1 Vad är dagersättning?

1 § förordning om utbetalning av dagersättningar från Försäkringskassan

Med dagersättning avses i denna förordning följande förmåner enligt socialförsäkringsbalken:

1. graviditetspenning,
2. föräldrapenningsförmåner,
3. sjukpenning,
4. rehabiliteringspenning,
5. smittbärappenning, och
6. närståendepenning.

Med dagersättning avses även

1. dagpenning enligt förordningen (1995:239) om förmåner till totalförsvarspliktiga,
 2. aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning enligt förordningen (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser, och
 3. ersättning enligt 20 § lagen (1991:1047) om sjuklön.
-

Med dagersättning avses följande ersättningar:

- graviditetspenning
- föräldrapenning
- tillfällig föräldrapenning
- sjukpenning
- sjukpenning i särskilda fall
- rehabiliteringspenning
- rehabiliteringspenning i särskilda fall
- smittbärappenning
- närståendepenning
- dagpenning enligt förordningen (1995:239) om förmåner till totalförsvarspliktiga
- aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning enligt förordningen (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser

- ersättning enligt 20 § lagen (1991:1047) om sjuklön.

2.1.2 När betalas dag ersättning ut?

2 § förordning om utbetalning av dag ersättningar från Försäkringskassan

Dag ersättning enligt 1 § första stycket 4 och andra stycket 2 betalas ut högst en gång i månaden om inte rehabiliteringen eller det arbetsmarknadspolitiska programmet slutförs dessförinnan.

Dag ersättning enligt 1 § första stycket 1–3, 5 och 6 samt andra stycket 1 betalas ut högst var fjortonde dag om inte ersättningsperioden tar slut dessförinnan.

Dag ersättning enligt 1 § andra stycket 3 betalas ut när ersättningsperioden har tagit slut.

Sjukpenning, förebyggande sjukpenning, arbetsskadesjukpenning, graviditetspenning, föräldrapenningförmåner, smittbärarpenning, sjukpenning enligt statligt personskadeskydd, närståendepenning samt dagpenning enligt förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga betalas ut högst var fjortonde dag. Vanligen görs utbetalningen en gång i månaden eller vid ersättningsperiodens slut.

Aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning betalas ut högst en gång i månaden.

Aktivitetsstöd, utvecklingsersättning, etableringsersättning, etableringstillägg och bostadsersättning beräknas och betalas ut av Försäkringskassan månadsvis i efterskott. (10 kap. 9 § första stycket förordning [2017:819] om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser)

Etableringsersättning för deltagande i kartläggning och medverkan till upprättandet av en individuell handlingsplan får dock betalas ut oftare än månadsvis i efterskott. Detsamma gäller etableringstillägg och bostadsersättning som betalas ut under tiden för kartläggning och medverkan till upprättandet av en individuell handlingsplan. (10 kap. 9 § andra stycket förordning [2017:819] om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser)

Aktivitetsstöd och utvecklingsersättning enligt de bestämmelser som gällde fram till den 31 december 2017 betalas ut månadsvis i efterskott enligt 7 § förordningen (1996:1100) om aktivitetsstöd. Deltagaren väljer den första utbetalningsperioden med aktivitetsstöd/utvecklingsersättning. (7 § Riksförsäkringsverkets föreskrifter [RFFS 1996:24] för tillämpning av förordningen [1996:1100] om aktivitetsstöd, som gäller för ersättning som betalas för tid före den 1 januari 2018).

Rehabiliteringspenning betalas ut högst en gång i månaden om inte rehabiliteringen slutförs dessförinnan.

Ersättning enligt 20 § lagen (1991:1047) om sjuklön betalas ut när ersättningsperioden har tagit slut.

Läs mer

Mer information om Försäkringskassans utbetalningsdagar finns på vår hemsida www.forsakringskassan.se/privatperson/utbetalningsdatum-och-handlaggningstider

2.1.3 Avrundningsregler

När det uppkommer öresbelopp vid beräkning av sjukpenning, tillfällig föräldrapenning eller aktivitetsstöd ska Försäkringskassan runda av beloppet till närmaste hela krontal, varvid 50 öre avrundas uppåt (28 kap. 10 § andra stycket SFB, 28 kap. 16 § andra stycket SFB, 13 kap. 35 § andra stycket SFB och 12 § RFFS 1996:24).

Örestal som uppkommer vid beräkning av aktivitetsstöd, utvecklingsersättning, etableringsersättning, etableringstillägg eller bostadersättning ska avrundas till närmaste krontal. Om beräkningen slutar på 50 öre, ska beloppet avrundas uppåt till närmaste högre krontal. (9 § Försäkringskassans föreskrifter [FKFS 2017:6] om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser)

2.1.4 Metodstöd – dagersättningar

Utbetalning av dagersättning sker vanligtvis en gång per månad. Ordinarie utbetalningsdagar för sjukpenning är 25:e, 26:e eller 27:e beroende på födelsedag. Ordinarie utbetalningsdag för tillfällig föräldrapenning och föräldrapenning är den 25:e. Ordinarie utbetalningsdag för aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning är den 26:e.

3 Avdrag för skatt

Detta kapitel beskriver kort de generella skatteregler som gäller när Försäkringskassan betalar ut ersättning.

Läs mer

Ytterligare information finns i Skatteverkets föreskrifter, allmänna råd och meddelanden om vissa ersättningar. SKV:s serie Föreskrifter, Allmänna råd och Meddelanden finns på www.skatteverket.se/rattsligvagledning.

Skattesystemet bygger på att den preliminära skatten betalas in under samma kalendermånad som personen har inkomsten. Utbetalaren gör oftast skatteavdrag, men det förekommer att personen betalar preliminärskatten själv. Utbetalaren ska då inte göra något skatteavdrag.

Vid det slutliga beslutet om skatt jämför Skatteverket sedan hur mycket som betalats in i preliminärskatt under året med den slutliga skatten. Om för lite preliminär skatt har betalats in får personen kvarskatt, och om för mycket har betalats in får personen tillbaka pengar. Den preliminära skatten ska i möjligaste mån motsvara den slutliga skatten.

3.1 Förmåner, bidrag och ersättningar är skattefria

8 kap. 6 § IL

Tillägg enligt 37 kap. 15 § första stycket och 98 kap. 7 § första stycket socialförsäkringsbalken är skattefria.

8 kap. 9 § IL

Följande bidrag enligt socialförsäkringsbalken är skattefria:

- barnbidrag,
- underhållsstöd,
- adoptionsbidrag och
- efterlevandestöd.

8 kap. 10 § IL

Bostadsbidrag, bostadstillägg och boendetillägg enligt socialförsäkringsbalken samt kommunalt bostadstillägg till handikappade är skattefria.

8 kap. 13 § IL

Etableringsersättning, etableringstillägg och bostadsersättning till vissa nyanlända invandrare är skattefria.

8 kap. 16 § IL

Merkostnadsersättning enligt 50 kap. socialförsäkringsbalken och ersättning för merutgifter för resor enligt 27 kap. 5 § samma balk är skattefria.

8 kap. 17 § IL

Bidrag från Försäkringskassan till handikappade eller till föräldrar till handikappade barn för att skaffa eller anpassa motorfordon är skattefria. Om bidraget betalas ut till en näringsidkare för näringsverksamheten, tillämpas bestämmelserna om näringsbidrag i 29 kap.

8 kap. 19 § IL

Assistansersättningar enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken och ekonomiskt stöd till utgifter för personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade är skattefria.

11 kap. 25 § IL

Dagersättningar och tillägg till sådana ersättningar, månadsersättningar, naturaförmåner, fälttraktamenten, befattningspenningar, utbildningspremier, utryckningsbidrag samt avgångsvederlag till totalförsvarspliktiga eller till de som genomgår militär utbildning inom Försvarsmakten som rekryter ska inte tas upp.

Familjebidrag till totalförsvarspliktiga eller till rekryter som avses i första stycket ska tas upp bara om bidraget betalas ut i form av näringsbidrag. Familjebidrag anses tillfalla den totalförsvarspliktige, även om bidraget betalas ut till någon annan. Familjebidrag i form av näringsbidrag ska tas upp i inkomstslaget tjänst, om näringen bedrivs av en juridisk person eller av ett svenskt handelsbolag som den värnpliktige inte är delägare i, och i annat fall i inkomstslaget näringsverksamhet.

[...]

11 kap. 33 § IL

Utvecklingsersättning i form av dagpenning som lämnas till de ungdomar som deltar i arbetsmarknadspolitiska program ska inte tas upp.

11 kap. 35 § IL

Stöd som avser ersättning för utgifter för logi eller resor m.m. ska inte tas upp om det lämnas till deltagare i

1. arbetslivsinriktad rehabilitering,
2. arbetsmarknadspolitiska program som berättigar deltagaren till aktivitetsstöd, utvecklingsersättning eller etableringsersättning.

[...]

Följande ersättningar är inte skattepliktiga:

- adoptionsbidrag
- assistansersättning
- barnbidrag
- betalning av tillägg till sjukersättning efter avstämning av sjukersättning i form av steglös avräkning
- bilstöd
- boendetillägg
- bostadsbidrag
- bostadsersättning
- bostadstillägg till sjukersättning och aktivitetsersättning
- ersättning enligt 36 kap. 18 § SFB (se 11 kap. 30 § IL, som citeras nedan)
- ersättning för merutgifter för arbetsresor
- etableringsersättning
- etableringstillägg
- familjebidrag till totalförsvarspliktiga utom i form av näringsbidrag
- flerbarnstillägg
- förlängt barnbidrag
- handikappersättning enligt äldre lagstiftning

- merkostnadsersättning
- särskilt bidrag för kostnader i samband med rehabiliteringsersättning
- tilläggsbetalning efter avstämning av bostadsbidrag
- underhållsstöd
- utvecklingsersättning
- vårdbidrag enligt äldre lagstiftning (merkostnadsdelen).

3.2 Skattepliktiga förmåner, bidrag och ersättningar

11 kap. 1 § IL

Löner, arvoden, kostnadsersättningar, pensioner, förmåner och alla andra inkomster som erhålls på grund av tjänst ska tas upp som intäkt, om inte något annat anges i detta kapitel eller i 8 eller 11 a kap.

[...]

11 kap. 24 § IL

Dagpenning vid utbildning och tjänstgöring inom det svenska totalförsvaret ska tas upp.

11 kap. 30 § IL

Följande ersättningar i samband med sjukdom m.m. ska tas upp om de grundar sig på förvärvsinkomst på grund av tjänst:

1. sjukpenning, rehabiliteringspenning och smittbärappenning enligt socialförsäkringsbalken,
2. sjukpenning enligt lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring,
3. ersättning enligt 20 § lagen (1991:1047) om sjuklön, och
4. ersättningar enligt andra lagar eller författningar vid sjukdom eller olycksfall i arbete eller i samband med militärtjänstgöring.

Vidare ska sådan sjukpenning och rehabiliteringspenning som avses i 28 a respektive 31 a kap. socialförsäkringsbalken tas upp.

Även sjukersättning och aktivitetsersättning enligt socialförsäkringsbalken ska tas upp. Sådan ersättning som anges i 36 kap. 18 § samma balk ska dock inte tas upp.

11 kap. 31 § IL

Följande ersättningar enligt socialförsäkringsbalken i samband med vård ska tas upp:

1. föräldrapenningsförmåner,
2. närståendepennning, och
3. omvårdnadsbidrag.

11 kap 36 § IL

Följande ersättningar i samband med arbetslöshet ska tas upp:

1. dagpenning från svensk arbetslöshetskassa, och
2. aktivitetsstöd som betalas ut enligt bestämmelser som beslutats av regeringen eller av statlig myndighet till den som tar del av ett arbetsmarknadspolitiskt program och till andra som är likställda med dem när det gäller rätt till sådant stöd.

11 kap. 37 § IL

Följande gäller för livräntor vid sjukdom eller olycksfall på grund av försäkringar som inte är trafikförsäkring, ansvarsförsäkring, obligatorisk försäkring enligt lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring eller arbetsskadeförsäkring enligt socialförsäkringsbalken.

[...]

Andra livräntor på grund av personskada än sådana som avses i första stycket ska tas upp till den del de avser ersättning för förlorad inkomst som skulle ha tagits upp som intäkt eller för förlorat underhåll.

15 kap. 8 § IL

Följande ersättningar i samband med sjukdom m.m. ska tas upp, om de grundar sig på förvärvsinkomst på grund av näringsverksamhet:

1. sjukpenning, rehabiliteringspenning och smittbärappenning enligt socialförsäkringsbalken, och
 2. sjukpenning enligt lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring.
-

Följande ersättningar räknas vid beskattningen som ersättning för arbete och är skattepliktiga:

- aktivitetsersättning (både inkomstrelaterad ersättning och garantiersättning)
- aktivitetsstöd
- arbetsskadelivränta, egenlivränta
- dagpenning till totalförsvarspliktiga
- ersättning enligt 20 § lagen (1991:1047) om sjuklön
- familjebidrag till rekryter i form av näringsbidrag (lagtexten citeras i avsnittet om skattefri ersättning)

- föräldrapenning
- graviditetspenning
- närståendepenning
- omvårdnadsbidrag
- rehabiliteringspenning
- sjukersättning (både inkomstrelaterad ersättning och garantiersättning)
- sjukpenning
- smittbärapenning
- statlig ersättning för arbete i etableringsjobb
- tillfällig föräldrapenning
- vårdbidrag enligt äldre lagstiftning, dock inte den del som avser merkostnader.

3.3 Försäkringskassan är skyldig att göra avdrag för preliminär skatt

10 kap. 2 § SFL

Den som betalar ut ersättning för arbete, ränta, utdelning eller annan avkastning som är skattepliktig enligt inkomstskattelagen (1999:1229) ska göra skatteavdrag enligt bestämmelserna i detta kapitel.

Skatteavdrag ska göras vid varje tillfälle då utbetalning sker.

Den som betalar ut kontant ersättning för arbete ska i de flesta fall göra avdrag för *preliminär* skatt på skattepliktiga inkomster. Skatteavdrag ska göras vid varje tillfälle då utbetalning sker. De socialförsäkringsförmåner som räknas som ersättning för arbete i skattehänseende är skattepliktiga (se 10 kap. 3 § SFL). Försäkringskassan ska alltså göra skatteavdrag när skattepliktiga socialförsäkringsförmåner betalas ut.

Vilket skatteavdrag som ska göras beror på omständigheterna i det enskilda fallet, bl.a. på vilken skatteform som gäller och vilken typ av ersättning som ska betalas ut. I vissa fall är det även aktuellt att avgöra om Försäkringskassan är huvudutbetalare eller sidoutbetalare och om det är fråga om en ordinarie utbetalning eller utbetalning för retroaktiv tid.

Försäkringskassan kan, utom i de situationer som behandlas i avsnitt 3.6.2, alltid göra högre avdrag för preliminär skatt om en person så önskar. Om en person vill att Försäkringskassan ska göra ett lägre avdrag behövs ett beslut från Skatteverket om det.

Om Skatteverket har fattat beslut om skatteavdrag har beslutet företräde framför skattetabeller.

Undantag från skyldigheten att göra skatteavdrag

Det finns vissa undantag från skyldigheten att göra skatteavdrag. För Försäkringskassans del är de viktigaste undantagen:

- När beloppet understiger 100 kronor (se 10 kap. 4 § första stycket 1 SFL),
- när det kan antas att den ersättning som Försäkringskassan sammanlagt kommer att betala ut till mottagaren under kalenderåret understiger 1 000 kronor (se 10 kap. 4 § första stycket 2 SFL) och
- när betalningsmottagaren själv betalar sin preliminärskatt, se avsnitt 3.5.

Läs mer

De flesta ersättningar som Försäkringskassan betalar ut ger inte rätt till skattereduktion för arbetsinkomster, så kallat jobbskatteavdrag. Fullständig information om jobbskatteavdrag finns på www.skatteverket.se.

3.3.1 Allmänna skattetabeller

11 kap. 2 § SFL

Med regelbunden ersättning avses sådan ersättning för arbete som gäller en bestämd tidsperiod och som betalas ut till en fysisk person vid regelbundet återkommande tillfällen.

11 kap. 3 § SFL

Med huvudinkomst avses sådan regelbunden ersättning till en fysisk person som utgör dennes huvudsakliga ersättning för arbete.

Detsamma gäller ersättning som inte är regelbunden men som betalas ut tillsammans med huvudinkomsten.

11 kap. 17 § SFL

Skatteavdrag ska, om inte annat föreskrivs i 18 eller 19 §, göras enligt en allmän skattetabell i fråga om sådan ersättning som är mottagarens huvudinkomst. Om ersättningen inte är regelbunden, ska skatteavdrag dock göras enligt en särskild skattetabell för engångsbelopp enligt 12 kap. 6 §.

Detta avsnitt gäller personer med A-skatt. Om personen som har beviljats ersättningen har F-skatt gäller andra regler, se avsnitt 3.5.

För många ersättningar som Försäkringskassan betalar gäller bestämmelserna ovan för allmänna skattetabeller för utbetalare. Men för vissa ersättningar gäller andra regler. De beskrivs i avsnitt 3.3.2.

De ersättningar som följer vanliga regler är

- sjukersättning
- aktivitetsersättning
- arbetsskadelivränta, egenlivränta
- sjukpenning i särskilda fall
- rehabiliteringspenning i särskilda fall
- familjebidrag till rekryter i form av näringsbidrag
- omvårdnadsbidrag
- vårdbidrag enligt äldre lagstiftning, dock inte den del som avser merkostnader
- Statlig ersättning för arbete i etableringsjobb (alltid sidoinkomst).

Om Försäkringskassan är huvudbetalare ska skatteavdrag göras enligt allmänna skattetabeller från sådan ersättning som gäller en bestämd tidsperiod och betalas ut vid regelbundet återkommande tillfällen. Skattetabellerna fastställs av Skatteverket och uppdateras varje år. Tabellerna finns på Skatteverkets webbplats, se www.skatteverket.se/skattetabeller.

När allmän skattetablell ska användas beslutar Skatteverket vilken skattetablell som ska användas med ledning av var personen var folkbokförd den 1 november året före beskattningsåret (jfr 65 kap. 3 § IL). Underlagen för beräkning av skatt liksom skattebeloppen avrundas nedåt till hela kronor (22 kap. 1 § skatteförfarandeförordningen [2011:1261]).

Med huvudinkomst menas regelbunden ersättning till en fysisk person som utgör dennes huvudsakliga ersättning för arbete. När Försäkringskassan är huvudutbetalare ska skatteavdrag göras enligt allmänna skattetableller eller enligt en särskild tabell för engångsbelopp, se avsnitt 3.4. Från övriga inkomster, så kallade sidoinkomster, ska skatteavdrag göras med 30 procent (se 11 kap. 20 § SFL, citerad nedan).

När är Försäkringskassan huvudutbetalare?

När Försäkringskassan ska betala ut en ersättning och är skyldig att göra skatteavdrag kan Försäkringskassan anse sig vara huvudutbetalare och göra skatteavdrag enligt tabell. Detta kan ske i de fall myndigheten inte har kännedom om att det finns någon annan utbetalare som betalar ut högre skattepliktig ersättning. Om Försäkringskassan däremot känner till att det finns en annan utbetalare som betalar ut högre skattepliktig ersättning, ska avdrag ske med 30 procent, eftersom det då är frågan om en sidoinkomst.

Om personen uppger att Försäkringskassan inte är huvudutbetalare ska uppgiften dokumenteras och skatteavdrag göras med 30 procent.

Att Försäkringskassan någon enstaka månad betalar ut ett högre belopp än huvudutbetalaren betyder inte att mottagaren får en ny huvudutbetalare. (Se RÅ 1988 ref. 43.)

Sidoinkomster

11 kap. 20 § SFL

Från ersättning för arbete som betalas ut till en fysisk person ska skatteavdrag göras med 30 procent av underlaget, om ersättningen

1.inte är mottagarens huvudinkomst och inte heller sådan sjukpenning m.m. som avses i 18 §,

[...]

När Försäkringskassan inte är huvudutbetalare ska Försäkringskassan göra skatteavdrag med 30 procent såsom sidoutbetalare (11 kap. 20 § SFL). Det gäller till exempel regelbundna men lägre ersättningar.

Försäkringskassans utbetalning av statlig ersättning för arbete i etableringsjobb ska ses som sidoinkomst, eftersom den lön som personen får från sin arbetsgivare ska ses som huvudinkomst.

Särskild skattetablell för aktivitetsstöd

Skatteverket har tagit fram en särskild skattetablell för ersättning från arbetslöshetskassa eftersom denna ersättning betalas ut fem dagar per vecka. Denna specialtabell används även för skatteavdrag på aktivitetsstöd eftersom aktivitetsstöd också betalas ut högst fem dagar per vecka. Tabellen finns inte på Skatteverkets webbplats utan Försäkringskassan får den elektroniskt från Skatteverket.

Reglerna är desamma som för de ersättningar där skatteavdraget ska göras enligt allmänna skattetableller. Det innebär bland annat att vid utbetalning av retroaktivt beviljad ersättning ska den särskilda engångstabellen användas.

3.3.2 Särskild skattetabell för dag ersättningar

11 kap. 18 § SFL

Skatteavdrag ska göras enligt en särskild skattetabell för sjukpenning m.m., om ersättningen för arbete är sådan som avses i 11 kap. 24 §, 30 § första stycket eller 31 § eller 15 kap. 8 § inkomstskattelagen (1999:1229).

Första stycket gäller inte om ersättningen är omvårdnadsbidrag enligt 22 kap. socialförsäkringsbalken.

Detta avsnitt gäller personer med A-skatt. Om personen som har beviljats ersättningen har F-skatt gäller andra regler, se avsnitt 3.5.

Skatteverket utfärdar en särskild skattetabell för sjukpenning m.m. för varje beskattningsår. De flesta, men inte riktigt alla, dag ersättningar följer denna tabell. (jfr 11 kap. 17, 18 och 20 §§ SFL). Tabellen finns på Skatteverkets webbplats och ska användas vid utbetalning av följande ersättningar:

- föräldrapenning
- tillfällig föräldrapenning
- graviditetspenning
- sjukpenning (utom sjukpenning i särskilda fall)
- närståendepenning
- smittbärarpenning
- rehabiliteringspenning, utom rehabiliteringspenning i särskilda fall
- ersättning enligt 20 § lagen (1991:1047) om sjuklön
- dagpenning till totalförsvarspliktiga.

Den särskilda tabellen ska användas även vid utbetalning av retroaktivt beviljad ersättning. Vid utbetalningar enligt tabellen finns ingen anledning att avgöra om det är Försäkringskassan som är huvudutbetalare eller inte.

3.4 Skatt på retroaktivt beviljad ersättning

3.4.1 Engångstabellen

Det finns en särskild skattetabell för engångsbelopp (se 11 kap. 3 och 17 §§, 12 kap. 6 § SFL samt prop. 2010/11:165 s. 743). Skattetabellen ändras årligen och finns på Skatteverkets webbplats.

Den ska användas när den ersättning som Försäkringskassan betalar ut följer allmän tabell (se avsnitt 3.3.1) och engångsbeloppet betalas tillsammans med huvudinkomsten.

I dessa fall ska den särskilda skattetabellen för engångsbelopp inte användas:

- När det handlar om en sidoinkomst. Då ska skatteavdrag göras med 30 procent (se 11 kap. 16 och 20 §§ SFL).
- Om mottagaren har F-skatt. Se avsnitt 3.5.
- Vid utbetalning av ersättningar som omfattas av den särskilda skattetabellen för sjukpenning m.m.

När Försäkringskassan gör en engångsbetalning handlar det vanligen om retroaktivt beviljad ersättning.

Avdrag ska göras enligt skattetabellen för engångsbelopp på ersättning för retroaktiv tid som betalas samma månad som regelbundet betald huvudinkomst.

I tabellen läggs skattebeloppet för den retroaktiva tiden till de övriga inkomsterna under året. Skatteavdraget på utbetalningen för retroaktiv tid blir därför ofta högre än vid en vanlig månadsutbetalning. Reglerna är desamma oavsett om engångsbeloppet avser innevarande år eller ett tidigare år. Tabellen för engångsbelopp ska användas även om utbetalningen för den retroaktiva tiden delas upp på flera delutbetalningar.

För *aktivitetsstöd* är det på samma sätt engångstabell som gäller för skatteavdrag på retroaktivt beviljad ersättning, men årsbeloppet räknas då utifrån 22 dagar x aktivitetsstödet x tolv månader.

Exempel

Ursula har fått aktivitetsstöd med 223 kronor per dag. Försäkringskassan har gjort skatteavdrag med 48 kronor per dag enligt den särskilda skattetabellen för aktivitetsstöd. Ursulas aktivitetsstöd höjs senare till 320 kronor per dag med retroaktiv verkan. Försäkringskassan, som är huvudutbetalare, gör då en utbetalning för den retroaktiva tiden vilken betalas ut tillsammans med de vanliga utbetalningarna av aktivitetsstöd och drar skatt enligt tabellen för engångsbelopp med 72 kronor per dag.

Försäkringskassan gör en ny utbetalning genom att bokföra om den tidigare utbetalningen (minus bruttobelopp, plus skattebelopp, minus nettobelopp) och registrerar sedan den rätta utbetalningen med skatteavdrag på hela bruttobeloppet. Den nya utbetalningen blir så här:

Den första utbetalningen:	- 223 (brutto)	+48 (skatt)	= -175 kr (netto)
Rättelse:	+320 (brutto)	-72 (skatt)	= +248 kr (netto)
Summa att betala ut:	+97 (brutto)	-24 (skatt)	= +73 kr (netto)

3.4.2 Rättelser av dagersättning

I ärenden där Försäkringskassan rättar till utbetalningar av de ersättningar som räknas upp i avsnitt 3.3.2, ska det preliminära skatteavdraget göras enligt den särskilda skattetabellen för sjukpenning m.m. Det gäller oavsett om rättelsen avser innevarande år eller ett tidigare år.

Exempel

Uma har fått sjukpenning utbetald med en fjärdedels ersättning. Hon ringer och säger att hon är beviljad hel sjukpenning och Försäkringskassan ser att Uma har fått för litet sjukpenning och lovar att rätta till utbetalningen. Handläggaren gör en ny utbetalning genom att bokföra om den tidigare utbetalningen (minus bruttobelopp, plus skattebelopp, minus nettobelopp) och sedan registrera en ny utbetalning på rätt bruttobelopp och skatteavdrag på hela bruttobeloppet enligt tabellen för sjukpenning m.m. Den nya utbetalningen tar hänsyn både till Umas SGI och att det blir en hel ersättning och ser ut så här:

1/4 sjukpenning	—56 (brutto)	+235 (skatt)	= -521 kr (netto)
1/1 sjukpenning	+3 024 (brutto)	-938 (skatt)	= +2 086 kr (netto)
Summa att betala ut:	+ 2 268 (brutto)	-703 (skatt)	= +1 565 kr (netto)

Enligt bokföringslagen (1999:1078) får en felaktig utbetalning inte tas bort, utan ska korrigeras på ett synligt sätt.

Arbetsgivardeklaration på individnivå medför ingen ny hantering för tilläggsutbetalningar. Tilläggsutbetalningen påverkar personens arbetsgivardeklaration den månad som tilläggsutbetalningen sker (enligt kontantprincipen). Tilläggsutbetalningen *påverkar inte* tidigare arbetsgivardeklaration, utan är bara ett tillägg.

3.4.3 Ackumulerad inkomst

Detta avsnitt gäller alla skattepliktiga ersättningar. Personen kan vända sig till Skatteverket för att ansöka om särskild skatteberäkning av ackumulerad inkomst. Det gäller om Försäkringskassan ska göra en utbetalning som

- avser delar av minst två kalenderår
- är minst 50 000 kronor netto, och
- årsinkomsten, inklusive utbetalningen, överstiger skiktgränsen för statlig inkomstskatt med minst 50 000 kronor.

Skiktgränsen omfattar den beskattningsbara förvärvsinkomsten, det vill säga inkomsten som personen har efter att grundavdraget har dragits bort. Skiktgränsen uppdateras varje år och finns på Skatteverkets webbplats.

3.5 Skatteformer

Skatteformen avgör vilket skatteavdrag utbetalaren ska göra. De flesta som beviljas ersättning har A-skatt men om personen driver näringsverksamhet kan Skatteverket besluta att personen istället ska ha F-skatt, FA-skatt eller SA-skatt. Även näringsidkare kan dock ha A-skatt.

En persons skatteform kan ändras under året om Skatteverket fattar ett nytt beslut. Skatteverket lämnar elektroniska uppgifter till Försäkringskassan en gång varje år om skatteform och vilken skattetabell som är tillämplig för samtliga personer i landet genom ett så kallat CSR-svar. Om en person saknar skattsedel ska ett förhöjt skatteavdrag göras, se avsnitt 3.6.1.

3.5.1 A-skatt

Om en person har A-skatt ska utbetalaren göra skatteavdrag på utbetald ersättning för arbete och annan ersättning som räknas som ersättning för arbete i skattehänseende (se 10 kap. 2 och 3 §§ SFL och avsnitt 3.3). Den som saknar skattsedel anses ha A-skatt.

Särskild A-skatt, så kallad SA-skatt

Om någon har inkomster som ingen annan gör skatteavdrag för kan Skatteverket besluta att personen ska betala särskild A-skatt, så kallad SA-skatt. (Se 8 kap. 5 § SFL.)

För Försäkringskassans del innebär ett beslut om SA-skatt att skatteavdrag görs som för A-skatt om personen inte visar att preliminärskatten i stället ska betalas av personen själv.

3.5.2 F-skatt

En person som uppger sig driva, eller ha för avsikt att driva, näringsverksamhet i Sverige kan ansöka hos Skatteverket om att bli godkänd för F-skatt (se 9 kap. 1 § SFL).

Näringsidkaren bestämmer själv om denne vill ha F-skatt eller inte. Ett godkännande gäller tills vidare om det inte återkallas av Skatteverket.

För att Försäkringskassan ska kunna beakta ett godkännande om F-skatt måste Försäkringskassan få det. Vi får information från Skatteverket i december varje år om en persons skatteuppgifter för nästa inkomstår. Där ingår information om registrering för F-skatt till och med sista november. Om Skatteverket har godkänt ansökan om F-skatt vid en senare tidpunkt får vi inte information om det per automatik, utan näringsidkaren måste själv lämna ett registerutdrag till Försäkringskassan. Den här hanteringen gäller fram till nästa inläsning i december månad året därpå.

Den som inte är godkänd för F-skatt har automatiskt A-skatt. Det gäller framförallt löntagare men även näringsidkare som inte vill ha eller annars inte är godkända för F-skatt.

Avdrag vid F-skatt

Regelverket

För den som har F-skatt är huvudregeln att utbetalaren inte ska göra avdrag för skatt (10 kap. 11 § SFL). I stället betalar den som har F-skatt in sin preliminära skatt själv. Det finns dock ett undantag som anger att skatteavdrag ska göras med 30 procent för vissa ersättningar. Reglerna är desamma oavsett om betalningen avser retroaktivt beviljad ersättning eller inte.

Den enda ersättningen från Försäkringskassan som omfattas av huvudregeln för F-skatt är familjebidrag till totalförsvarspiktiga i form av näringsbidrag. Övriga skattepliktiga socialförsäkringsförmåner som Försäkringskassan betalar ut, det vill säga de allra flesta, omfattas av undantaget (10 kap. 3 § andra stycket SFL, 10 kap. 13 § SFL och 11 kap. 20 § SFL samt prop. 2010/11:165 s. 730).

När en ersättning som är tänkt att ersätta utebliven näringsinkomst betalas ut till någon som har F-skatt anses ersättningen dock ingå i underlaget för den skatt som personen själv betalar och Försäkringskassan ska inte göra något skatteavdrag. Detta utgör alltså ett undantag från undantaget. Vilka ersättningar detta gäller framgår nedan (se 10 kap. 5 § första stycket 2 SFL och 15 kap. 8 § IL).

Vad gäller för Försäkringskassan?

Försäkringskassan ska göra skatteavdrag med 30 procent vid utbetalning av

- sjukersättning
- aktivitetsersättning
- arbetsskadelivränta, egenlivränta
- omvårdnadsbidrag
- vårdbidrag enligt äldre lagstiftning
- sjukpenning i särskilda fall
- rehabiliteringspenning i särskilda fall
- föräldrapenning
- tillfällig föräldrapenning
- graviditetspenning
- närståendepenning
- aktivitetsstöd
- ersättning enligt 20 § lagen (1991:1047) om sjuklön
- dagpenning till totalförsvarspiktiga.

Vid utbetalning av följande ersättningar ska inget skatteavdrag göras

- familjebidrag i form av näringsbidrag till totalförsvarspliktiga,
- sjukpenning enligt SFB,
- rehabiliteringspenning,
- smittbärappenning,
- sjukpenning enligt lagen om yrkesskadeförsäkring.

F-skatt med villkor, så kallad FA-skatt

FA-skatt innebär att en person har både F-skatt och A-skatt (se 9 kap. 3 § SFL). Den som både har enskild firma och anställning ska ha ett godkännande för F-skatt med villkor, så kallad FA-skatt. Då drar arbetsgivaren av skatt och betalar arbetsgivaravgifter på lönen som vanligt, medan företagaren själv betalar skatten och egenavgifterna för sin näringsverksamhet. F-skatt får bara användas i näringsverksamhet.

Om en person har FA-skatt och inte åberopar sin F-skatt ska Försäkringskassan göra skatteavdrag för A-skatt enligt vanliga regler för A-skatt (se 10 kap. 11 § andra stycket SFL).

Om personen har FA-skatt och skriftligen åberopar sin F-skatt ska Försäkringskassan göra skatteavdrag enligt de regler som gäller för F-skatt (se 10 kap. 13 § och 11 kap. 20 § 5 SFL).

3.6 Ändring av skatteavdrag

3.6.1 Förhöjt skatteavdrag när skattsedel saknas

11 kap. 21 § SFL

Ett förhöjt skatteavdrag ska göras från ersättning för arbete som betalas ut till en fysisk person om

1. utbetalaren inte har inhämtat uppgift från Skatteverket om vilket skatteavdrag som ska göras,
2. den som ska ta emot ersättningen inte har visat upp ett beslut om preliminär A-skatt trots att utbetalaren har begärt detta, och
3. ersättningen är mottagarens huvudinkomst.

Ett förhöjt skatteavdrag ska göras enligt den skattetabell som närmast motsvarar skattesatsen för kommunal inkomstskatt för den ort där utbetalaren har sitt kontor eller där ersättningen i annat fall betalas ut, ökat med 10 procent av avdraget enligt tabellen.

När vi inte vet vilket skatteavdrag vi ska göra på utbetalningen till en person, så frågar vi Skatteverket i första hand. I andra hand kan vi be personen att skicka in sitt beslut om preliminär A-skatt.

Om vi inte får något svar och ersättningen är personens huvudinkomst, så ska vi göra ett förhöjt skatteavdrag. Det innebär att vi ska dra skatt enligt skattetabellen för Stockholms kommun med ett tillägg på 10 procent av avdraget enligt tabellen. Vi använder skattetabellen för Stockholms kommun för att Försäkringskassan har sitt huvudkontor i Stockholm.

Det förhöjda skatteavdraget ska tillämpas till dess vi får uppgifter från Skatteverket eller personen om vilken preliminär A-skatt som är beslutad.

3.6.2 Frivillig förhöjning av skatteavdrag

11 kap. 22 § SFL

Om den som tar emot ersättning för arbete begär det, ska utbetalaren göra ett förhöjt skatteavdrag från huvudinkomsten. Utbetalaren ska göra avdrag med det begärda beloppet senast från och med det första utbetalningstillfället som infaller två veckor efter begäran.

Utbetalaren får inte göra skatteavdrag enligt första stycket om Skatteverket har omprövat ett beslut om preliminär A-skatt på begäran av ett konkursbo eller Kronofogdemyndigheten enligt 66 kap. 15 §.

Personen kan komma överens med Försäkringskassan om att Försäkringskassan ska göra ett förhöjt skatteavdrag. Ett exempel är att personen ber att Försäkringskassan gör ett avdrag med en viss procentsats eller ett visst belopp utöver tabellavdraget vid varje utbetalningstillfälle. Detta är den enda situationen när Försäkringskassan får tillmötesgå personens begäran om ändrat skatteavdrag eftersom avdraget då är högre än vad som gäller enligt skattetabell eller enligt beslut från Skatteverket. Personen kan när som helst begära att det frivilligt förhöjda skatteavdraget ska upphöra.

Det är bara när Försäkringskassan är huvudutbetalare som Försäkringskassan är skyldig att tillmötesgå personens begäran om ett förhöjt skatteavdrag. Försäkringskassan måste i dessa fall börja dra preliminär skatt enligt det förhöjda skatteavdraget senast från och med det första utbetalningstillfället som infaller sedan två veckor gått efter det att en sådan begäran har tagits emot.

Försäkringskassan tillmötesgår dock önskemål om höjning av skatteavdrag även när Försäkringskassan är sidoutbetalare, om avdraget ska göras enligt den särskilda tabellen för sjukpenning m.m. eller om personen har F-skatt.

Om personen har begärt ett förhöjt skatteavdrag hos Försäkringskassan är det viktigt att det förhöjda skatteavdraget också gäller när hen beviljas en ny ersättning. Det kan exempelvis vara en person som får sjukpenningen utbytt mot sjukersättning. Försäkringskassan måste i dessa fall alltid kontakta personen och kontrollera om det förhöjda skatteavdraget ska gälla även i fortsättningen.

Om Skatteverket har beslutat om ett lägre skatteavdrag än enligt tabell kan personen själv begära att beslutet inte ska tillämpas.

Metodstöd – personen vill att skatteavdraget höjs

Om det preliminära skatteavdraget är för lågt kan personen få betala kvarskatt. Den vanligaste orsaken till att skatteavdraget blir för lågt är att hen har flera utbetalare.

Personen kan undvika kvarskatt genom att be Försäkringskassan göra ett högre avdrag för skatt varje månad. I vissa situationer kan dock inte Försäkringskassan göra ett högre skatteavdrag än enligt skattetabell. Detta beskrivs i avsnitt 3.6.2.

Personen kan även ansöka om jämkning hos Skatteverket, se avsnitt 3.6.3. Det är särskilt viktigt när någon får dag ersättning under en längre tid eller får en stor retroaktiv utbetalning och skatteavdrag inte ska göras enligt tabellen för engångsbelopp. Skatteverkets beslut om jämkning kan innebära att skatteavdraget höjs eller sänks.

3.6.3 Förhöjt skatteavdrag vid utmätning, konkurs eller kvittning

Det finns undantag från huvudregeln om att utbetalaren ska göra ett förhöjt skatteavdrag.

Vid utmätning eller kvittning följer det av beslutet vilket belopp som ska utmätas eller kvittas och vilket belopp personen ska få behålla (jfr 7 kap. 6 § första stycket utsökningsförordningen). Det finns oftast inte utrymme för ytterligare skatteavdrag. Avdrag för utmätning eller kvittning har företrädare framför frivilligt förhöjt skatteavdrag. Det innebär att den som har utmätning eller kvittning inte kan höja sitt skatteavdrag.

Ett annat undantag följer av 11 kap. 22 § andra stycket SFL, citerad i avsnitt 3.6.2. Personen kan inte få förhöjt skatteavdrag om samtliga följande omständigheter är uppfyllda:

- Skatteavdraget ska göras enligt allmän tabell.
- Försäkringskassan är huvudutbetalare.
- Personen är försatt i konkurs.
- Skatteverket har omprövat beslutet om preliminär skatt på begäran av konkursboet eller Kronofogden.

Att beslutet om preliminär skatt har omprövats betyder att Skatteverket har beslutat om jämkning av skatten. Dessa bestämmelser har kommit till för att förhindra att en gäldenär begär ett för högt skatteavdrag och på så sätt förhindrar eller fördröjer konkursen. Om personen är försatt i konkurs och Skatteverket har beslutat om jämkning av skatten på begäran av konkursboet eller Kronofogden, så får hen därför inte heller frivilligt höja skatteavdraget.

Metodstöd – förhöjt skatteavdrag vid utmätning eller konkurs

Om personen begär förhöjt skatteavdrag vid utbetalning av en ersättning som anges i avsnitt 3.3.1 och hen är försatt i konkurs, ska du kontrollera att det kommit in ett jämningsbeslut från Skatteverket. Om inget sådant beslut har kommit in eller går att finna ska du kontakta Skatteverket för att ta reda på om det har fattats något jämningsbeslut och vad beslutet i så fall är. Har Skatteverket fattat ett jämningsbeslut ska du kontakta personen och förklara att det inte går att göra ett högre skatteavdrag.

Om personen har utmätning eller kvittning kommer det att påverka förbehållsbeloppet och vi ska inte acceptera ett förhöjt skatteavdrag.

3.6.4 Sänkning av skatteavdrag, jämkning

För att Försäkringskassan ska få göra ett lägre skatteavdrag än enligt skattetabell måste Skatteverket ha beslutat om jämkning (särskild beräkningsgrund). Skatteverket får besluta om jämkning om det leder till att personens preliminära skatt stämmer bättre överens med den beräknade slutliga skatten.

Om personen vill att Försäkringskassan gör ett lägre skatteavdrag än enligt tabell ska hen bifoga Skatteverkets jämningsbeslut till Försäkringskassan. Försäkringskassan ska då göra skatteavdrag i enlighet med Skatteverkets beslut.

3.7 Internationella förhållanden

3.7.1 Särskild inkomstskatt för personer bosatta utomlands

3 § SINK

Skattskyldiga är fysiska personer som är bosatta utomlands och uppbär inkomst som är skattepliktig enligt denna lag.

5 § SINK

Skattepliktig inkomst enligt denna lag är

1. lön eller därmed jämförlig förmån på grund av anställning eller uppdrag hos svenska staten, en svensk kommun eller en svensk region,
2. lön eller därmed jämförlig förmån på grund av annan anställning eller annat uppdrag än hos svenska staten, en svensk kommun eller en svensk region, i den utsträckning inkomsten förvärvats genom verksamhet i Sverige,
3. arvode och liknande ersättning som någon får i egenskap av ledamot eller suppleant i styrelse eller annat liknande organ i ett svenskt aktiebolag eller någon annan svensk juridisk person, oavsett var verksamheten utövats,
4. ersättning i form av pension, med undantag av barnpension, sjukersättning och aktivitetsersättning enligt socialförsäkringsbalken, till den del det totala beloppet av mottagna ersättningar för varje kalender-månad överstiger en tolfedel av 0,77 prisbasbelopp, samt annan ersättning enligt samma balk,
5. pension på grund av anställning eller uppdrag hos svenska staten, en svensk kommun eller en svensk region,

[...]

7. pension på grund av tjänstepensionsförsäkring eller avtal om tjänstepension som är jämförbart med försäkring inklusive avskattning av sådan försäkring eller sådant avtal, samt annan pension eller förmån, om förmånen lämnas på grund av tidigare tjänst och den tidigare verksamheten huvudsakligen utövats i Sverige,
8. ersättning enligt lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring eller annan författning, som betalats ut till någon vid sjukdom eller olycksfall i arbete eller på grund av militärtjänstgöring,
9. arbetslöshetsersättning enligt lagen (2024:506) om arbetslöshetsförsäkring,
10. annan inkomst av tjänst som förvärvats genom verksamhet i Sverige,

[...]

12. sjöinkomst som avses i 64 kap. 3 och 4 §§ inkomstskattelagen i den utsträckning inkomsten förvärvats genom verksamhet på
 - ett handelsfartyg som ska anses som svenskt enligt sjölagen (1994:1009), utom i de fall fartyget hyrs ut i huvudsak obemannat till en utländsk redare och sjömannen inte är anställd hos fartygets ägare eller hos en arbetsgivare som ägaren anlitar, eller
 - ett utländskt handelsfartyg som en svensk redare hyr i huvudsak obemannat, om sjömannen är anställd hos redaren eller hos en arbetsgivare som redaren anlitar.
-

7 § SINK

Särskild inkomstskatt tas ut med 22,5 procent av skattepliktig inkomst.

När en person är bosatt utomlands beskattas inkomster från arbete i Sverige och inkomster från statlig anställning, pensioner samt socialförsäkringsersättningar med särskild inkomstskatt (så kallad SINK-skatt). Skatten är en statlig *definitiv* källskatt på 22,5 procent (7 § SINK).

De inkomster som beskattas enligt SINK behöver inte deklareraras, men man kan välja att deklarerera och beskatta inkomsterna på vanligt sätt trots att man är bosatt utomlands.

Ansökan om beslut om särskild inkomstskatteredovisning kan göras av såväl mottagare som utbetalare av ersättning. Skatteverket kan också på eget initiativ fatta beslut. Både utbetalare och mottagare av ersättning får del av beslutet. Finns inte något beslut om SINK-skatt ska utbetalaren av ersättning dra vanlig preliminär skatt (10 kap. 7 § SFL).

När Skatteverket har beslutat att en person ska beskattas enligt SINK, ska Försäkringskassan hantera betalningen enligt metodstödet nedan.

För pensionsersättning (utom barnpension), sjukersättning och aktivitetsersättning finns det ett fribelopp (5 § första stycket 4 SINK). Detta betyder att skatt tas ut på det totala beloppet av uppräknade ersättningar när totalbeloppet är mer än en tolfedel av 0,77 gånger prisbasbeloppet varje kalendermånad.

Fribeloppet är gemensamt för både Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten. Därför måste Försäkringskassans handläggare veta om Pensionsmyndigheten har gjort en utbetalning och i så fall hur stor del av fribeloppet som har använts.

Metodstöd – särskild inkomstskatt för personer bosatta utomlands

Det här metodstödet beskriver hur du beräknar och hanterar SINK-skatt med hänsyn till fribelopp när personen får ersättning från både Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten.

Exempel

Ilse bor i Tyskland. Hon har sjukersättning från Försäkringskassan med 5 900 kronor per månad under år 2026. Från Pensionsmyndigheten har hon efterlevandepension i form av förlängd omställningspension med 1 080 kronor per månad under år 2026.

Skatteverket har beslutat att Ilse ska betala SINK-skatt. I bilden *Kommande utbetalning* kan du se om Pensionsmyndigheten har en ersättning som omfattas av ett gemensamt fribelopp.

Ilses sammanlagda ersättning från Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten för de ersättningar som fribelopp ska beräknas på är 6 980 kronor. I relation till prisbasbeloppet på 59 200 kronor är fribeloppet för år 2026 $0,77 \times 59\,200/12 = 3\,799$ kronor per månad.

$6\,980 - 3\,799$ kronor = 3 181 kronor som SINK-skatten ska räknas på. Skatten blir då $3\,181 \text{ kronor} \times 22,5 \text{ procent} = 715$ kronor.

Om Försäkringskassan använder hela fribeloppet i samband med utbetalningen av sjukersättning så måste Pensionsmyndigheten dra 22,5 procent i SINK-skatt på hela sin utbetalning.

Om Pensionsmyndigheten betalar ut pensionen innan sjukersättningen betalas ut och använder en del av fribeloppet, kan Försäkringskassan använda resterande fribelopp. Fribeloppet ska användas på totalbeloppet av de ersättningar som räknas upp.

Om det är Försäkringskassan som först betalar ut sjukersättning på 5 900 kronor kommer fribeloppet att dras av från sjukersättningen:

$5\,900 - 3\,799 = 2\,101$ kronor är sjukersättningen efter att fribeloppet har dragits. På den summan ska Ilse betala 22,5 procent i definitiv skatt som blir 472 kronor.

När Pensionsmyndigheten sedan betalar ut omställningspension dras 22,5 procent i skatt på hela beloppet ($1\,080 \times 22,5 \text{ procent} = 243$ kr).

Ilse's totala skatt blir $472 + 243 = 715$ kronor per månad.

Om det i stället är Pensionsmyndigheten som betalar ut pensionen (1 080 kr brutto) innan sjukersättningen betalas ut, kommer fribeloppet först att dras av från pensionen. I sådana fall dras ingen skatt från pensionen. Resterande fribelopp ($3\,799 - 1\,080$) dras av från sjukersättningen på 5 900 kronor före skatteavdraget på 22,5 procent skatt. På sjukersättningen dras då 715 kronor i skatt per månad.

3.7.2 Dubbelbeskattning

Dubbelbeskattning innebär att en och samma person beskattas för samma inkomst i två eller flera länder. Det finns svenska regler som helt eller delvis kan undanröja den

dubbla beskattningen. Utöver de svenska reglerna finns det skatteavtal i form av överenskommelser med andra länder. Ett skatteavtal fördelar rätten att beskatta en inkomst mellan två eller flera länder och förhindrar att inkomster beskattas dubbelt.

En lista över vilka skatteavtal som Sverige träffat med andra länder finns på Skatteverkets hemsida.

3.7.3 Gränsgångare

Med gränsgångare menas en person som är bosatt i en gränskommun och pendlar till sitt arbete i en gränskommun i det andra landet. Kommunerna i respektive land behöver inte gränsa till varandra. Reglerna innebär förenklat att gränsgångarens inkomst av anställning beskattas endast i hemvistlandet (bosättningslandet). Personer som bor i Sverige och arbetar i Danmark omfattas dock endast i undantagsfall av gränsgångarreglerna. Personer som är bosatta i Danmark omfattas inte alls av gränsgångarbestämmelserna.

I det nordiska skatteavtalet finns särskilda regler för gränsgångare. Försäkringskassans ersättningar omfattas inte av de särskilda gränsgångarbestämmelserna i det nordiska skatteavtalet. Det finns dock andra regler i det nordiska skatteavtalet som bestämmer hur beskattningsrätten fördelas mellan länderna när Försäkringskassan betalar ut ersättningar som ska beskattas.

3.8 Metodstöd – om du ska betala ut en skattepliktig ersättning manuellt

Om du ska betala ut en skattepliktig ersättning manuellt och göra ett så riktigt skatteavdrag som möjligt behöver du ta ställning till flera saker.

- Är personen bosatt utomlands? Läs i så fall mer i avsnitt 3.7.
- Finns det något beslut från Skatteverket?
- Vad har personen för skatteform? Läs mer i avsnitt 3.5.
- Om personen har A-skatt: Vilken skattetabell ska användas? Läs mer i avsnitten 3.3.1 och 3.3.2.
 - Om allmän tabell ska användas: är Försäkringskassan huvudutbetalare eller sidoutbetalare? Läs mer i avsnitt 3.3.1.
 - Om allmän tabell ska användas: avser ersättningen retroaktiv tid? Läs mer i avsnitt 3.4.1.
- Är personen godkänd för F-skatt eller har personen FA-skatt och har åberopat F-skatt? Läs mer i avsnitt 3.5.2.
- När kan du tillmötesgå personens begäran om ändrat skatteavdrag? Läs mer i avsnitt 3.6.
- När bör du be personen vända sig till Skatteverket? Läs mer i avsnitt 3.4.3 och 3.6.1

3.9 Försäkringskassans återbetalning av preliminär skatt

10 kap. 20 § SFL

Om den för vars räkning skatteavdrag har gjorts kan visa att ett avdrag har gjorts med för högt belopp och beloppet ännu inte har betalats in till Skatteverket, ska den som har gjort skatteavdraget skyndsamt betala tillbaka mellanskillnaden mot kvitto.

Återbetalning som grundas på ett beslut om preliminär A-skatt i samband med konkurs eller utmätning ska göras till konkursboet respektive Kronofogdemyndigheten.

Försäkringskassan är skyldig att återbetala skatteavdrag i de fall personen kan visa att Försäkringskassan har gjort avdrag med för högt belopp och beloppet ännu inte har betalats in till Skatteverket. Personen ska få ett skriftligt besked om återbetalningen där det tydligt framgår att det återbetalade beloppet avser skatt. Särskilda regler gäller om personen är i konkurs eller har utmätning.

En situation där detta kan bli aktuellt är när Försäkringskassan har gjort skatteavdrag enligt skattetabell, trots att Försäkringskassan har fått ett beslut om ändrad beräkning men inte hunnit följa beslutet, eller av misstag inte har beaktat det.

Vid månatlig arbetsgivardeklaration på individnivå är det bara möjligt att betala tillbaka skatt under samma månad som utbetalningen gjordes, det vill säga fram till att underlaget har redovisats till Skatteverket.

Efter att skatten har redovisats till Skatteverket kan Försäkringskassan inte betala tillbaka den. Personen får i stället ansöka om ändrad beräkning hos Skatteverket. Det gäller även om avdraget är ett frivilligt höjt skatteavdrag.

4 Avdrag vid ordinarie utbetalningar

Detta kapitel beskriver i vilken ordning Försäkringskassan ska göra avdrag och grunden för dessa avdrag. Information om indragning av en ersättning finns i respektive regler och vägledning för ersättningen.

4.1 Avdragsordning

Försäkringskassan ska göra avdrag i den här ordningen

1. obligatoriskt skatteavdrag
2. institutionsvistelse
3. Försäkringskassans beslut om kvittning och utländsk fordran med prioritet för den fordran som är äldst hos Försäkringskassan
4. utmätning
5. överenskommelse med personen om avdrag
6. frivilligt skatteavdrag.

Avdragsordningen följer av FKRS 2022:11, *Avdragsordning*.

4.2 Skatt

Först ska obligatorisk preliminärskatt dras av. Frivilligt avdrag för preliminär skatt görs allra sist. Se vidare kapitel 3.

4.3 Institutionsvistelse

106 kap. 2 § SFB

I detta kapitel finns bestämmelser om när ersättning enligt denna balk inte lämnas, begränsas till sitt belopp eller betalas ut till någon annan under tid när en person är häktad, är intagen i anstalt, vårdas på institution eller av någon annan anledning än sjukdom är omhändertagen på det allmännas bekostnad eller fullgör plikttjänstgöring.

Vidare finns i detta kapitel bestämmelser om när en person under sådan tid som anges i första stycket ska betala för sitt uppehålle genom att den handläggande myndigheten gör avdrag från ersättningen.

Många socialförsäkringsförmåner är avsedda att täcka mottagarens levnadskostnader. När en person vistas på en institution där de allmänna levnadskostnaderna helt eller delvis täcks av det allmänna finns det ofta ett minskat behov av ett allmänt ekonomiskt stöd till försörjningen. (Prop. 2001/02:164 s. 30.)

Om en person är häktad, är intagen i anstalt, vårdas på institution, av någon annan anledning än sjukdom är omhändertagen på det allmännas bekostnad, eller om en person fullgör plikttjänstgöring, kan olika åtgärder vidtas med personens ersättning. Det kan även bli aktuellt att personen får betala för sitt uppehålle genom avdrag från ersättningen.

Institutionsvistelse kan avse något av följande:

- personer som är intagna i kriminalvårdsanstalt,
- häktade personer,

- personer som verkställer sluten ungdomsvård eller
- personer som genomgår skyddstillsyn med särskild behandlingsplan, så kallad kontraktsvård.

(Prop. 2001/02:164 s. 1)

Skyddstillsyn med särskild behandlingsplan enligt 30 kap. 9 § andra stycket 3 Brottsbalken, så kallad kontraktsvård, innebär att den som dömts för brott får möjlighet att genomgå behandling i stället för att dömas till fängelse. Det är allmän domstol som beslutar om kontraktsvård och en förutsättning är att den dömde har åtagit sig att följa en för hen upprättad behandlingsplan. Behandlingen kan ske genom att den dömde vistas i ett sådant familjehem eller hem för vård eller boende som avses i socialtjänstlagen (2025:400).

Läs mer

I förmånsvägledningarna behandlas regler som gäller enbart en ersättning.

Läs mer

De situationer med omhändertaganden som kan bli aktuella enligt denna paragraf behandlas även i 7 kap. 2 § SFB, se vidare vägledning 2004:6, *Statligt personskadeskydd*.

När anses någon vara häktad eller intagen på anstalt?

106 kap. 3 § SFB

Om inte något annat särskilt anges ska den som är häktad, är intagen i kriminalvårdsanstalt eller annars på det allmännas bekostnad är omhändertagen, och som olovligen avviker från placeringen, vid tillämpning av bestämmelserna i detta kapitel fortfarande anses som häktad, intagen respektive omhändertagen.

Det som föreskrivs i första stycket ska också gälla den som vistas utanför anstalt med anledning av permission.

106 kap. 3 a SFB

Vid tillämpning av andra bestämmelser än 27 § i detta kapitel likställs med häktad och frihetsberövad den som är häktad utan att beslutet om häktning har verkställts.

106 kap. 3 b SFB

Vid tillämpning av andra bestämmelser än 5 och 27 §§ i detta kapitel likställs med intagen i kriminalvårdsanstalt och frihetsberövad den som är dömd till fängelse men som inte har inställt sig vid kriminalvårdsanstalt den dag som straffet ska verkställas. Vid tillämpning av 36 § ska vistelsen i anstalten anses ha inletts den dagen.

106 kap. 3 c SFB

Vid tillämpning av andra bestämmelser än 5 § i detta kapitel likställs med intagen i ett hem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga för verkställighet av sluten ungdomsvård och frihetsberövad den som är dömd till sluten ungdomsvård men som inte har inställt sig vid ett sådant hem den dag som påföljden ska verkställas.

Reglerna om avdrag för institutionsvistelse ska också tillämpas när personen har häktats i sin utevaro eller inte har inställt sig för verkställighet av vissa påföljder. Det gäller inte assistansersättning, omvårdnadsbidrag, merkostnadsersättning, handikappersättning och vårdbidrag.

En person som är

- häktad i sin utevaro likställs med häktad
- dömd till fängelse men som inte har inställt sig likställs med intagen i kriminalvårdsanstalt
- dömd till sluten ungdomsvård men som inte har inställt sig likställs med intagen på hem enligt 12 § LVU.

Om en person är omhändertagen men avviker så ska Försäkringskassan fortfarande göra avdrag för institutionsvistelse. Detsamma gäller om personen har permission.

När ersättningen gäller tid före 1 juli 2025

För ersättningar som avser tid före den 1 juli 2025 gäller andra bestämmelser för när personen anses vara häktad eller intagen på anstalt. Om personen exempelvis har häktats i sin utevaro ska ersättningen betalas ut utan avdrag för institutionsvistelse, såvida ersättningen avser tid före den 1 juli 2025.

Exempel

Lars häktades i sin utevaro den 15 juni 2025. Den 25 juni 2025 beviljas han sjukpenning för tiden 1–15 maj 2025. Sjukpenningen betalas ut den 25 juli 2025 utan avdrag.

Om någon får ersättning för en del av en månad

106 kap. 37 § SFB

Ska ersättning betalas ut endast för del av en kalendermånad, beräknas ersättningen för varje dag till en trettiondel av månadsbeloppet och avrundas till närmaste högre kronval.

[...]

Bestämmelserna i första stycket gäller inte för förmåner som beräknas per dag.

Bestämmelsen anger hur avdrag för institutionsvistelse ska göras när personen får en månadsersättning. Bestämmelsen gäller inte dagersättningar.

4.3.1 Tid när vissa förmåner inte betalas ut**Sjukpenning med fler ersättningar**

106 kap. 12 § SFB

Sjukpenning lämnas inte för tid när den enskilde

1. fullgör någon annan tjänstgöring enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsskyldighet än grundutbildning som är längre än 60 dagar,
2. är intagen i sådant hem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga med stöd av 3 § samma lag,
3. är häktad eller intagen i kriminalvårdsanstalt, eller
4. i annat fall än som anges i 2 eller 3 av någon annan orsak än sjukdom tagits om hand på det allmännas bekostnad.

106 kap. 13 § SFB

För varje dag då en försäkrad som får sjukpenning vistas i ett sådant familjehem eller hem för vård eller boende inom socialtjänsten som ger vård och behandling åt missbrukare av alkohol eller narkotika, ska han eller hon betala för sitt uppehälle på begäran av den som svarar för vårdkostnaderna.

106 kap. 14 § SFB

Utan hinder av bestämmelserna i 12 § lämnas sjukpenning till försäkrad som avses under 3 i den paragrafen vid sjukdom som inträffar när han eller hon får vistas utom anstalt och bereds tillfälle att förvärvsarbeta.

Bestämmelserna i 106 kap. 12–14 §§ tillämpas även på graviditetspenning, tillfällig föräldrapenning, rehabiliteringspenning, smittbärrarpenning och sjukpenning enligt 40, 43 och 44 kap. SFB (106 kap. 4 §, 15 §, 20 § första stycket och 21 § SFB).

Bestämmelserna i 12 och 14 §§ tillämpas även på närståendepenning (106 kap. 22 § SFB).

Om personen går en grundutbildning enligt lagen om totalförsvarspåbudsplikt gäller inte 106 kap. 12 § SFB. Ersättningarna ska i så fall beräknas utifrån personens inkomst och arbetstid under tiden för grundutbildningen (se t.ex. 26 kap. 20 § SFB).

Enligt 106 kap. 12 § 2 betalas inte fersättningarna ut under tid då en person är intagen i ett så kallat § 12-hem enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU. Det gäller dock endast då beslutet om vård har fattats utifrån 3 § LVU, det vill säga att vård utförs med tvång på grund av att det annars finns en påtaglig risk för att personens hälsa eller utveckling skadas.

Sjukersättning, aktivitetsersättning och livränta

106 kap. 16 § SFB

Sjukersättning och aktivitetsersättning lämnas inte för tid efter det att den enskilde sextio dagar i följd varit frihetsberövad på grund av att han eller hon är

1. häktad eller intagen i anstalt, eller
2. intagen i ett hem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga för verkställighet av sluten ungdomsvård.

Förmånerna lämnas dock åter från och med den trettionde dagen före frigivningen.

106 kap. 17 § SFB

Utan hinder av 16 § lämnas sjukersättning och aktivitetsersättning för tid under vilken den enskilde vistas utanför anstalt enligt 11 kap. 3 eller 5 § fängelselagen (2010:610).

Bestämmelserna i 16 och 17 §§ tillämpas även i fråga om livränta till personen enligt 41, 43 och 44 kap. (106 kap. 20 § andra stycket SFB.)

Ersättningarna ska dras in tillfälligt när personen är häktad, är intagen i kriminalvårdsanstalt eller vistas i ett särskilt ungdomshem (s.k. § 12-hem) för att där verkställa sluten ungdomsvård. Bestämmelserna omfattar däremot inte institutionsvistelser som kommunen ska bekosta (t.ex. att en person vistas i ett ungdomshem för att beredas vård med stöd av LVU eller socialtjänstlagen). (Prop. 2001/02:164 s. 56)

Ersättningarna ska inte betalas ut om institutionsvistelsen är längre än 90 dagar (60+30). När det gäller häktning är det inte på förhand känt om personen kommer att vara intagen i mer än 90 dagar. I en sådan situation ska ersättningen inte betalas ut för tid efter den sextionde dagen av frihetsberövandet. Visar det sig senare att det sammanlagda frihetsberövandet kom att understiga 90 dagar, får en rättelse göras. (Prop. 2001/02:164 s. 56)

Från vilken tidpunkt räknas 60-dagarsperioden?

60-dagarsperioden ska räknas från början av institutionsvistelsen. Men om 106 kap. 3 a – c §§ SFB tillämpas ska 60-dagarsperioden räknas från den 1 juli 2025 även om personen har häktats i sin utevaro eller låtit bli att inställa sig för verkställighet av frihetsberövande påföljd före detta datum (jfr prop.2024/25:111, s. 29 f).

Av 106 kap. 17 § SFB följer att ersättningarna ska lämnas som vanligt när personen avtjänar straff enligt 11 kap. 3 eller 5 § fängelselagen. Det handlar om utslusningsåtgärderna vårdvistelse eller utökad frigång där straffet delvis avtjänas i bostaden.

Exempel

Karina får livränta och sjukersättning. Mellan den 7 februari och den 26 april samma år är hon intagen i kriminalvårdsanstalt. Eftersom institutionsvistelsen varar kortare tid än 90 dagar ska inget avdrag göras.

I avsnitt 4.3.2 finns ett exempel på hur avdraget ska göras vid en vistelse på kriminalvårdsanstalt som överstiger 90 dagar.

106 kap. 18 § SFB

Försäkringskassan får medge en nära anhörig, som för sitt uppehålle är beroende av den enskilde, rätt att helt eller delvis få sjukersättning eller aktivitetsersättning som enligt 16 § annars inte ska lämnas. Utbetalning av del av förmån till nära anhörig ska i första hand ske från inkomstrelaterad ersättning.

Regeln gäller även livränta till personen enligt 41, 43 och 44 kap. (106 kap. 20 § andra stycket SFB).

Det finns ett allmänt råd om när en anhörig ska anses vara beroende av personen för sin försörjning:

Om den nära anhörigas inkomster (inklusive egna tillgångar och socialförsäkringsförmåner) efter skatt understiger det belopp som framgår av Kronofogdens årligen utgivna föreskrifter och allmänna råd om bestämmande av förbehållsbelopp vid utmätning av lön m.m., bör hen anses vara beroende av personen för sitt uppehålle.

Vid bedömningen av en nära anhörigs behov av hela eller del av den tillfälligt indragna livräntan bör vägledning hämtas från nämnda allmänna råd.

Beloppet (efter skatt) som utbetalas till en anhörig bör tillsammans med hens egna inkomster inte understiga det förbehållsbelopp som beräknas enligt Kronofogdens bestämmelser. Det bör dock inte överstiga hela den tillfälligt indragna livräntan.

(RAR 2001:2)

Det allmänna rådet gäller utbetalning av livränta men detsamma gäller sjukersättning och aktivitetsersättning.

Vid utbetalning av en del av ersättningen till en anhörig ska i första hand den inkomstrelaterade ersättningen användas så att personen tillgodoräknas pensionsrätt (prop. 2001/02:164 s. 56).

4.3.2 När personen ska betala för institutionsvistelsen

Hur ska betalningen ske?

106 kap. 38 § SFB

När en person ska betala för sitt uppehålle enligt detta kapitel ska betalningen ske genom att den handläggande myndigheten, efter skatteavdrag enligt skatteförfarandelagen (2011:1244) gör avdrag från ersättningen när den ska betalas ut.

När det gäller graviditetspenning, tillfällig föräldrapenning, sjukpenning, rehabiliteringspenning och smittbärapenning ska det innehållna beloppet betalas ut till den som begärt avdraget

Betalningen för uppehålle sker genom avdrag från en ersättning, med undantag för de ersättningar som räknas upp i andra stycket. De ersättningarna ska betalas till den som har begärt avdraget.

Hur stort avdrag ska göras?

106 kap. 39 § SFB

Avdrag för kostnad som avses i 38 § ska beräknas till 80 kronor för dag.

När det gäller graviditetspenning, tillfällig föräldrapenning, sjukpenning, rehabiliteringspenning och smittbärapenning får avdraget utgöra högst en tredjedel av ersättningens belopp efter skatteavdrag. I övriga fall får avdraget utgöra högst en tredjedel av förmånernas månadsbelopp efter skatteavdrag delat med 30. Avdraget ska avrundas till närmaste lägre krontal.

Avdraget för kostnader för uppehålle är begränsat till 80 kronor per dag.

I andra stycket finns ännu en begränsningsregel: Avdraget kan inte vara större än en tredjedel av ersättningen för en månad (efter skatteavdrag) delad med 30. För ersättningarna som räknas upp i andra styckets första mening ska man räkna en tredjedel av var dags ersättning efter skatteavdrag. Avdraget ska avrundas till närmaste lägre krontal. Om uträkningen enligt andra stycket leder till ett belopp som är lägre än 80 kronor per dag ska avdraget göras med det lägre beloppet. Blir beloppet högre än 80 kronor per dag ska avdraget göras med 80 kronor per dag.

Exempel

Omar får livränta med 2 000 kronor per månad och sjukersättning med 6 000 kronor per månad. Efter skatteavdrag får han 6 200 kronor per månad.

Sedan den 7 februari är han intagen i kriminalvårdsanstalt. Den 26 augusti är sista dagen för intagningen.

Efter 60 dagar, dvs. från den 8 april, ska avdrag göras. Avdraget för april blir enligt huvudregeln 80 kronor per dag. Avdraget får dock inte överstiga 1/3 av livräntan och sjukersättningen efter skatteavdrag, delat med 30.

Ersättning efter skatt	1/3 av ersättningen efter skatt/30
6 200 kr	$6\,200/3=2\,066,67/30=68,89$

Avdraget blir då $(6\,200 \times 1/3)/30 = 68,89$. Det är det beloppet, avrundat nedåt till 68 kronor, som ska dras av från livräntan och sjukersättningen.

Avdraget för april blir 68 kronor x 22 dagar = 1 496 kr. För maj blir avdraget 68 kronor x 31 dagar = 2 108 kr

Den 26 augusti är sista dagen som Omar är intagen på kriminalvårdsanstalten. Avdraget upphör 30 dagar innan. Avdraget för juli månad blir 68 kronor x 26 dagar = 1 768 kr.

Från och med den 27 juli får Omar livränta och sjukersättning utbetalad utan avdrag.

106 kap. 40 § SFB

Om den som ska betala för sitt uppehålle får flera förmåner enligt denna balk för samma tid, ska endast ett avdrag göras från de sammanlagda ersättningarna.

Avdrag för uppehållet ska göras för tiden från och med den dag institutionsvistelsen påbörjas till och med dagen innan den dag då vistelsen avslutas (Pensionsmyndighetens föreskrifter [PFS 2014:8] om avdrag vid institutionsvistelse).

När avdraget inte kan göras förrän nästa månad

Bestämmelserna om utbetalning av ersättning kan göra det svårt med avdrag för institutionsvistelse vid utbetalning av just den ersättning som betalas ut för dagarna för institutionsvistelsen. Eftersom avdraget för institutionsvistelsen inte kan göras för samma månad som utbetalningen avser kan Försäkringskassan göra avdraget tidigast närmast följande månad. Det innebär alltså en förskjutning av avdragen för institutionsvistelse. Om Försäkringskassan börjar göra avdraget månaden efter tidpunkten för påbörjad institutionsvistelse beräknas avdraget alltså på föregående månadsbelopp. Om ersättningen inte längre ska betalas ut den månaden som avdraget ska verkställas medför det att något avdrag inte kan göras. (Prop. 1988/89:33, s. 17–18)

Kriminalvården ska underrätta Försäkringskassan

Kriminalvårdsstyrelsen måste underrätta Försäkringskassan om de tidpunkter som man behöver få information om för att kunna tillämpa reglerna om avdrag på grund av vistelse på institution (1 § Förordning (2018:1747) om viss underrättelseskyldighet för Kriminalvården)

4.4 Kvittning

Försäkringskassan kan besluta att dra av en del av en utbetalning för att få betalning för en fordran som en person har till Försäkringskassan (kvittning). När det finns ett beslut om kvittning ska detta avdrag göras efter avdrag för skatt och institutionsvistelse.

Läs mer

Beskrivning av kvittningsreglerna finns i vägledning 2005:2 *Fordringshantering hos Försäkringskassan*.

4.5 Utmätning

7 kap. 1 § utsökningsbalken

Bestämmelserna i detta kapitel gäller i fråga om utmätning av

[...]

5.föräldrapenningsförmåner, sjukpenning, rehabiliteringspenning och närståendepenning enligt socialförsäkringsbalken samt annan ersättning som lämnas på grund av sjukdom, smitta, olycksfall, utbildning, arbetslöshet, värnpliktstjänstgöring eller annan tjänstgöring som ersätts med samma eller liknande förmåner som värnpliktstjänstgöring, allt i den utsträckning ersättningen inte avser att kompensera för särskilt angivna kostnader eller ska återbetalas.

Med löneutmätning avses Kronofogdens beslut att en arbetsgivare eller annan utbetalare av ersättning, exempelvis Försäkringskassan, ska göra avdrag och redovisa en del av gäldenärens ersättning till Kronofogden.

Det innebär att följande ersättningar går att utmäta

- belopp som utgår som livränta
- sjukpenning och rehabiliteringspenning
- sjukpenning i särskilda fall
- rehabiliteringspenning i särskilda fall
- sjukersättning och aktivitetsersättning
- föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning
- närståendepenning
- graviditetspenning
- omvårdnadsbidrag
- vårdbidrag (delvis)
- utvecklingsersättning
- etableringsersättning
- aktivitetsstöd
- smittbärappenning
- Statlig ersättning för arbete i etableringsjobb
- dagpenning enligt förordningen (1995:239) om förmåner till totalförsvarspiktiga
- ersättning enligt 20 § lagen (1991:1047) om sjuklön.

Vårdbidrag ska bland annat kompensera för hjälp- och vårdbehov som uppkommer med anledning av funktionsnedsättningen. När man bestämmer förbehållsbeloppet ska man inte räkna med del som är avsedd att kompensera för särskilt angivna merkostnader, dvs. den skattefria delen av utbetalningen.

Ersättningar som inte kan utmätas är barnbidrag, bilstöd, boendetillägg, bostadsbidrag, bostadstillägg, bostadsersättning och etableringstillägg (tilläggsersättningar till nyanlända invandrare som är anvisade etableringsprogrammet), handikappersättning, underhållstöd, bidrag till arbetshjälpmedel, reskostnadsersättning för smittbärare, den del av rehabiliteringsersättning som avser att kompensera för särskilda kostnader, den del av vårdbidraget som avser att kompensera för särskilda kostnader, merkostnadsersättning och assistansersättning.

I 7 kap. 20–22 §§ UB regleras de skyldigheter arbetsgivaren har när det gäller utmätning.

Ett beslut om utmätning innebär att Försäkringskassan vid varje utbetalningstillfälle ska dra av det beslutade utmätningsbeloppet, dvs. det belopp som ska betalas till Kronofogden. Gäldenären har dock alltid rätt att behålla det förbehållsbelopp som Kronofogden har fattat beslut om.

Metodstöd – beslutstyper om utmätning

Handläggare kan se följande beslutstyper om utmätning av lön eller ersättning i dokumentlagret:

1. grundbeslut – nytt beslut
2. ändringsbeslut där beslutet ska gälla tillsvidare
3. anståndsbeslut
4. återkallat anståndsbeslut
5. upphävandebeslut
6. meddelande om inhibitionsbeslut
7. meddelande om återkallat inhibitionsbeslut.

Kronofogden bestämmer varje år ett normalbelopp som avses innefatta alla vanliga levnadskostnader. I förbehållsbeloppet ingår normalbeloppet, gäldenärens bostadskostnad samt vissa andra kostnader till exempel kostnad på grund av sjukdom.

Läs mer

För mer information om beräkning av förbehållsbeloppet hänvisas till Kronofogdens information om bestämmande av förbehållsbeloppet vid utmätning av lön, KFM M 2014:2.

Försäkringskassan ska göra avdraget från och med den första utbetalningen efter det att Försäkringskassan har tagit emot beslutet om löneutmätning från Kronofogden.

Här kommer ett par exempel som visar beräkningssättet för utmätning av aktivitetsstöd och föräldrapenning.

För alla dagersättningar tar vi hänsyn till det faktiska antalet kalenderdagar i perioden, eftersom förbehållsbeloppet ska täcka både vardag och helgdag. Alla dagar under kalenderperioden ska ingå i uträkningen. Om gäldenären till exempel har ansökt om föräldrapenning för dag 1–14 och 16–31 i månaden, så ska vi räkna av utmätningsbelopp kontra förbehållsbelopp på det totala antalet kalenderdagar i månaden.

Exempel

Beräkna utmätning av aktivitetsstöd:

• Utmätningensbeloppet per dag:	30 kronor
• Förbehållsbeloppet per dag	263 kronor
• Bruttobeloppet per dag	670 kronor
• Skatteavdraget per dag	203 kronor

Maria ska få aktivitetsstöd för 18 dagar utbetalat i juni. Vi tar hänsyn till 30 dagar i perioden.

• Nettobeloppet för 18 dagar i perioden:	8 406 kronor
• Förbehållsbeloppet för 30 dagar:	7 890 kronor
• Möjligt utrymme för löneutmätning:	516 kronor

Utmätningensbeloppet för 30 dagar blir 900 kronor men då det möjliga utrymmet är 516 kronor ska vi betala 516 kronor till Kronofogden.

Exempel

Beräkning av utmätning av föräldrapenning:

• Utmätningensbeloppet per dag	76 kronor
• Förbehållsbeloppet per dag	327 kronor
• Bruttobeloppet per dag	561 kronor
• Skatteavdraget per dag	157 kronor

Lena ansöker om ersättning för 30 dagar, men får ersättning bara för 21 dagar i perioden, som är 30 kalenderdagar.

• Nettobeloppet för 21 dagar:	8 484 kronor
• Förbehållsbeloppet för 30 dagar:	9 810 kronor
• Möjligt utrymme för löneutmätning:	0 kronor

Utmätningensbeloppet för hela perioden är 2 280 kronor. Men utrymmet för löneutrymme för löneutmätning är 0 kronor, eftersom förbehållsbeloppet är större än nettobeloppet. Vi gör därför inte något avdrag för utmätning.

Läs mer

Läs mer om felaktiga utbetalningar till Kronofogden, se vidare vägledning 2024:2 Återbetalning.

4.5.1 Avvikelserapportera till Kronofogden

7 kap. 14 § utsökningsförordningen

Har arbetsgivaren inte innehållit belopp i enlighet med beslut om utmätning av lön, skall han anmäla orsaken för Kronofogdemyndigheten senast den redovisningsdag som infaller närmast därefter.

Upphör gäldenärens anställning eller avlider gäldenären, skall arbetsgivaren snarast anmäla detta för Kronofogdemyndigheten.

7 kap. 17 § utsökningsförordningen

Har beslut meddelats om utmätning av sjukpenning från Försäkringskassan, ska Försäkringskassan genast underrätta Kronofogdemyndigheten, om det i stället för sjukpenning ska betalas ut annan ersättning enligt 10 och 29–42 kap. socialförsäkringsbalken.

7 kap. 18 § utsökningsförordningen

Bestämmelsen i 14 § första stycket gäller inte vid utmätning av sjukpenning.

7 kap. 20 § utsökningsförordningen

Vad som sägs i 16–19 §§ om sjukpenning gäller även i fråga om annan dagsättning som avses i 7 kap. 1 § första stycket 5 utsökningsbalken

Om det finns ett beslut om utmätning, men Försäkringskassan inte har innehållit något belopp i enlighet med beslutet, ska orsaken anmälas för Kronofogden. Detta gäller inte utbetalning av

- sjukpenning
- sjukpenning i särskilda fall
- graviditetspenning
- föräldrapenning
- tillfällig föräldrapenning
- rehabiliteringspenning
- rehabiliteringspenning i särskilda fall
- smittbärapenning
- närståendepenning
- dagpenning enligt förordningen (1995:239) om förmåner till totalförsvarspliktiga
- aktivitetsstöd
- utvecklingsersättning
- etableringsersättning
- ersättning enligt 20 § lagen (1991:1047) om sjuklön.

Skyldigheten att rapportera avvikelser gäller alltså de månadsersättningar som kan utmätas, exempelvis

- livränta
- sjukersättning
- aktivitetsersättning
- vårdbidrag.

Om ersättningen inte längre betalas ut ska Försäkringskassan snarast anmäla det till Kronofogden. Däremot behöver det inte meddelas om utbetalningen upphör på grund av att personen avlider, den informationen får Kronofogden på annat sätt.

17 § innebär att om ett beslut om utmätning av sjukpenning eller annan dagersättning från Försäkringskassan har meddelats, ska Försäkringskassan genast underrätta Kronofogden, om det i stället för sjukpenning ska betalas ut sjukersättning, aktivitetserättning, arbetsskadelivränta, arbetsskadesjukpenning, rehabiliteringspenning eller graviditetspenning.

4.5.2 Metodstöd – avvikelserapportera till Kronofogden

Det här metodstödet beskriver hur du som handläggare rapporterar avvikelser vid utmätning av en månadersättning och sjukpenning. Det finns inte något systemstöd för avvikelserapportering. När handläggaren ska bevilja någon av de uppräknade ersättningarna måste handläggaren kontrollera om det finns ett utmätningsbeslut.

Metodstöd – avvikelserapportera vid utmätning av månadersättning

Om det finns ett beslut om löneutmätning av en månadersättning ska du som handlägger ärendet rapportera till Kronofogden om

- avdrag bara kunde göras med ett visst belopp
- det inte kunde göras något avdrag
- månadersättningen har upphört

Rapportera avvikelsen i blanketten *Meddelande till Kronofogden* (3575)

När avdrag inte kunde göras fullt ut och avvikelsebeloppet är 101 kronor eller mer ska du som handlägger ärendet rapportera avvikelsen till Kronofogden med blanketten 3575.

Metodstöd – avvikelserapportera vid utmätning av sjukpenning

Om det finns ett beslut om löneutmätning av sjukpenning ska du som handlägger ärendet rapportera till Kronofogden om sjukpenningen byts ut mot sjukersättning, aktivitetserättning, arbetsskadelivränta, arbetsskadesjukpenning, rehabiliteringspenning, eller graviditetspenning. Rapportera avvikelsen i blanketten *Meddelande till Kronofogden* (3575). Observera att det är handläggaren av den nya ersättningen som ska avvikelserapportera.

4.6 Återbetalning av för mycket utbetald ersättning enligt förordning 574/72 eller förordning 987/2009

Förutom de typer av avdrag som beskrivits ovan kan Försäkringskassan göra avdrag på vissa ersättningar, som Försäkringskassan betalar ut på begäran från ett annat EU/EES-land (artikel 111 punkt 1 och 2 i rådets förordning [EEG] nr 574/72 och artikel 72.1 i förordningen 987/2009).

Läs mer

Se vidare vägledningarna för respektive förmån och vägledning 2005:2 *Fordringshantering hos Försäkringskassan*.

4.7 Överenskommelse om avdrag

Personen kan ha kommit överens med Försäkringskassan om att avdrag ska göras på utbetalningar från Försäkringskassan. Ett sådant frivilligt avdrag görs efter alla lagstadgade avdrag men före frivilligt skatteavdrag.

Läs mer

Se vidare om avdrag på personens begäran i vägledning 2005:2
Fordringshantering hos Försäkringskassan.

5 Avdrag vid utbetalning av retroaktivt beviljade förmåner

Detta kapitel beskriver vad sammanträffande av ersättningar och vad en begäran om utbetalning från socialnämnden innebär. Övriga avdrag finns beskrivna i kapitel 4.

5.1 Avdragsordning

Avdragsordningen när retroaktivt beviljad ersättning betalas ut är följande

1. sammanträffande av ersättningar
2. obligatoriskt skatteavdrag
3. institutionsvistelse
4. Försäkringskassans beslut om kvittning och utländsk fordran med prioritet för den fordran som är äldst hos Försäkringskassan
5. utmätning
6. begäran från socialnämnden
7. överenskommelse med personen om avdrag
8. frivilligt skatteavdrag.

Avdragsordningen följer av FKRS 2022:11, *Avdragsordning*.

5.2 Sammanträffande av förmåner

107 kap. 2 § SFB

Om Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten har betalat ut en ersättning enligt denna balk till en försäkrad och någon av myndigheterna senare beviljar den enskilde en annan ersättning enligt balken retroaktivt för samma tid som den tidigare utbetalade ersättningen avser gäller följande. Avdrag på den retroaktiva ersättningen ska göras med det belopp som överstiger vad som skulle ha betalats ut för perioden om beslut om båda ersättningarna hade fattats samtidigt.

Det som föreskrivs i första stycket gäller också när den först utbetalda ersättningen är

1. en sådan ersättning enligt någon annan författning som Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten eller en arbetslöshetskassa fattar beslut om, eller
 2. omställningsstudiestöd som Centrala studiestödsnämnden fattar beslut om enligt lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd.
-

Sammanträffande av ersättningar, även kallat samordning, innebär att utbetalningen av en ersättning minskas med en annan ersättning. Samordningsregeln i 107 kap. 2 § SFB säger att utbetalningen av en retroaktivt beviljad förmån ska minskas med en tidigare utbetalad ersättning så att personen får lika mycket pengar som om beslut om båda ersättningarna hade fattats samtidigt. Det förekommer att bestämmelsen i 107 kap. 2 § SFB kallas för avdragsregeln eller minskningsregeln.

Bestämmelsen innebär att utbetalningen av en retroaktivt beviljad ersättning enligt SFB i vissa fall ska minskas med hänsyn till en ersättning för samma tid som redan har betalats ut av Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten eller en a-kassa på grund av

ett tidigare beslut. Det gäller oavsett om den första ersättningen betalades ut med stöd av SFB eller någon annan författning. Samordning ska även ske i vissa fall om Centrala studiestödsnämnden har betalat omställningsstudiestöd.

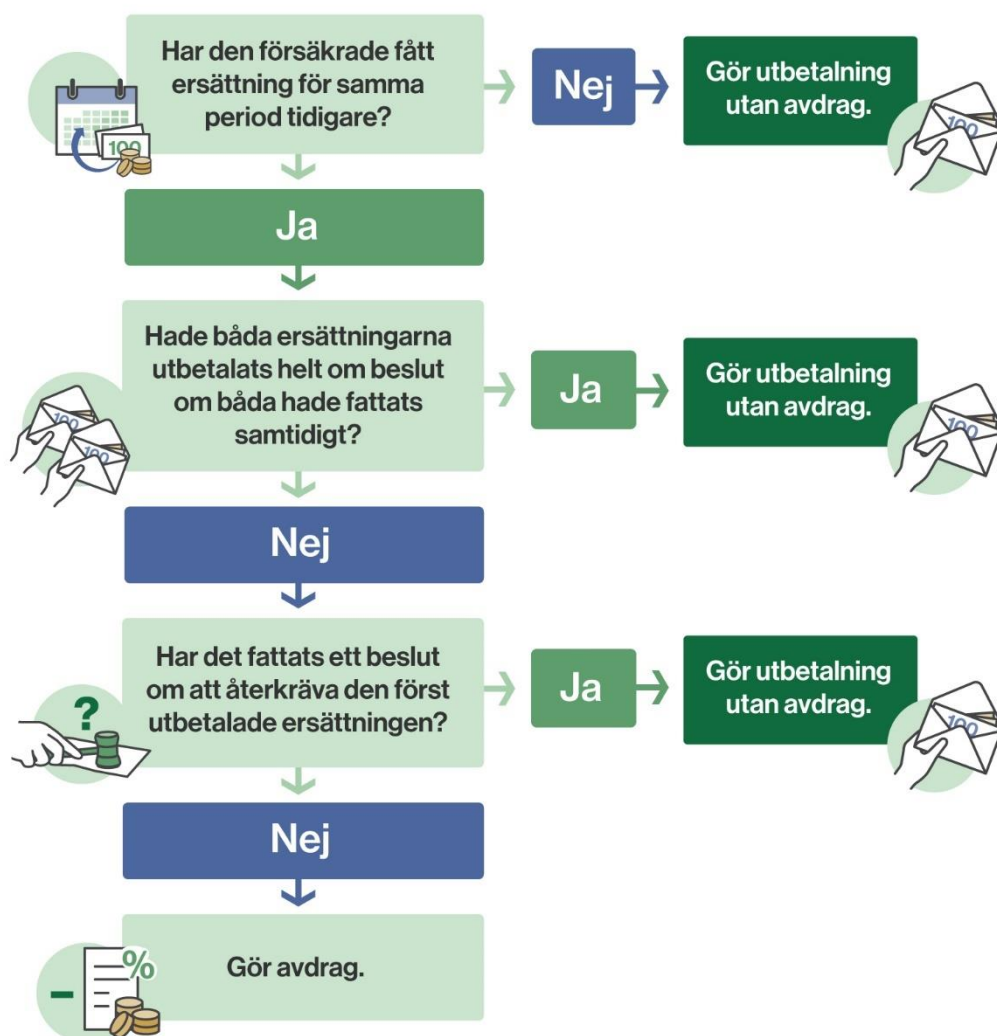
Minskning är enbart aktuell när det är fråga om två eller flera ersättningar som antingen inte lämnas samtidigt eller som samordnas beloppsmässigt när de lämnas samtidigt. I sådana fall ska den retroaktivt beviljade ersättningen minskas om och i den utsträckning det behövs för att inte den sammanlagda utbetalningen ska överstiga vad personen skulle ha fått om båda eller alla ersättningar hade beslutats vid samma tillfälle. På detta sätt sker den föreskrivna samordningen av ersättningar i efterhand. (Se prop. 2008/09:200 s. 542.)

Syftet med samordning av retroaktivt beviljade ersättningar är att den sammanlagda utbetalningen inte ska överstiga vad personen skulle ha fått om båda eller alla ersättningar hade beslutats vid samma tillfälle.

Läs mer

I avsnitt 5.2.3 kan du läsa mer om vilka ersättningar som ska samordnas med varandra.

Flödesschema

5.2.1 Vilka perioder ska samordnas?

Utbetalning av ersättningar ska samordnas om de perioder som ersättningarna avser överlappar varandra. Det spelar ingen roll om den först beviljade ersättningen har betalats under hela eller bara delar av den senare beviljade ersättningens retroaktiva tid. Den senare beviljade ersättningen ska samordnas i sin helhet med den först utbetalade ersättningen (se även prop. 1992/93:30 s. 39).

Perioden inleds när den tid som någon av ersättningarna avser inleds och avslutas när den retroaktiva perioden tar slut. Det är samma period även om det finns uppehåll i när ersättningen har utgått, exempelvis om en dagersättning bara har utgått för vissa dagar.

Rättsfall

Frågan i målet var om Försäkringskassan hade rätt att samordna sjukersättning även för de månader då sjukpenning inte hade betalats. Den enskilde hade fått sjukpenning under perioden februari 2007 – juni 2008. Senare fick han rätt till sjukersättning för perioden augusti 2006 – juni 2008. Sjukpenningen hade utgetts med ett högre belopp än sjukersättningen. HFD ansåg att hela den retroaktiva perioden skulle beaktas vid avräkningen. Sammanfattningsvis fann HFD att sjukersättningen skulle minskas med ett belopp som svarade mot halv sjukpenning för perioden augusti 2006 – juni 2008. (HFD 2013 ref. 29)

Så ska avdraget fördelas

Avdraget görs genom att hela den utbetalda ersättningen dras av från den retroaktivt beviljade ersättningen. Det gäller oberoende av hur ersättningarna fördelar sig på dagar och månader. Det finns i de flesta fall inget krav på att avdraget ska fördelas på månader.

Det finns inte något skäl att göra avdragen månad för månad (fördela per månad). För pensionsgrundande ersättningar gäller följande. Den först utbetalade ersättningen anses vara den som betalats ut och den som eventuellt är pensionsgrundande. Den sist utbetalade ersättningen är pensionsgrundande först om den faktiskt betalas ut, och inte när den samordnas (minskas med en tidigare utbetald ersättning). (59 kap. 29 § SFB och FKRS 2021:02, *Tillämpning av samordningsregeln i 107 kap. 2 § socialförsäkringsbalken*)

Sjukersättning och aktivitetsersättning måste fördelas per månad, på grund av att särskilda regler gäller för de här ersättningarna (jfr 60 kap. 10 § SFB).

5.2.2 När är en ersättning retroaktivt beviljad?

Månadersersättningar anses vara retroaktivt beviljade när de avser perioden till och med den månad då beslut om ersättningen fattades (jfr RÅ 2001 ref. 58).

En dagersättning anses vara retroaktivt beviljad när beslutet om ersättning fattas efter den period som ersättningen avser, dvs. ersättningen är retroaktivt beviljad till och med den dag då beslut om ersättningen fattas.

Se också avsnitt 5.3.2.

5.2.3 Vilka förmåner ska samordnas?

107 kap. 2 § SFB anger inte vilka ersättningar som ska samordnas med varandra. I en del fall finns bestämmelser som anger att vissa ersättningar ska samordnas när de beviljas och betalas ut löpande (se till exempel 11 kap. 14 § SFB). Om det finns en sådan bestämmelse ska samordning göras även när den ena ersättningen beviljas retroaktivt.

Det kan också framgå av villkoren för att få en ersättning att den inte kan utges samtidigt som en annan ersättning. Den som exempelvis har fått arbetslöshetsersättning har inte rätt till sjukpenning för samma inkomstbortfall. (Se prop. 1982/83:3, s. 68.)

Om villkoren innebär att beloppet påverkas av om en annan ersättning betalas ut, och den senare ersättningen beviljas retroaktivt, ska utbetalningen samordnas med den

första ersättningen så att det sammanlagda beloppet blir detsamma som om beslut om båda ersättningarna hade fattats samtidigt (jfr prop. 82/83:3 s. 67).

Det är möjligt att samordna ersättning med samma slags ersättning, exempelvis att samordna föräldrapenning som någon har fått för ett barn med föräldrapenning som personen ska få för ett annat barn.

5.2.4 När någon av ersättningarna ges ut delvis

Efter ett sammanträffande av ersättningar ska personen få samma belopp som om båda ersättningarna hade beslutats vid samma tillfälle. Om någon har fått flera ersättningar som ska kompensera för inkomstbortfall kan det bli aktuellt att bedöma om de avser att kompensera för samma inkomstbortfall.

Rättsfall

I RÅ 2003 ref. 67 fick en försäkrad hel frivillig sjukpenning för perioden januari 1995 – juli 1996. Senare fick hon halv förtidspension för samma tid. Regeringsrätten fastslog att hälften av den frivilliga sjukpenningen skulle samordnas. Den andra hälften motsvarade inte förtidspensionen och kunde därför inte samordnas.

Rättsfall

I HFD 2013 ref. 29 hade en försäkrad fått sjukpenning i varierande omfattning. Senare fick hon halv sjukersättning retroaktivt. HFD uttalade att för en period då hel sjukpenning hade betalats ut kunde bara hälften samordnas.

5.2.5 Ärendena ska inte rekonstrueras

Vad innebär det att rekonstruera ett ärende?

Att rekonstruera ett ärende innebär att rätta bokföringen och arbetsgivardeklarationen genom att omföra belopp så att bokföringen blir rätt utifrån vilken ersättning personen faktiskt borde ha fått.

Ärendena ska inte rekonstrueras

Ärendena ska inte i något fall rekonstrueras, det vill säga beloppen ska inte omföras i bokföringen, även om det i efterhand är uppenbart att fördelningen av ersättningarna skulle ha varit annorlunda om samtliga omständigheter varit kända från början. Ingen ändring görs i bokföringen, utan den ersättning som betalats ut först anses vara den ersättning som personen har fått. Att ärendena inte rekonstrueras kan medföra att skatt och pension blir annorlunda jämfört med om ersättningen hade betalats ut löpande.

5.2.6 Kan felaktigt utbetald ersättning samordnas?

Även en felaktigt utbetald ersättning ska samordnas på samma sätt som annan ersättning (FKRS 2021:02, *Tillämpning av samordningsregeln i 107 kap. 2 § socialförsäkringsbalken*).

Att en felaktigt utbetald ersättning kan samordnas innebär att avdraget som görs med stöd av 107 kap. 2 § SFB görs oavsett om ersättningen var felutbetald eller inte.

När det finns ett beslut om att återkräva ersättningen kan den ersättning som har återkrävts inte längre samordnas.

Däremot kan samordning ske om det finns en återkravsutredning eller om det har fattats ett beslut om att inte återkräva ersättningen därför att personen inte har funnits vara återbetalningsskyldig eller har fått eftergift. Om en ersättning delvis har återkrävts kan den del som inte har återkrävts samordnas.

5.2.7 Kommunikeringsskyldighet enligt förvaltningslagen

Försäkringskassan får inte fatta beslut om att samordna en retroaktivt beviljad ersättning utan att personen har underrättats om uppgifter som har tillförts ärendet genom någon annan och hen har fått tillfälle att yttra sig över dem. Detta förfarande kallas kommunikering.

Läs mer

I vägledning 2004:7 *Förvaltningsrätt i praktiken* beskrivs vad som gäller för kommunikering. Där finns också ett metodstöd för hur kommunikering går till och vad man ska ta hänsyn till i olika situationer.

5.2.8 Restbelopp

Ersättningen räcker inte till för hela avdraget

När ersättningen för den retroaktiva perioden inte räcker till för att göra avdrag för hela den ersättning som tidigare har betalats ut av Försäkringskassan eller av en arbetslöshetskassa uppstår ett restbelopp. Restbeloppet avser hela den period som ersättningen för den retroaktiva perioden avser.

I ärendet för den först utbetalade ersättningen noteras att samordning skett och att ett restbelopp återstår, så att det framgår att det belopp som kan bli föremål för samordning eller återkrav har minskat.

Om personen har ansökt om ytterligare ersättning som kan samordnas, eller ytterligare ersättning som kan samordnas annars är att vänta, ska kvarvarande belopp hanteras som ett restbelopp. Om ytterligare ersättning inte är att vänta, och handläggaren kan konstatera att den först utbetalade ersättningen är felaktigt utbetalad (det vill säga att det inte var korrekt att betala ut den) ska ett beslutsunderlag för återkrav upprättas.

Exempel

Tina har felaktigt fått föräldrapenning 1–31 juli 2020 med 12 000 kronor, varav 8 500 kr avser perioden 1–22 juli. Hon beviljas sedan sjukpenning för 1–22 juli 2020 med 8 500 kronor. Hela beloppet samordnas, se avsnitt 5.2.1. I föräldrapenningärendet journalförs att samordning gjorts och att ett restbelopp på 3 500 kronor återstår. Eftersom hon vid tiden för den första samordningen har ansökt om sjukpenning för resten av juli utreds inte ärendet som ett återkrav, utan beloppet sparas som ett restbelopp. Därefter får hon sjukpenning för 22–31 juli med 4 000 kronor. 3 500 kronor samordnas och 500 kronor betalas ut. I föräldrapenningärendet noteras att ytterligare 3 500 kronor har samordnats.

Exempel

Urban ansöker om hel sjukersättning och den 10 juli 2017 beslutar Försäkringskassan att han har rätt till hel sjukersättning från och med april 2017. Försäkringskassan fattar beslut om interimistisk sjukersättning eftersom Skatteverket ännu inte har beslutat om den pensionsgrundande inkomsten för 2016.

Urbans sjukersättning kommer att betalas ut löpande från och med augusti 2017. Försäkringskassan beräknar sjukersättningen för tiden april–juli med 10 000 kronor för varje månad ($10\,000 \times 4 = 40\,000$ kronor). För samma tid har Urban fått hel sjukpenning med 10 500 kronor per månad ($10\,500 \times 4$).

Avdraget blir:

$(4 \times 10\,000) - (4 \times 10\,500) = -2\,000$ kronor (= restbelopp)

När sjukersättningen har samordnats med sjukpenningen blir det ingen utbetalning för retroaktiv tid till Urban eftersom sjukersättningen inte räcker för att göra avdrag för hela den tidigare utbetalade sjukpenningen. 2 000 kronor sparas som restbelopp för perioden april–juli 2017. Eftersom det slutliga beslutet kan innebära att ytterligare samordning kan göras sparas restbeloppet och det är inte aktuellt att överväga utredning om återkrav.

Ytterligare ersättning för retroaktiv tid

Om Försäkringskassan beviljar en person ytterligare ersättning för retroaktiv tid ska Försäkringskassan göra avdrag för restbeloppet på samma sätt som vid den första utbetalningen för retroaktiv tid. Om perioden för den först beviljade ersättningen till någon del sammanfaller med den ersättning som ska betalas retroaktivt kan samordning ske.

Om en senare beviljad retroaktiv ersättning inte täcker hela restbeloppet uppstår ett nytt restbelopp. Perioden för detta nya restbelopp blir då den tid som den nya retroaktiva ersättningen avser.

Exempel

Det här är en fortsättning på förra exemplet.

Under december 2017 fattar Försäkringskassan slutligt beslut om Urbans sjukersättning efter att ha fått uppgift om hans pensionsgrundande inkomst för 2016. Sjukersättningen räknas därför om med hänsyn till den nya inkomsten.

Omräkningen innebär att Urban ska få en tilläggsutbetalning för tiden april–december 2017 med 200 kronor för varje månad ($200 \times 9 = 1\,800$ kronor). Försäkringskassan bedömer om den sjukpenning som har betalats ut under sjukersättningens retroaktiva tid ska dras av, nu för perioden april–december 2017. Eftersom den nya retroaktiva tiden till någon del överensstämmer med den period som restbeloppet avser är det möjligt att minska den nya retroaktivt beviljade sjukersättningen med restbeloppet. Det innebär att Försäkringskassan kan göra avdrag med 2 000 kronor. Avdraget blir:
 $1\,800 - 2\,000 = -200$ kronor (restbelopp)

Efter samordningen med sjukpenning betalar Försäkringskassan inte ut någon sjukersättning för retroaktiv tid till Urban eftersom tilläggsutbetalningen inte räcker till för att göra avdrag för hela restbeloppet som avser tidigare utbetald sjukpenning. Ingen ytterligare ersättning är att vänta, men eftersom ingen ersättning har lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp finns det ingen anledning att upprätta ett beslutsunderlag för återkrav av det resterande beloppet. Det resterande beloppet på 200 kronor sparas som nytt restbelopp. Den nya restbeloppsperioden blir april–december 2017.

Läs mer

I process 2017:1 *Återbetalning* kan du läsa mer om hur du upprättar ett underlag för utredning av om ersättning ska återkrävas, och vilket underlag som behövs.

5.2.9 Ersättningar utanför SFB

107 kap. 2 § första stycket SFB gäller bara ersättningar i SFB. Utbetalning av retroaktivt beviljade ersättningar utanför SFB kan bara samordnas om det finns en samordningsregel för retroaktivt beviljad ersättning som gäller för ersättningen ifråga. Det gäller även om det finns en samordningsregel för löpande utbetalningar eller om försäkringsvillkoren för två ersättningar är sådana att de inte kan utges för samma tid.

Exempelvis kan utbetalningar av de ersättningar som regleras i förordning (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser bara samordnas med tidigare utbetald ersättning om det finns en regel om det i förordningen.

I förordning (1995:239) om förmåner till totalförsvarspliktiga finns ingen samordningsregel och utbetalning av dag ersättning till totalförsvarspliktiga kan därför inte samordnas alls.

Däremot kan utbetalning av en ersättning som regleras i SFB samordnas med en tidigare utbetalning av ersättning utanför SFB som Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten eller en a-kassa har gjort. Detsamma gäller omställningsstudiestöd som Centrala studiestödsnämnden har betalat. (107 kap. 2 § andra stycket SFB).

5.2.10 Livränta

Vilka ersättningar kan minska den retroaktiva livräntan?

När en livränta ska betalas ut retroaktivt kan en minskning vara aktuell med hänsyn till samtliga ersättningar som Försäkringskassan eller a-kassan har betalat ut. Här beskrivs samordningen om någon av följande ersättningar har betalats ut

- aktivitetsstöd,
- arbetslöshetsersättning,
- bostadstillägg till pensionärer,
- dagpenning inom totalförsvaret,
- föräldrapenning,
- graviditetspenning,
- närståendepenning,
- omställningsstudiestöd,
- rehabiliteringsersättning,
- sjukpenning,
- smittbärappenning,
- tillfällig föräldrapenning.

Den retroaktiva livräntan ska minskas för annan ersättning med det belopp som överstiger vad som skulle ha betalats ut, om beslut om livränta och en annan ersättning hade fattats samtidigt. Det är därför viktigt att du känner till de bestämmelser som gäller för den ersättning som eventuellt ska minska den retroaktiva livräntan. Samordning kan ske om ersättningarna inte lämnas samtidigt eller om de samordnas beloppsmässigt när de lämnas samtidigt.

För att illustrera hur du ska minska en livränta för en annan ersättning som har betalats ut under retroaktiv tid och med vilket belopp, väljs sjukpenning. Skälet för att välja sjukpenning är att det är mycket vanligt att den ersättningen minskar en retroaktivt beviljad livränta. Den minskning som beskrivs för sjukpenning kan även användas för andra dagersättningar som livräntan samordnas med som också betalas ut i förhållande till fastställd SGI. Minskning får dock inte göras för en dagersättning som inte grundas på SGI, exempelvis den garanterade "lägstanivån" vid föräldrapenning eller "garantibeloppet" vid tjänstgöring inom totalförsvaret. Det beror på att det är ersättningar som inte påverkas av ett beslut om livränta, det vill säga de betalas ut med oförändrat belopp även under tid som det finns ett beslut om livränta.

Minskning av livränta för sjukpenning

Att sjukpenning och livränta inte kan lämnas samtidigt för samma arbetsförmåga framgår av 27 kap. 53 § SFB. SGI ska dessutom ändras när personen beviljas livränta eller om en livränta ändras, jfr 26 kap. 4 § SFB.

Livränta beviljas om arbetsskadan medför en nedsättning av arbetsförmågan som medför en inkomstförlust. För att beräkna livräntans storlek fastställs en inkomst före skadan (= livränteunderlag) och en inkomst efter skadan som motsvaras av personens förmåga att skaffa sig inkomst genom arbete.

Om personen har fått sjukpenning och senare beviljas livränta för samma tid, ska avdrag för sjukpenning göras med det belopp som inte skulle ha betalats ut för perioden om det hade funnits ett beslut om båda ersättningarna samtidigt. Det här innebär att livräntan minskas med den sjukpenning som har betalats ut tidigare, om SGI:n som har legat till grund för beräkning av sjukpenningen är högre än den inkomst efter skadan

som fastställts. I annat fall skulle personen få ersättning i form av sjukpenning och livränta för samma nedsättning av arbetsförmågan.

Nedan beskrivs några situationer där livräntan ska minskas med sjukpenning som betalats ut under den retroaktiva perioden.

Exempel

Inkomst efter skadan är fastställd till 0 kr

En man beviljas livränta för retroaktiv tid. Inkomst efter skadan är fastställd till noll kronor. Under retroaktivtiden har han fått sjukpenning. Livräntan minskas med all den sjukpenning som han har fått under den retroaktiva perioden.

Exempel

Inkomst efter skadan är fastställd till ett belopp högre än noll kr

Livräntan ska minskas med det sjukpenningbelopp som inte skulle ha betalats ut för perioden om beslut om båda ersättningarna hade funnits samtidigt.

Den inkomst efter skadan som fastställts omfattas inte av några avrundningsregler. Därför får man i en del fall inleda beräkningen med att avrunda inkomsten efter skadan till närmast lägre helt hundratal kronor.

Tänk på att minskning för sjukpenning inte kan göras på livräntan om den inkomst efter skadan som fastställts är högre än den SGI som legat till grund för sjukpenningen.

Exempel

En kvinna beviljas livränta enligt följande förutsättningar:

Livräntan beviljas fr.o.m. mars 2018

Livränteunderlag 200 000 kr per år

Inkomst efter skadan 160 024 kr per år

Försäkringskassan fattar beslut den 10 juli 2018

Livräntans retroaktivtid är mars–juli 2018 (5 månader). Både inkomst före och inkomst efter skadan är baserade på heltidsarbete. För år 2018 blir livräntans årsbelopp 39 976 kronor (200 000 kronor – 160 024 kronor). Månadsbeloppet blir 3 331 kronor (39 976 kronor / 12). Livräntan för retroaktivtiden blir då 16 655 kronor (5 månader x 3 331 kronor)

Kalenderdagsberäknad sjukpenning har under retroaktivtiden betalats ut enligt följande:

Månad	Nivå	SGI	Belopp per dag	Antal dagar	Utbetalt belopp
Mars	Hel	200 000 kr	425 kr	31	13 175 kr
April	Hel	200 000 kr	425 kr	30	13 750 kr
Maj	Hel	200 000 kr	425 kr	31	13 175 kr
Juni	Hel	200 000 kr	425 kr	30	13 750 kr
Juli	Hel	200 000 kr	425 kr	31	13 175 kr
Summa					65 025 kr

Inkomst efter skadan avrundas enligt SGI-reglerna till 160 000 kr. Eftersom inkomsten efter skada är lägre än SGI:n som legat till grund för sjukpenningen ska ersättningarna samordnas. Om inkomst efter skadan hade utgjort SGI, hade sjukpenningen för retroaktivtiden betalats ut med:

Skillnaden mellan utbetald sjukpenning och sjukpenning beräknad utifrån inkomst efter skadan blir $425 - 340 = 85$ kr per dag.

Sjukpenning har betalats ut för 153 dagar under den retroaktiva tiden.

Den retroaktivt beviljade livräntan minskas med $153 \times 85 = 13\,005$ kr. Livränta att betala ut blir $16\,655 - 13\,005 = 3\,650$ kr.

Minskning av livräntan för bostadstillägg

Att livränta beviljas kan medföra att bostadstillägget minskar eftersom livräntan räknas in i beräkningsunderlaget och beviljandet kan medföra höjning av reduceringsinkomsten. Om livränta beviljas för retroaktiv tid, ska livräntan minskas med skillnaden mellan utbetalt bostadstillägg och det bostadstillägg som skulle ha betalats ut för den retroaktiva tiden, om livräntan hade varit medräknad i reduceringsinkomsten.

Exempel

En man beviljas livränta enligt följande förutsättningar:

Livräntan beviljas fr.o.m. juni 2017

Livränteunderlag 120 000 kr per år

Inkomst efter skadan 0 kr per år

Försäkringskassan fattar beslut den 23 september 2017

Livräntans retroaktivtid är juni–september 2017 (4 månader).

Hel sjukersättning betalas ut med 92 640 kr per år fr.o.m. juni 2017.

Livräntan och sjukersättningen samordnas till 100 procent.

För 2017 blir livräntans årsbelopp efter samordning med sjukersättningen
 $120\,000 - 92\,640 = 27\,360$ kr per år. Beloppet per månad blir $27\,360/12 = 2\,280$ kr. Livräntan för retroaktivtiden beräknas till $4 \times 2\,280 = 9\,120$ kr.

Mannen har även bostadstillägg som är beräknat enligt följande:

Bostadstillägget före inkomstavdrag är 40 000 kr per år. Reduceringsinkomsten antas vara 10 000 kr. Inkomstavdraget för den inkomsten blir $10\,000 \times 62$ procent = 6 200 kr per år. Bostadstillägg efter inkomstavdrag blir då $40\,000 - 6\,200$ kr = 33 800 kr per år.

Den livränta som ingår i reduceringsinkomsten viktas till 80 procent av sitt belopp vilket blir $27\,360 \times 80$ procent = 21 888 kr.

Den totala reduceringsinkomsten blir då $10\,000 + 21\,888 = 31\,888$ kr per år. Inkomstavdraget beräknat med den inkomsten blir $31\,888 \times 62$ procent = 19 771 kr per år.

Bostadstillägg efter inkomstavdrag kan nu beräknas till $40\,000 - 19\,771 = 20\,229$ kronor per år.

Beviljandet av livräntan medför alltså en minskning av utgående bostadstillägg från 33 800 till 20 229 = 13 571 kr per år. Beloppet som ska minska livräntan för den period livräntan ska betalas ut retroaktivt, det vill säga juni–september 2018, blir då $4\,523$ kr ($13\,571$ kr/12 x 4).

Livränta som ska betalas ut för den retroaktiva tiden efter minskning för bostadstillägg blir 4 597 kronor ($9\,120 - 4\,523$).

Minskning av livräntan för arbetslöshetsersättning

Om en person har fått arbetslöshetsersättning under livräntans retroaktiva tid, kan livräntan minskas med hela eller del av den arbetslöshetsersättning som har betalats ut.

Det som avgör om livräntan kan minskas är om rätten till och storleken av arbetslöshetsersättningen påverkas av beslutet om livränta. Det är en uppgift som personens a-kassa kan lämna. Uppgiften grundas på vad som står i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.

Tänk på att det aldrig blir aktuellt att minska en retroaktiv livränta med en arbetslöshetsersättning om personens inkomst efter skadan har fastställts till ett belopp som motsvaras av arbetslöshetsersättningens belopp. Det beror på att den arbetslöshetsersättning som faktiskt betalats ut inte överstiger den arbetslöshets-

ersättning som skulle ha betalats ut, om det hade funnits ett beslut om livränta när arbetslöshetsersättningen betalades ut.

För att du ska kunna minska livräntan måste du informera a-kassan om den livränta som beviljats. Du måste meddela från och med-tider och livräntans månadsbelopp. Använd blanketten FK 3361 Förfrågan – dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa.

A-kassan ska i sin tur, på samma blankett, lämna uppgift om den arbetslöshetsersättning som har betalats ut och om det belopp som skulle ha betalats ut om beslutet om livräntan hade varit gällande under tiden personen varit beviljad arbetslöshetsersättning. Försäkringskassan ska därefter minska den retroaktivt beviljade livräntan med skillnaden mellan dessa två belopp.

Exempel

En man beviljas arbetsskadelivränta enligt följande förutsättningar:

Livräntan beviljas fr.o.m. juni 2017

Livränteunderlag 185 000 kr per år

Inkomst efter skadan 144 000 kr per år

Försäkringskassan fattar beslut den 10 september 2017

Livräntans retroaktivtid är juni–september 2017 (4 månader).

För år 2017 blir livräntans årsbelopp 41 000 kr (185 000 – 144 000) och månadsbeloppet blir 3 417 kr (41 000/12). Den livränta som ska betalas ut under retroaktivtiden är alltså 13 668 kr (4 x 3 417).

Antag att a-kassan uppger följande belopp:

Månad, år	Arbetslöshetsersättning som betalats ut	Arbetslöshetsersättning som skulle betalats ut
Juni 2017	11 000 kronor	8 000 kronor
Juli 2017	10 000 kronor	8 000 kronor
Augusti 2017	11 000 kronor	8 000 kronor
September 2017	10 000 kronor	7 300 kronor
Summa	42 000 kronor	30 600 kronor

Skillnaden mellan den arbetslöshetsersättning som har betalats ut och den ersättning som skulle ha betalats ut blir 11 400 kr (42 000 – 30 600). Avdrag på livräntan ska ske med hela beloppet. Livränta att betala ut retroaktivt blir således 2 268 kr (13 668 – 11 400).

Minskning av livränta för aktivitetsstöd

Äldre bestämmelser (tid före januari 2018)

Förordning (1996:1100) om aktivitetsstöd upphävdes den 1 januari 2018 men gäller fortfarande för ersättningar som avser tid före den 1 januari 2018, jfr övergångsbestämmelserna till förordning (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser.

För tid före 1 januari 2018 samordnas livränta med aktivitetsstöd. Samordningen innebär att aktivitetsstödet minskas endast till den del aktivitetsstödet och livränta utgör ersättning för samma inkomstbortfall. (Jfr 11 § första stycket 5 och andra stycket förordning [1996:1100])

Om personen har förvärvsarbetat och samtidigt fått livränta omedelbart innan ett arbetsmarknadspolitiskt program påbörjats, ska aktivitetsstödet inte samordnas med livräntan. Med förvärvsarbete likställs tid under vilken deltagaren får ersättning enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring. (11 § tredje stycket förordning [1996:1100]). För att minskningen ska göras korrekt, ska två belopp för aktivitetsstödet tas fram:

1. Det aktivitetsstöd som har betalats ut per dag.
2. Det aktivitetsstöd som skulle ha betalats ut om beslutet om livräntan hade varit fattat när aktivitetsstödet betalades ut.

När beloppet enligt punkt två tas fram används livräntans belopp per dag. Livräntans dagbelopp i det här sammanhanget tas fram genom att livräntans månadsbelopp divideras med talet 22 (4 § RFFS 1996:24 och övergångsbestämmelserna till FKFS 2017:6 p 3).

Skillnaden mellan beloppet vid punkt 1 och beloppet vid punkt 2 ska minska den retroaktivt beviljade livräntan för varje dag som aktivitetsstöd har betalats ut.

Har beloppen för aktivitetsstödet och/eller för arbetsskadelivräntan ändrats under den retroaktiva tiden, måste beräkningen ovan göras vid varje tillfälle som det har skett en förändring.

Exempel

En kvinna beviljas livränta med 30 000 kronor per år. Beloppet per månad blir 30 000 kronor per år/12 = 2 500 kronor. En retroaktiv utbetalning av livräntan ska göras.

Under retroaktivtiden har aktivitetsstöd betalats ut. Stödet ersätter samma inkomstförlust som livräntan. Så här beräknar du det belopp som ska minska den retroaktivt beviljade livräntan:

- Aktivitetsstöd har betalats ut med 360 kronor per dag,
- Livräntan per dag beräknas till $2\,500 \text{ kronor} / 22 = 114 \text{ kronor}$.

Det aktivitetsstöd som skulle ha betalats ut om beslutet om livräntan hade varit fattat vid utbetalningen av stödet blir då 246 kronor per dag ($360 - 114$). Den retroaktivt beviljade livräntan ska därför minskas med 246 kronor för varje dag som aktivitetsstödet har betalats ut.

Nya bestämmelser

Från och med 1 januari 2018 gäller förordning (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser. I förordningen finns det inte några bestämmelser om samordning mellan aktivitetsstöd och livränta.

Det innebär att ersättning som har betalats med stöd av den nya förordningen bara kan samordnas om det följer av försäkringsvillkoren att ersättningarna inte kan lämnas samtidigt.

Minskning av livränta för omställningsstudiestöd

Livränta och omställningsstudiestöd enligt lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd ersätter båda inkomstbortfall. I syfte att undvika överkompensation ska livräntan minskas under den tid personen får omställningsstudiestöd, till den del omställningsstudiestödet avser samma inkomstbortfall som livräntan är avsedd att täcka (jfr 42 kap. 4 a § SFB).

Ett beslut om att bevilja livränta kan komma att påverka beloppet som skulle ha betalats ut i omställningsstudiestöd. Detta eftersom stödet beräknas på en årlig inkomst som bestäms på motsvarande sätt som SGI och när en person beviljas livränta ska SGI ändras (jfr 22 § lagen [2022:856] om omställningsstudiestöd och 26 kap. 4, 6-7 §§ SFB). Det utbetalda omställningsstudiestödet kan därmed vara beräknat på en högre årlig inkomst än om beslutet om livränta hade fattats samtidigt som beslutet om omställningsstudiestöd.

Om personen har fått omställningsstudiestöd och senare beviljas livränta för samma tid och för samma inkomstbortfall, ska det göras avdrag på den retroaktiva livräntan med det belopp som inte skulle ha betalats ut i omställningsstudiestöd för perioden om det hade beslutats om de båda ersättningarna samtidigt. Avdraget utgör mellanskillnaden mellan det belopp som omställningsstudiestödet har betalats ut med och det belopp som samma studiestöd skulle ha betalats ut med om det beslutats samtidigt som livräntan. Det är personens SGI, med vissa undantag, som ligger till grund för den årliga inkomsten som omställningsstudiestödet beräknas utifrån. Det är därmed den SGI som fastställs med utgångspunkt i förhållandena vid tidpunkten för beviljandet av livräntan som ska vara grunden för beräkningen av det belopp som omställningsstudiestödet skulle ha betalats ut med om det beslutats samtidigt som livräntan.

Läs mer

Läs mer om att fastställa SGI när någon har beviljats livränta i vägledning 2004:5 *Sjukpenninggrundande inkomst*.

5.2.11 Metodstöd – samordning mellan förmåner

Du som handlägger sjukpenning

När du bedömer att det finns rätt till sjukpenning för samma tid som en person har fått graviditetspenning, föräldrapenning eller tillfällig föräldrapenning ska du:

- minska utbetalningen av sjukpenning med det belopp som motsvarar den ersättning som betalats ut för samma tid. Vilka perioder som ska samordnas framgår av avsnitt 5.2.1.
- lämna impuls till handläggare för den andra ersättningen om att historiken ska korrigeras.

Om det finns ett pågående ärende i ÄHS lämnar du en impuls i det pågående ärendet. Om det inte finns ett pågående ärende lämnar du en impuls via en konversation.

Om den ersättning som har betalats ut är lika stor eller större än sjukpenningen för samma tid, ska ingen sjukpenning betalas ut. Du ska då endast korrigera historiken med T-kod 116 och journalföra detta.

Om den ersättning som redan har betalats ut för samma tid är större än den sjukpenning som ska betalas ut, uppstår även ett restbelopp. Du ska då lämna impuls till den andra ersättningen om att det finns ett restbelopp.

När du får en impuls om att föräldrapenning eller tillfällig föräldrapenning har samordnats med sjukpenning ska du korrigera historiken med T-kod 116 för den tid som personen nu har fått föräldrapenning eller tillfällig föräldrapenning eftersom dagarna inte längre ska ses som utbetalda dagar med sjukpenning i historikbilden. Om du får en impuls om att ett restbelopp kvarstår efter samordning, se avsnitt 5.2.8 om hur detta ska hanteras.

Kommunicering och beslut

Om du ska minska en utbetalning av sjukpenning på grund av att en annan ersättning har betalats ut för samma tid avgör du om du behöver kommunicera personen innan beslut, se process 2009:7 *Sjukpenning och rehabilitering*.

Du som handlägger graviditetspenning, föräldrapenning eller tillfällig föräldrapenning

När du bedömer att en person har rätt till föräldrapenning eller tillfällig föräldrapenning för samma tid som sjukpenning har betalats ut ska du

- minska utbetalningen av föräldrapenning eller tillfällig föräldrapenning med det belopp som motsvarar den sjukpenning som betalats ut för samma tid.
- lämna impuls till handläggare för sjukpenning om att historiken ska korrigeras.

Om det finns ett pågående SJP_ANS lämnar du en impuls där. Finns endast ett SJP_UTM lämnar du impulsen där. Om det inte finns ett pågående SJP-ärende lämnar du en impuls via en konversation.

Om sjukpenning har betalats ut för samma tid som personen har ansökt om graviditetspenning ska du fatta beslut om att ingen graviditetspenning kommer att betalas ut på grund av att sjukpenning har betalats ut för samma tid.

När du får en impuls som innebär att sjukpenning har samordnats med graviditetspenning, föräldrapenning eller tillfällig föräldrapenning ska du korrigera historiken för den period som personen nu har fått sjukpenning för.

- Föräldrapenning: Skapa ett FP_ANS-ärende för föräldern, välj korrigera dagar. Korrigera antalet dagar som samordnats. Dokumentera i journalen att samordning har skett och att du har korrigerat dagarna. Ange antalet dagar som du har korrigerat och att korrigeringen beror på samordning med [ange förmån].
- Tillfällig föräldrapenning: Följ instruktionerna i TFP Användarhandledning – ÄHS
- Graviditetspenning: Korrigera historiken med T-kod 236.

När du får en impuls om att ett restbelopp kvarstår efter samordning, se avsnitt 5.2.8 om hur detta ska hanteras.

Kommunicering och beslut

Om du ska minska en utbetalning av graviditetspenning, föräldrapenning eller tillfällig föräldrapenning på grund av att sjukpenning har betalats ut för samma tid avgör du om du behöver kommunicera det till personen innan beslut, se respektive förmånsprocess.

Använd brevmall 11574 när du fattar beslut om samordning gällande graviditetspenning, föräldrapenning eller tillfällig föräldrapenning.

5.2.12 Metodstöd – samordning mellan underhållsstöd och etableringstillägg

Du som handlägger underhållsstöd

När du som handlägger underhållsstöd ska bevilja det för retroaktiv tid och får reda på att etableringstillägg är beviljat och utbetalt för samma period, ska du utreda om en förfrågan ska skickas via en konversation i ÄHS.

Ange i konversationen:

- Underhållsstödsärendets ärende-id.
- För hur många barn underhållsstödet kommer att beviljas.
- Från och med när underhållsstödet kommer att beviljas.

Ställ följande frågor:

- Hur mycket etableringstillägg har betalats under den period som underhållsstödet kommer att beviljas?
- Hur mycket etableringstillägg skulle Försäkringskassan ha betalat ut om underhållsstöd redan hade varit beviljat?

Skicka förfrågan så snart som möjligt. Du ska få svar från den som handlägger etableringstillägg inom 48 timmar.

För att ta reda på vilka månader som underhållsstöd ska dras av från det etableringstillägg som har betalats ut ska du kontrollera följande under serviceåtgärder i ÄHS: Etableringsersättning/Visa ET utbetalningsbelopp (historikbilden) eller Konto- och utbetalningsinformation/Översikt verkställda utbetalningar/dagersättning (utbetalningsbilden). Klicka på raden med dagsättning så syns utbetalningarna om etableringstillägg i en ny tabell. Utifrån den summa som har betalats ut i etableringstillägg ska underhållsstödet minskas retroaktivt.

Exempel

Exempel när etableringsplan finns: När ett beslut om underhållsstöd fattas den 20 mars 2018 tittar den som handlägger underhållsstöd i betalningshistoriken eller utbetalningsbilden och ser att etableringstillägg bara har betalats ut till och med februari 2018. Därför ska avdrag för utbetalt etableringstillägg bara göras till och med den månaden.

Du som handlägger etableringstillägg

När underhållsstöd ska beviljas och den som handlägger underhållsstöd skickar en förfrågan till fnaasetasydetableringsersattning@forsakringskassan.se, besvarar du som handlägger etableringstillägg mejlet. Svaret ska innehålla uppgifter om följande.

- Hur mycket etableringstillägg som har betalats ut under den period som underhållsstöd kommer att beviljas.
- Hur mycket etableringstillägg Försäkringskassan skulle ha betalat ut om underhållsstöd redan hade varit beviljat.

När frånvaro påverkar utbetalningen – gäller endast etableringsplan

Svaret ska även innehålla uppgifter om det finns avdrag för frånvaro i utbetalningen av etableringstillägget. Detta gäller oberoende av vilken period som frånvaron gäller. Du som handlägger etableringstillägg måste därför beräkna hur mycket underhållsstöd som hade betalats ut om etableringstillägg betalats ut med ett lägre belopp på grund av

frånvaro. Om Försäkringskassan inte har betalat ut något etableringstillägg en månad på grund av att den sökande varit helt frånvarande (100 procent), kan inte något avdrag göras, och hela underhållsstödet ska alltså betalas ut för den månaden.

Exempel

Försäkringskassan har beslutat att betala ut 4 500 kronor per månad i etableringstillägg. I februari betalades etableringstillägg ut med 3 150 kronor eftersom det finns avdrag på grund av frånvaro med 30 procent.

$$4\,500 \text{ kronor} \times 0,7 = 3\,150 \text{ kronor}$$

Underhållsstöd kommer att beviljas från och med februari 2017. Om underhållsstöd hade varit beviljat från början, så skulle etableringstillägg betalats ut med 1 500 kronor.

$$1\,500 \text{ kronor} \times 0,7 = 1\,050 \text{ kronor}$$

Skriv i svaret till underhållsstöd att etableringstillägg skulle ha betalats ut med 1 050 kronor om underhållsstöd hade varit beviljat.

Exempel

Underhållsstöd gör avdrag på följande sätt:

För februari ska avdrag göras med 2 100 kronor ($3\,150 - 1\,050 = 2\,100$).

För de övriga månaderna som etableringstillägg har betalats ut ska avdrag göras med 3 000 kronor ($4\,500 - 1\,500 = 3\,000$). Avdrag ska göras under förutsättning att den som handlägger etableringstillägg inte meddelat annat för de månaderna.

5.3 Begäran från socialnämnden enligt 107 kap. 5 § SFB

107 kap. 5 § SFB

Om någon som har rätt till periodisk ersättning enligt denna balk har fått ekonomiskt bistånd enligt 12 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:400) får retroaktivt beviljad ersättning på begäran av socialnämnden betalas ut till nämnden. Betalning till socialnämnden får göras, till den del den ersättningsberättigade inte har återbetalat biståndet och det återstående beloppet överstiger 1 000 kronor, med det belopp som motsvarar vad socialnämnden sammanlagt har betalat ut till den ersättningsberättigade och dennes familj för eller under den tid som den retroaktiva ersättningen avser.

Det som föreskrivs i första stycket gäller inte barnbidrag och assistansersättning.

Bestämmelsen tillämpas när en person har rätt till periodisk ersättning enligt SFB och gäller alla periodiska ersättningar (det vill säga dagersättningar och månadsersättningar) i SFB utom barnbidrag och assistansersättning. Däremot gäller den inte ersättningar utanför SFB, till exempel aktivitetsstöd. Den gäller inte heller ersättningar i SFB som inte är periodiska, exempelvis bilstöd.

Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller inte kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt. Försörjningsstödet avser att täcka de löpande kostnaderna för personens livsföring. Därutöver har personen rätt till ekonomiskt bistånd för nödvändiga levnadskostnader. Ekonomiskt bistånd kan exempelvis ges till kostnader för hälso- och sjukvård, läkemedel, tandvård, glasögon och umgängesresor (12 kap. 1 § socialtjänstlagen).

Bistånd som har getts med stöd av 12 kap. 2 § socialtjänstlagen omfattas inte av 107 kap. 5 § SFB.

Socialnämnden kan välja mellan att antingen kräva tillbaka bistånd från personen eller att vända sig till Försäkringskassan. (Prop. 2006/07:59 s. 29.)

När förutsättningarna är uppfyllda ska Försäkringskassan betala all ersättning eller delar av den till socialnämnden. Vi kan dock göra undantag om det finns starka skäl för att göra det, till exempel om ett annat avdrag prioriteras högre (FKRS 2024:06, *Försäkringskassan ska som huvudregel betala ut retroaktivt beviljad ersättning till socialnämnden*). Skäl för undantag ska vara hänförliga till Försäkringskassan och inte till personen. Avdrag till socialnämnden är en typ av samordning mellan bistånd och socialförsäkringsersättning. Om vi beaktade skäl hänförliga till personen för att inte göra avdraget, så skulle det innebära att hen får mer ersättning från det allmänna än hen har rätt till.

Försäkringskassans betalning till socialnämnden kan högst vara det belopp som motsvarar vad socialnämnden sammanlagt har betalat ut till den ersättningsberättigade och dennes familj för eller under den tid som den retroaktivt beviljade ersättningen avser. Socialnämnden kan inte räkna det bistånd som har betalats utanför den period som den retroaktivt beviljade ersättningen avser.

Det finns en nedre beloppsgräns

Av samhällsekonomiska skäl är det inte lämpligt att socialnämnden begär att Försäkringskassan ska betala ut ersättningen till nämnden om beloppet understiger kostnaden för Försäkringskassans administration. En nedre beloppsgräns har därför fastställts till 1 000 kronor per ärende. Prövningen ska göras i förhållande till hela den period som den retroaktiva ersättningen avser. Försäkringskassan ska dock inte göra någon avräkning för sina administrativa kostnader om det görs en utbetalning till en socialnämnd (prop. 2006/07:59, s. 27).

Vilket bistånd omfattas?

Bestämmelsen om betalning från Försäkringskassan till socialnämnden omfattar allt ekonomiskt bistånd som en socialnämnd har lämnat med stöd av 12 kap. 1 § socialtjänstlagen, både försörjningsstöd och bistånd för livsföringen i övrigt.

När Försäkringskassan bedömer om en ersättning för retroaktiv tid ska betalas ut till en socialnämnd måste utgångspunkten alltid vara att den ersättningsberättigade ekonomiskt sett ska behandlas på samma sätt som om hen fått sin ersättning vid den tidpunkt som ersättningen avser. Ekonomiskt bistånd utöver försörjningsstöd som socialnämnden lämnar med stöd av 12 kap. 1 § socialtjänstlagen kan inte alltid hänföras enbart till den period som den retroaktiva ersättningen avser, men kan ändå omfattas av socialnämndens rätt till utbetalning från Försäkringskassan. Ett exempel är att socialnämnden under den period som den retroaktiva ersättningen avser lämnar ekonomiskt bistånd enligt 12 kap. 1 § socialtjänstlagen till glasögon. Detta bistånd är avsett för en längre period än den retroaktiva ersättningen avser, men omfattas ändå av socialnämndens rätt till utbetalning. (Prop. 2006/07:59, s. 28 och 29)

Vem har fått bistånd?

Det är den som har beviljats biståndet som anses ha fått det, även om det har betalats ut till någon annan.

Familj

Försäkringskassan får betala motsvarande belopp till socialnämnden som nämnden sammanlagt har betalat ut till den ersättningsberättigade och dennes familj under perioden. Med familj menas make eller sambo och minderåriga barn (jfr prop. 2006/07:59 s. 8 och 34). Däremot ingår inte föräldrar eller myndiga barn.

Det innebär att om en förälder har fått bistånd kan socialnämnden inte få personens barns ersättning eftersom föräldern inte i paragrafens mening ingår i barnets familj. Även om föräldern har fått högre bistånd för att kunna försörja barnet har inte barnet i paragrafens mening fått bistånd om det inte har sökt och beviljats bistånd.

Exempel

Sara är förälder till Erik. De bor tillsammans. Sara beviljas bistånd enligt socialtjänstlagen. Vid beräkningen av hur mycket bistånd hon har rätt till tar socialnämnden hänsyn till att Erik bor hos henne och hon får alltså bistånd för att försörja honom. Senare beviljar Försäkringskassan Erik förlängt underhållsstöd retroaktivt. Socialnämnden har inte rätt till hans ersättning.

Högre prioriterade avdrag ska göras först

Högre prioriterade avdrag enligt avdragsordningen ska göras först, innan utbetalning till socialnämnden. Detta gäller även om beloppet efter andra avdrag inte täcker socialnämndens begäran om utbetalning.

Läs mer

Du kan läsa mer om felaktiga utbetalningar till socialnämnd i vägledning 2024:2 *Återbetalning* och i rättsligt ställningstagande 2016:06 *Gränsen mellan återkrav och conductio indebiti*.

5.3.1 För vilken tid får ersättning betalas ut till socialnämnden?

Rättsfall

I RÅ 2001 ref. 58 hade en försäkrad fått bistånd från socialnämnden under tiden december 1993 till juni 1994 med cirka 55 000 kronor. Senare fick hon vårdbidrag som utbetalades retroaktivt för tiden januari 1994 till augusti 1994 med cirka 12 000 kronor. Socialnämnden hade rätt att få hela den retroaktiva utbetalningen trots att den enskilde inte hade fått bistånd under hela perioden. Det är alltså utan betydelse under vilka delar av den retroaktiva perioden, som ekonomiskt bistånd erhålls och hur det sammanlagda biståndsbeloppet fördelas på olika månader.

Socialnämnden hade rätt till utbetalningen för perioden januari 1994 och framåt, även för tid då personen inte hade fått något bistånd.

Rättsfall

I ett mål hade en man fått bistånd mellan juni och oktober 2011, för uppehålle och för hemutrustning. Han beviljades bostadstillägg retroaktivt för augusti till december 2011. Kammarrätten fann i sin dom att socialnämnden hade rätt till ett belopp som motsvarade vad han hade fått för uppehålle för augusti till oktober samt för hemutrustning. Beloppet för hemutrustning hade han fått i juli men hemutrustningen skulle användas under tiden för den retroaktivt beviljade ersättningen. (KRNJ 1256-14)

Om perioden när en person fick bistånd är inom den period som den retroaktiva utbetalningen avser har socialnämnden rätt till hela utbetalningen (om den har betalat motsvarande summa i bistånd). Däremot har socialnämnden inte rätt till ersättning för bistånd som avser tid som ligger utanför tiden för den retroaktivt beviljade ersättningen, med undantag för om bistånd har getts till något som är avsett att användas under en längre tid, till exempel glasögon. Tiden för Försäkringskassans retroaktivt beviljade ersättning kan däremot vara längre än tiden då bistånd har betalats.

Från början skulle avdraget fördelas på månader, men detta ändrades på grund av att det krävde stora resurser (prop. 1992/93:30 s. 33 f.). Nu ska Försäkringskassan betala det begärda beloppet till socialnämnden när den period som socialnämnden har rätt till utbetalning för har fastställts, oavsett hur ersättning och bistånd fördelar sig på olika dagar och månader. Det finns ingen anledning att fördela avdraget på månader.

Samma regler gäller för dag ersättningar och för månads ersättningar; det är utan betydelse under vilka dagar, under den retroaktiva perioden, som ekonomiskt bistånd har betalats ut och hur det sammanlagda biståndsbeloppet har fördelats på olika månader.

Exempel

Socialnämnden begär ersättning för en period som inte till någon del överensstämmer med perioden för den retroaktivt beviljade ersättningen.

Försäkringskassan ska betala ut 20 000 kronor retroaktivt beviljad ersättning för perioden 9 mars–21 april. Socialnämnden har begärt 5 000 kronor för perioden 1–28 februari. Den period som socialnämnden begär utbetalning för är inte inom den som Försäkringskassan ska betala ut ersättning för.

Behövs ytterligare utredning?

Inget tyder på att bistånd har betalats under någon del av den period som ersättningen avser. Försäkringskassan avslår socialnämndens begäran utan att utreda om de vill ändra sin begäran.

Exempel

Socialnämnden begär ersättning för en period som är inom perioden för retroaktivt beviljad ersättning, men bistånd har inte utgått under hela perioden.

Socialnämnden har betalat bistånd med 7 000 kronor i maj och juni. Försäkringskassan beviljar underhållsstöd retroaktivt för perioden januari–juni med 7 638 kronor. Perioden då personen fick bistånd ryms inom den period som den retroaktivt beviljade ersättningen avser. Att personen inte fick bistånd alla månader i perioden spelar ingen roll. Socialnämnden har rätt till betalning upp till det belopp som den har betalat i bistånd.

Behövs ytterligare utredning?

Inget tyder på att ytterligare bistånd har betalats. Ingen ytterligare utredning krävs inför beslutet. Socialnämnden får 7 000 kronor och personen får 638 kronor.

Exempel

Socialnämnden begär ersättning för en period som delvis ligger före perioden för den retroaktivt beviljade ersättningen.

Socialnämnden har betalat bistånd med 12 000 kronor under perioden januari–juni. Försäkringskassan beviljar sjukpenning retroaktivt för perioden 1 maj–30 juni med 7 638 kronor.

Behövs ytterligare utredning?

Socialnämnden har inte rätt till ersättning för tid som ligger utanför den tid som den retroaktivt beviljade ersättningen avser. Försäkringskassan ber socialnämnden att precisera hur mycket bistånd som har betalats ut för eller under maj och juni. Svaret blir att 4 000 kronor betalades ut då. Socialnämnden får därför 4 000 kronor och personen får 3 638 kronor.

Exempel

Socialnämnden begär ersättning för en period som är inom perioden för retroaktivt beviljad ersättning.

Socialnämnden har betalat bistånd och begär ersättning för perioden juli–september med 28 725 kronor. Försäkringskassan beviljar en ersättning retroaktivt för tiden januari – oktober med 20 000 kronor.

Behövs ytterligare utredning?

Den period som socialnämnden begär ersättning för ligger inom den retroaktiva perioden och om ytterligare bistånd har betalats för oktober spelar det ingen roll, eftersom socialnämnden redan har rätt att få all retroaktivt beviljad ersättning. Försäkringskassan behöver inte utreda något med socialnämnden inför sitt beslut. Den retroaktivt beviljade ersättningen uppgår till 20 000 kronor. Socialnämnden kan därför få 20 000 kronor.

Exempel

Socialnämnden begär ersättning för en period som avser tid både före och efter perioden för den retroaktivt beviljade ersättningen.

Socialnämnden har betalat bistånd och begär ersättning för perioden april–augusti med 8 000 kronor. Försäkringskassan beviljar ersättning retroaktivt med 7 000 kronor för perioden maj–juli.

Behövs ytterligare utredning?

Socialnämnden kan inte få ersättningen för augusti därför att ersättningen inte är retroaktivt beviljad. Socialnämnden kan inte få ersättning för det bistånd som betalades ut för april eftersom det inte betalades för eller under samma period som den retroaktivt beviljade ersättningen.

Försäkringskassan behöver veta hur mycket bistånd som betalades för perioden maj–juli. Därför kontaktar Försäkringskassan socialnämnden och ber den precisera detta. Svaret blir att 6 000 kronor betalades ut för perioden maj–juli. Försäkringskassan betalar 6 000 kronor till socialnämnden och 1 000 kronor till personen.

Exempel

Socialnämnden begär ersättning för tid före perioden för den retroaktivt beviljade ersättningen.

Försäkringskassan ska betala ut 15 500 kronor i föräldrapenning för perioden 21 oktober–20 november till personen (500 kronor per dag i 31 dagar). Beslutet fattas den 20 november. Socialnämnden har begärt 10 000 kronor för perioden 1 oktober–31 oktober. Den retroaktiva perioden sträcker sig till den 20 november och det innebär att Försäkringskassan kan betala även ersättningen för den 1–20 november till socialnämnden. Däremot har socialnämnden inte rätt att tillgodoräkna sig biståndet som avser tid före den 21 oktober eller efter den 20 november, eftersom den retroaktivt beviljade ersättningen inte avser den tiden.

Behövs ytterligare utredning?

Det är oklart hur mycket av begäran som avser tid före perioden för retroaktivt beviljad ersättning och om ytterligare bistånd har betalats efter att begäran gjordes. Försäkringskassan behöver veta hur mycket bistånd som har betalats för eller under perioden 21 oktober–20 november. Försäkringskassan ber socialnämnden ange hur mycket bistånd som har betalats under perioden för den retroaktivt beviljade ersättningen (socialnämnden har rätt till ersättningen för 1–20 november oavsett om något bistånd har utgått då, men det kan hända att socialnämnden har betalat bistånd efter att de skickat begäran och därför vill begära ett högre belopp).

Socialnämnden uppger att totalt 12 000 kronor gäller perioden 21 oktober–20 november och begär ersättning med 12 000 kronor. Socialnämnden har betalat ut ersättning för hela kalendermånaden medan Försäkringskassan beviljar ersättning för dagar. Men eftersom perioderna inte måste överensstämma helt så länge perioden för biståndet ryms inom perioden för den retroaktivt beviljade ersättningen, så betalar Försäkringskassan ut 12 000 kronor till socialnämnden och 3 500 kronor till personen.

5.3.2 När är en ersättning retroaktivt beviljad?

Rättsfall

I RÅ 2001 ref. 58 var en fråga i vilken mån vårdbidrag var retroaktivt beviljat. Högsta förvaltningsdomstolen uttalade att utgångspunkterna för beräkningen bör vara att beslutet om vårdbidrag anses meddelat den dag då protokollet med beslutet justerades samt att vårdbidrag betalas ut månadsvis. För att i möjligaste mån tillgodose lagstiftningens syfte att förhindra överkompensation genom sammanträffande av förmåner bör ett vårdbidrag anses retroaktivt beviljat till den del det avser tiden t.o.m. den månad då socialförsäkringsnämnden beslutat om vårdbidrag. Eftersom nämndens beslut i detta fall meddelades den 29 augusti 1994 fick vårdbidrag som avsåg tiden januari–augusti 1994 anses retroaktivt beviljat.

I denna del är rättsfallet bara tillämpligt på månadsersättningar. De anses retroaktivt beviljade till den del de avser tiden till och med den månad då beslutet om att bevilja ersättningen blev bindande. Brytdagen för betalningen saknar betydelse för

bedömningen av om en ersättning är retroaktivt beviljad. Även om beslutet blir bindande den första dagen i en månad betraktas den månaden som retroaktivt beviljad.

Läs mer

Mer om när beslut blir bindande står i vägledning 2004:7 *Förvaltningsrätt i praktiken*.

Dagersättning anses vara retroaktivt beviljad till och med den dag då beslutet fattades.

Huruvida ersättningen betalas i förskott eller i efterskott påverkar inte bedömningen av om den är retroaktivt beviljad. Ofta är retroaktivt utbetalad ersättning också retroaktivt beviljad, men inte alltid. 107 kap. 5 § gäller bara retroaktivt *beviljad* ersättning.

Huruvida beslutet om att bevilja ersättningen fattas före eller efter brytdagen påverkar inte heller bedömningen.

Socialnämnden har inte rätt till ersättning som inte är retroaktivt beviljad, även om den betalas ut tillsammans med retroaktivt beviljad ersättning.

Försäkringskassan är inte skyldig att betala till socialnämnden i anslutning till att ersättningen beviljas, utan kan betala vid en tidpunkt som passar verksamheten oavsett när beslutet fattades.

När en ersättning hålls inne interimistiskt helt eller delvis med stöd av 112 kap. 3 § SFB anses det vid tillämpning av 107 kap. 5 § SFB vara ett beviljande om den innehållna ersättningen betalas ut. (FKRS 2020:05, *Retroaktivt utbetalad ersättning*)

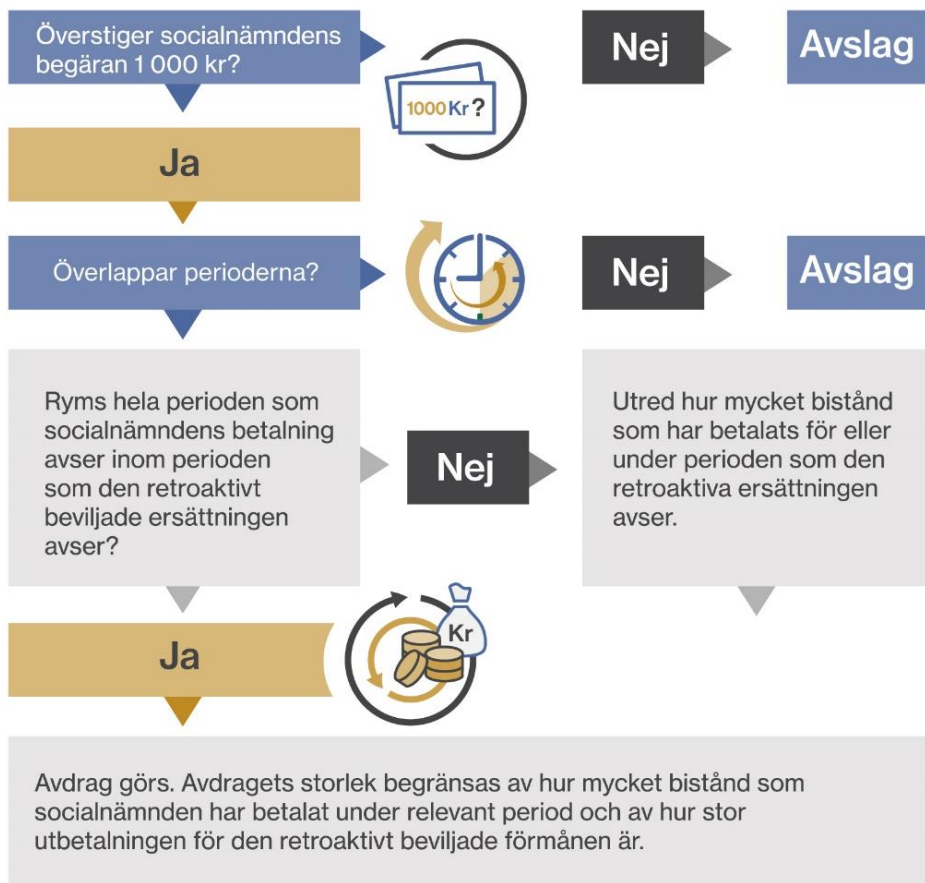
Detsamma gäller om ersättning har hållits inne med stöd av någon annan bestämmelse än 112 kap. 3 § SFB, exempelvis 106 kap. 8 § SFB. Om det blir aktuellt med en retroaktiv utbetalning räknas den som retroaktivt beviljad vid tillämpningen av 107 kap. 5 § SFB.

Om Försäkringskassan beslutar att dra in en ersättning och beslutet senare ändras, är utbetalningen av den ersättning som avser tiden mellan indragningen och ändringen att anse som ett retroaktivt beviljande. Beslutet kan ändras med stöd av 113 kap. 3 § SFB, vid omprövning eller av domstol. (FKRS 2020:05, *Retroaktivt utbetalad ersättning*) När Försäkringskassan ändrar ett beslut om att avslå en ansökan om ersättning till ett bifall (med stöd av 113 kap. 3 § SFB eller vid omprövning) är ersättningen retroaktivt beviljad fram till ändringsbeslutet. Detsamma gäller om ett avslag ändras till bifall genom en dom; ersättningen räknas som retroaktivt beviljad fram till ändringsdomen.

Ibland måste handläggningen fortsätta efter ändringsdomen och i så fall räknas den retroaktiva perioden fram till Försäkringskassans beslut om utbetalning.

Det är förmånsenheten som ska fatta beslut om socialnämndens begäran även om det pågår omprövning av ärendet eller om beslutet har överklagats till domstol och prövning pågår där.

5.3.3 Flödesschema

5.3.4 Försäkringskassan underrättar socialnämnden

3 § förordningen (2008:975) om uppgiftsskyldighet i vissa fall enligt socialtjänstlagen (2025:400)

Socialnämnden har rätt att hos Försäkringskassan ta del av följande uppgifter om enskilda:

1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer,
2. att en anmälan eller ansökan om förmån, ersättning eller annat stöd har lämnats in,
3. vilken förmån, ersättning eller annat stöd som har beviljats,
4. under vilken tidsperiod och i vilken omfattning en ersättning eller annat stöd utges eller har utgetts,
5. vilket belopp som har betalats ut, och
6. datum för utbetalning.

Om det finns skäl för det ska Försäkringskassan på eget initiativ lämna uppgifter som avses i första stycket till socialnämnden.

Med stöd av denna bestämmelse kan Försäkringskassan underrätta socialnämnden om att den har möjlighet att komma in med en begäran om utbetalning av en retroaktivt beviljad periodisk ersättning från Försäkringskassan.

Bestämmelsen innebär inte att det finns någon skyldighet för Försäkringskassan att regelmässigt underrätta socialnämnderna om uppgifter om personen och ersättningsperioder.

Skäl för att underrätta socialnämnden kan till exempel vara att Försäkringskassan har anledning att anta, eller har vetskap om, att ekonomiskt bistånd har betalats ut under samma tid som ersättning kommer att betalas ut från Försäkringskassan. Det kan vara så att personen har meddelat Försäkringskassan att hen har fått ekonomiskt bistånd.

Om en begäran om att få ersättning kommer in från socialnämnden utan att det finns någon ansökan om ersättning från personen, så finns ingen skyldighet för Försäkringskassan att avvakta med att fatta beslut om socialnämndens begäran. Varje förmånsavdelning kan skapa egna rutiner för om, och i så fall hur länge, socialnämndens begäran ska bevakas innan beslut fattas.

Men om Försäkringskassan har avslagit socialnämndens begäran därför att personen inte har ansökt om ersättningen, och en ansökan sedan inkommer, så måste vi på eget initiativ meddela det till socialnämnden. Det räcker att ringa den person som skrivit under begäran, tala om att en förmånsansökan har inkommit och fråga om den tidigare begäran kvarstår. I så fall ska vi fatta ett nytt beslut om den. Det finns inte förutsättningar för att ändra det första beslutet.

5.3.5 Socialnämndens begäran

2-3 §§ Försäkringskassans föreskrifter (FKFS 2007:5) om utbetalning till socialnämnden av retroaktivt beviljad periodisk ersättning med stöd av 107 kap. 5 § socialförsäkringsbalken

För att Försäkringskassan ska kunna betala ut retroaktivt beviljad periodisk ersättning som avser flera förmåner ska socialnämnden komma in med en begäran per förmån och beslutstillfälle.

En begäran ska innehålla

- det belopp som socialnämnden begär,
 - vilken förmån som avses,
 - vilket belopp socialnämnden sammanlagt har betalat ut till den ersättningsberättigade och dennes familj och
 - vilken period som avses.
-

Om begäran från socialnämnden avser flera ersättningar – eller om Försäkringskassan beslutar om ersättning vid flera tillfällen – ska socialnämnden lämna en begäran för varje ersättning.

Om utbetalningen till socialnämnden inte täcker hela det belopp som socialnämnden tidigare har betalat till personen får socialnämnden ansöka på nytt om utbetalning.

En begäran ska innehålla vilken tid som avses, det vill säga ange den period som socialnämnden har betalat bistånd. Om denna tid helt omfattas av den tid som den retroaktiva ersättningen från Försäkringskassan avser, är ärendet utrett i den omfattning som krävs. Om inte så ska Försäkringskassan vid behov utreda vilka belopp som socialnämnden har betalat ut för eller under den tid som den retroaktiva ersättningen avser.

Det finns inte något krav på att socialnämnden ska skriva under begäran i föreskrifterna. Försäkringskassan ska dock kunna kontrollera att det är en behörig person hos socialnämnden som har lämnat begäran. Se 30 kap. socialtjänstlagen (2025:400).

Hur ska begäran göras?

Socialnämndens begäran bör göras på blankett 3280. 110 kap. 4 och 8 §§ SFB är inte tillämpliga och begäran kan därför göras på annat sätt.

Utgångspunkten är att socialnämnden ska göra eventuella kompletteringar genom att skicka in en ny blankett 3280. Mindre kompletteringar kan dock göras muntligt, om handläggaren bedömer att det är lämpligt. Att kompletteringar görs muntligt är mindre säkert än om de görs skriftligt, bland annat för att risken för missförstånd ökar. Men det kan ibland vara smidigare med muntlig komplettering. En tumregel är att om kompletteringen inte kan dokumenteras med en mycket enkel tjänsteanteckning bör den göras skriftligen.

Hur lång tid ska socialnämnden få på sig?

Socialnämnden bör få 14 dagar på sig för att skicka in en begäran eller en komplettering från det att Försäkringskassan har underrättat socialnämnden om att den har möjlighet att komma in med en begäran om utbetalning av en retroaktivt beviljad periodisk ersättning från Försäkringskassan. Men Försäkringskassan måste betala ut ersättningen inom en rimlig tid efter att ersättningen har beviljats och därför kan situationer uppstå, exempelvis om betalningen kan göras tidigare om tiden kortas, då socialnämnden bara

får sju dagar på sig. Försäkringskassan behöver inte påminna socialnämnden om ingen begäran inkommer.

Om en begäran inkommer efter att tiden gått ut ska vi fortfarande ta ställning till den. Om begäran inkommer när det är för sent för att ändra utbetalningen av den retroaktivt beviljade ersättningen är bara avslag möjligt.

När bör socialnämnden justera sin begäran?

Om socialnämnden har begärt ersättning för bistånd som har betalats utanför den period som den retroaktivt beviljade ersättningen avser kan det behöva klargöras hur mycket av det utbetalade biståndet som betalades under eller för den tid som den retroaktivt beviljade ersättningen avser.

Exempel

Socialnämnden har begärt ersättning med 10 000 kronor för perioden januari–juni. Försäkringskassan avser att bevilja en ersättning retroaktivt för perioden februari–juni med 7 000 kronor. Socialnämnden har inte rätt till ersättning för det bistånd som betalades ut för och under januari. Handläggaren kontaktar därför socialnämnden och ber den precisera hur mycket bistånd som betalades ut för perioden februari–juni. Svaret blir att 8 000 kronor betalades då. Socialnämnden har därför rätt att få hela betalningen.

Det kan finnas skäl som talar för att socialnämnden har betalat ytterligare bistånd efter att de skickat begäran. Om det skulle påverka hur mycket som ska betalas till socialnämnden bör vi utreda om ytterligare bistånd har betalats.

5.3.6 Kommunikering av uppgifter som har tillförts ärendet genom socialnämnden eller Försäkringskassan

Socialnämnden ska lämna in en begäran för varje ersättning och beslutstillfälle, alltså för respektive retroaktivt beviljad ersättning. En viss begäran från socialnämnden kan alltså ta sikte på högst ett beslut om retroaktivt beviljad ersättning. Om en begäran från socialnämnden avser flera ersättningar, ska begäran avvisas med hänvisning till 2 § FKFS 2007:5.

Om det belopp som socialnämnden begär inte överstiger 1 000 kronor, ska begäran avslås.

Det finns ingen laglig skyldighet att kommunicera vilket beslut myndigheten tänker fatta, och när det gäller avdrag till socialnämnden kan ett exakt angivet belopp ofta leda till att kommuniseringsbrevet inte stämmer. I kommuniseringsbrevet bör det stå vilket beslut som övervägs, dvs. att Försäkringskassan överväger att göra avdrag med en viss summa men det bör framgå att beloppet kan komma att ändras.

Om Försäkringskassan beslutar att avslå begäran eller betala ut lägre belopp än vad socialnämnden har begärt behöver Försäkringskassans uppgifter i regel inte kommuniceras med socialnämnden. Anledningen till att uppgifterna inte behöver kommuniceras är att Försäkringskassan bedömer att det är uppenbart att kommunikeringen inte har någon funktion eftersom uppgifterna inte kan bemötas på något sätt av socialnämnden.

Försäkringskassan behöver inte heller kommunicera några uppgifter med personen när

- personen inte har ansökt om en ersättning
- personen inte har beviljats ersättning för den aktuella perioden
- Försäkringskassan redan har betalat ut ersättningen
- Försäkringskassan redan har gjort avdrag i en annan ersättning
- barnbidrag och assistansersättning betalas ut för retroaktiv tid
- när personen har i socialnämndens begäran skrivit under att hen har tagit del av begäran.

Läs mer

Vägledning 2004:7, *Förvaltningsrätt i praktiken* beskriver utförligt vad som gäller för kommunikering och att lämna uppgifter muntligt. Där finns också ett metodstöd för hur kommunikering går till och vad man ska ta hänsyn till i olika situationer.

5.3.7 Till vem och när Försäkringskassan ska kommunicera och till vem beslut ska skickas

Tabellen nedan beskriver till vem och när Försäkringskassan ska kommunicera uppgifter samt till vem Försäkringskassans beslut ska skickas när socialnämnden har begärt att retroaktivt beviljad ersättning ska betalas ut.

	Socialnämnd		Personen	
	Kommunicering	Beslut	Kommunicering	Beslut
Beviljad begäran		X	X Om personen inte tagit del av socialnämndens begäran (jämför blankett 3280)	X
Delvis beviljad begäran		X	X Om personen inte tagit del av socialnämndens begäran (jämför blankett 3280)	X
Avslag på begäran		X		

5.3.8 Försäkringskassans beslut till socialnämnden

När Försäkringskassan beviljar utbetalning till socialnämnden, helt eller delvis, ska både personen och nämnden underrättas om beslutet (brevmall 10551). I förmånsbeslutet till personen ska det framgå att avdrag har gjorts till nämnden. Förmånsbeslutet ska också innehålla en omprövningshänvisning så att personen kan få avdraget omprövat. Om beslutet till socialnämnden går nämnden emot, dvs. ett avslagsbeslut eller ett delvis beviljande (brevmallar 10550 och 10551) ska beslutet föras med en överklagandehänvisning. Socialnämnden kan inte begära att Försäkringskassan ska ompröva beslutet eftersom den möjligheten bara finns för en enskild person (se 113 kap. 7 § första stycket SFB).

Beslut om att avslå ansökan om förmån

När det finns en begäran från socialnämnden enligt 107 kap. 5 § SFB och Försäkringskassan beslutar att helt eller delvis avslå en ansökan om en ersättning, ska vi även besluta om begäran från socialnämnden i anslutning till förmånsbeslutet.

Om förmånsbeslutet ändras, exempelvis efter omprövning eller överklagande, kan beslutet till socialnämnden också behöva ändras. Det förutsätter att beslutet till socialnämnden skulle ha blivit annorlunda utifrån det ändrade beslutet om ersättning. I så fall ska 113 kap. 3 § SFB användas. Tänk på att socialnämndens begäran kan ha ändrats och att perioden för den retroaktivt beslutade ersättningen sträcker sig ända fram till dagen för ändringen. Handläggaren bör inför beslutet utreda om socialnämnden fortfarande begär samma belopp.

Läs mer

Du kan läsa mer om ändring av beslut i vägledning 2018:1, *Rättelse och ändring av beslut enligt socialförsäkringsbalken och förvaltningslagen*.

Behöver socialnämnden göra en ny begäran?

Försäkringskassan ska självant beakta en tidigare begäran från socialnämnden om Försäkringskassans beslut om utbetalning ändras eller om Försäkringskassan har fattat ett provisoriskt beslut om ersättning och därefter fattar ett slutligt beslut om ersättningen.

Däremot måste socialnämnden alltid skicka in en ny begäran om personen gör en ny ansökan om en ersättning (2 § FKFS 2007:5).

5.3.9 Missad utbetalning till socialnämnden

Om Försäkringskassan av misstag har betalat ut ersättningen till personen trots att socialnämnden begärt att få den, så finns det inte någon retroaktiv ersättning att betala ut till nämnden. (FKRS 2024:06, *Försäkringskassan ska som huvudregel betala ut retroaktivt beviljad ersättning till socialnämnden*)

Om vi inte har fattat något beslut om socialnämndens begäran ska vi i så fall avslå (inte avvisa) den.

Om vi har fattat ett beslut om att socialnämnden ska få ersättningen men ändå betalat den till personen ska socialnämnden informeras om att beslutet inte kan verkställas och om möjligheten att begära skadestånd.

Läs mer

Det kan hända att kommunen vill begära skadestånd på grund av Försäkringskassans hantering av kommunens begäran om ersättning. Du kan läsa mer om skadestånd på Fia under Omprövning, överklagande och skadestånd.

6 Betalningsmottagare

Det här kapitlet beskriver vem som ska ta emot utbetalningen. Det beskriver också vem som har rättshandlingsförmåga och när en utbetalning ska göras om.

Läs mer

Den här vägledningen beskriver ställföreträdarskap och fullmakt i samband med utbetalningar. I vägledning 2004:7 *Förvaltningsrätt i praktiken* kan du läsa mer om rättshandlingsförmåga, vem som har rätt att ansöka om en ersättning och vem som kan företräda eller på annat sätt hjälpa personen under ärendehandläggningen.

6.1 Huvudregel

Grundprincipen är att ersättningen betalas ut till den som har fått den beviljad. I respektive förmånsvägledning kan det finnas information om till vem en ersättning ska betalas ut.

6.2 Ställföreträdare, ombud och biträden

Minderåriga

9 kap. 1 § föräldrabalken

Den som är under arton år (underårig) är omyndig och får inte själv råda över sin egendom eller åta sig förbindelser [...]

Att hantera utbetalningar utgör rättshandlingar på det ekonomiska området. På det ekonomiska området företräds den som är under 18 år av sin eller sina förmyndare. Den som är vårdnadshavare är oftast, men inte alltid, förmyndare. Förmyndaren kan i undantagsfall vara någon som har utsetts av tingsrätten. (Se 10 kap. FB.) Rollen som vårdnadshavare medför ingen rätt att företräda barnet på det ekonomiska området. Det innebär att en vårdnadshavare endast har rätt att hantera en utbetalning om hen även är förmyndare.

En minderårig person kan vara vårdnadshavare, men inte förmyndare (6 kap. FB och 10 kap. 1 § FB). Minderårig och underårig är samma sak. Det finns undantag från huvudregeln i föräldrabalken som innebär att minderåriga får utföra rättshandlingar (exempelvis får personer som har fyllt 16 år hantera pengar i vissa situationer), men undantagen i föräldrabalken berör inte Försäkringskassans utbetalningar.

Det förekommer även att minderåriga personer företräds av en god man istället för förmyndare (se 11 kap. 1 § FB).

En minderårig person får ta emot betalning om personens förmyndare godkänner det. Bara förmyndaren kan ändra konto. Det finns ett undantag. Personer under 18 år har rätt att ansöka om förlängt underhållsstöd och har därför även rätt att anmäla det konto som ersättningen ska betalas till (se 18 kap. 6 § och 110 kap. 5 § SFB).

Vuxna

Även en person som är över 18 år kan behöva hjälp i sina kontakter med Försäkringskassan. Det kan till exempel vara generell hjälp med att bevaka sin rätt, eller mindre hjälp med att skriva en viss ansökan eller begära att utbetalningen sätts in på ett annat konto.

Om en myndig person behöver generell hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person ska en god man eller förvaltare förordnas av rätten (11 kap. FB). En person kan också ta hjälp av ett ombud eller annat biträde.

Om personen är myndig ska betalningen alltid göras till hen, om inte något annat följer av avsnitt 6.3 eller 6.4.

God man

11 kap. 4 § föräldrabalken

Om någon på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person, skall rätten, om det behövs, besluta att anordna godmanskap för honom eller henne. Ett sådant beslut får inte meddelas utan samtycke av den för vilken godmanskap skall anordnas, om inte den enskildes tillstånd hindrar att hans eller hennes mening inhämtas.

[...]

Att personen får en god man påverkar inte hens rättshandlingsförmåga. Personen kan anmäla ett nytt konto. Om den gode mannens uppdrag omfattar minst ett av områdena bevaka rätt, förvalta egendom eller sörja för person kan även den gode mannen ändra konto. Det nya kontot måste tillhöra personen. Löpande utbetalning av ersättning kan fortsätta att göras till samma konto som tidigare är anmält om personen får en god man.

Förvaltare

11 kap. 9 § föräldrabalken

Förvaltaren har inom ramen för förvaltaruppdraget ensam rådighet över den enskildes egendom och företräder denne i alla angelägenheter som omfattas av uppdraget.

[...]

Att personen får en förvaltare påverkar hens rättshandlingsförmåga. Om uppdraget omfattar att förvalta egendom kan bara förvaltaren anmäla ett nytt konto. Det nya kontot måste tillhöra personen. Löpande utbetalning av ersättning kan fortsätta att göras till samma konto som tidigare är anmält om personen får en förvaltare.

Ombud och andra biträden

Om det finns en fullmakt som ger ett ombud rätt att ändra konto får ombudet göra det, under förutsättning att det nya kontot tillhör personen. Personen kan alltid ändra konto själv.

Om ett biträde har personens samtycke får biträdet ändra konto. Kontot måste tillhöra personen. Det är samtycket som är det väsentliga, och det behövs därför ingen skriftlig fullmakt. Personen kan alltid ändra konto själv.

Konkursförvaltare

Om personen har gått i konkurs och det finns en av domstol utsedd konkursförvaltare, så kan endast konkursförvaltaren ändra konto för utbetalning av utmättningsbara ersättningar till konkursboet (jfr 3 kap. 1 och 3 §§ konkurslagen (1987:672)). Konkursförvaltaren ska lämna domstolsbeslutet om konkurs och utsedd konkursförvaltare till Försäkringskassan.

6.3 Till vem ska betalningen göras?

Betalning kan göras till

- personen eller hens förmyndare,
- en fullmaktshavare (se avsnitt 6.4),
- någon som Försäkringskassan med stöd av särskild bestämmelse, exempelvis 18 kap 17 § SFB, 98 kap. 10-11 §§ SFB, 107 kap. 5 § SFB, ska eller får göra utbetalningen till eller
- någon som på grund av Försäkringskassans beslut, exempelvis fattat med stöd av 51 kap. 18 § SFB, ska få betalningen.

Om personen som har beviljats ersättningen saknar rättshandlingsförmåga för att hantera utbetalningen, exempelvis genom att anmäla konto, är det hens ställföreträdare (oftast förmyndare eller förvaltare) som har rätt att göra det. Om personen ändå själv har anmält det konto som betalningen görs till så kan betalningen behöva göras om. Det gäller exempelvis om en person med förvaltare byter konto utan förvaltarens godkännande och betalning görs dit. Se avsnitt 6.7.

Det måste finnas en uttrycklig bestämmelse för att en minderårig ska få utföra en viss rättshandling, och det räcker inte att det finns en bestämmelse som gäller en liknande situation. Exempelvis finns det bestämmelser i föräldrabalken som ger minderåriga rätt att hantera underhållsbidrag, men dessa bestämmelser ger inte minderåriga rätt att hantera underhållsstöd.

Observera att en person som har rättshandlingsförmåga inte kan få sin egen ersättning insatt på ett konto som innehas av någon som saknar rättshandlingsförmåga. Exempelvis kan en förälder inte begära att ersättningen som den är berättigad till ska betalas ut till dess barn.

6.4 Utbetalning till någon annan än personen med stöd av fullmakt

Personen kan lämna en fullmakt om utbetalning till

- en kommun, en myndighet eller en intresseorganisation
- en annan fysisk person vid särskilt undantagsfall.

Försäkringskassan godtar bara fullmakten om det står klart att alla betalningar tas emot för personens räkning. Det beror på att rätten till ersättning i många fall inte får överlåtas innan ersättningen är tillgänglig för lyftning (107 kap. 9 § SFB).

Läs mer

Du kan läsa mer om överlåtelseförbudet i kapitel 10. Bestämmelser om fullmakt finns i 2 kap. AvtL.

För en beskrivning av fullmakter i ärendehandläggningen, se vägledning 2004:7 *Förvaltningsrätt i praktiken*.

Förfarandet med fullmakt ska inte förväxlas med en begäran från socialnämnden med stöd av 107 kap. 5 § SFB.

6.4.1 Utbetalning till en annan person i särskilt undantagsfall

Tidigare godtog Försäkringskassan fullmakter om utbetalning till en annan mottagare än personen. Det gällde oberoende av personens situation. För att minska risken för felaktiga utbetalningar ska fullmakter för utbetalning till en annan mottagare än personen inte godtas annat än i särskilt undantagsfall. Fullmakter till fysiska personer som har godtagits innan förändringen trädde i kraft den 20 februari 2023 ska löpa på utan förändring.

Försäkringskassan godtar bara fullmakt för utbetalning till en annan fysisk mottagare om personens situation är ett särskilt undantagsfall. Det gäller om hen saknar någon av följande förutsättningarna för att själv kunna ta emot utbetalningen:

- ett eget konto för utbetalning
- en folkbokföringsadress eller särskild postadress hos Skatteverket
- en id-handling.

6.4.2 Uppsägning av fullmakt för utbetalning

Försäkringskassan godtar bara uppsägning av en fullmakt för utbetalning skriftligen. Fullmakten upphör även att gälla om personen anmäler nytt konto som tillhör personen själv.

6.5 Utbetalning till en person som är försvunnen

112 kap. 3 § SFB

Finns det sannolika skäl att dra in eller minska en beslutad ersättning, kan den handläggande myndigheten besluta att ersättningen ska hållas inne eller lämnas med lägre belopp till dess att ärendet avgjorts.

Om en person är försvunnen är det ovisst om hen lever och har rätt till ersättning. I så fall kan ersättning hållas inne genom ett interimistiskt (provisoriskt) beslut. Det finns ingen skyldighet att betala ut ersättning så länge det är ovisst om en person lever eller inte (NJA 1947 s. 634). För att kunna bedöma om det finns sannolika skäl för att hålla inne en beslutad ersättning krävs att Försäkringskassan noggrant utreder omständigheterna i det enskilda fallet. Det krävs inte att personen är anmäld försvunnen om tillräckligt många omständigheter talar för att det är så.

Om personen återfinns död och dödsdatum senare blir fastställt ska Försäkringskassan fatta ett slutligt beslut som innebär att den ersättning som har innehållits som längst ska betalas ut till och med den månad när dagen för dödsfallet anses ha inträffat. Se vidare villkoren för respektive försäkringsförmån. Ett interimistiskt beslut om att innehålla en ersättning medför bara att själva utbetalningen senareläggs. Utbetalningen av innehållen ersättning görs i dessa fall till dödsboet.

Om en utlandsbosatt person inte har skickat in något levnadsintyg ska Försäkringskassan fatta ett interimistiskt beslut om att hålla inne ersättningen. Men om det kommer in ett levnadsintyg senare ska Försäkringskassan fatta ett slutligt beslut om att betala ut ersättningen.

Läs mer

I vägledning 2004:7, *Förvaltningsrätt i praktiken*, kan du läsa mer om interimistiska beslut.

Försäkringskassan får inte fatta interimistiska beslut om indragning eller minskning i ärenden om adoptionsbidrag, bilstöd eller assistansersättning (112 kap. 4 § SFB).

9 § lagen om dödförklaring

Om det föreskrivs i en författning att tid i ett visst fall skall räknas från dödsfall, skall vid dödförklaring tiden räknas från det att beslutet vann laga kraft.

En person avregistreras ur folkbokföringen när hen avlider. Normalt sker detta på grundval av ett dödsbevis som har utfärdats av en läkare. Om en person försvinner och inte återfinns kan hen dödförklaras enligt de förutsättningar som regleras i lagen (2005:130) om dödförklaring.

Om det föreskrivs i en författning att tid ska räknas från ett dödsfall räknas tiden från det att ett beslut om dödförklaring vann laga kraft. En socialförsäkringsersättning kan därför längst betalas ut till och med den dag när beslutet om dödförklaring vann laga kraft. Detta förutsätter att övriga försäkringsbestämmelser är uppfyllda. En person kan exempelvis inte vara berättigad till föräldrapenning för ett försvunnet barn eftersom denne inte kan ha ett försvunnet barn i sin vård, men en försvunnen person kan ha rätt till sjukersättning.

6.6 Personen har avlidit

En grundprincip i svensk rätt är att ansvaret för den avlidnes tillgångar och skulder övergår på dennes dödsbo.

Dödsboet består av efterlevande make eller sambo, arvingar och vissa testaments-tagare. Det är dödsboet som förvaltar den dödes egendom under boets utredning. Dödsboets delägare företräder dödsboet tillsammans. (18 kap. ärvdabalken) Det är vanligt att någon har fått fullmakt att företräda dödsboet. Även om det finns en fullmakthavare kan någon annan, exempelvis en boutredningsman, ha rätt att företräda dödsboet. Om en ersättning ska betalas ut till en avliden person är det viktigt att betalningen går antingen till dödsboet eller någon som har rätt att företräda dödsboet. En betalning till någon som inte har rätt att företräda dödsboet har inte *befriande verkan* (dvs. den gäller inte) utan måste göras om.

6.6.1 Metodstöd utbetalning dödsbo

Utbetalning till dödsbo ska göras enligt nedanstående prioriteringsordning.

Utbetalningen ska om möjligt göras genom aktuellt förmånssystem. Om det inte går ska utbetalningen göras genom lokal utbetalning på blankett 8331.

1. Till tidigare registrerat konto dit utbetalningar gjorts.
2. På anvisning till dödsboets adress. Saknas uppgift om adress ska den inhämtas från Skatteverket.
3. Utbetalning till ett annat konto som ägs av den som företräder dödsboet.

Ett nytt konto får bara registreras om alternativ 1 och 2 inte går att använda. Du måste då säkerställa att kontot tillhör företrädaren eller dödsbodelägaren samt att denne har rätt att ta emot betalningen för dödsboets räkning. En godkänd bouppteckning eller ett dödsfallsintyg med släktutredning kan styrka detta. Kontakta dödsboföreträdaren och begär in underlag som styrker vem som företräder dödsboet. Bifoga eventuellt en kopia av kontoanmälan eller fullmakten för dödsboföreträdaren att skriva under.

Läs mer

Du kan läsa mer om när en betalning ska göras om i avsnitt 6.7.

6.7 När ska ersättningen betalas på nytt?

Att en betalning har gjorts med *befriande verkan* betyder att den som är betalningsskyldig har fullgjort sin skyldighet att betala. Om Försäkringskassan har betalat till någon som inte var behörig att ta emot betalningen måste betalningen göras om eftersom den inte gjordes med befriande verkan. Om betalningen har gjorts med befriande verkan ska den inte göras om.

I många situationer ska betalningen inte göras om trots att Försäkringskassan begick något fel i samband med betalningen, men om Försäkringskassan har gjort fel och det har lett till en skada för personen kan det bli aktuellt med skadestånd.

Läs mer

Du kan läsa mer om skadestånd på Fia under Omprövning, överklagande, rättelse, ändring och skadestånd.

Om Försäkringskassan betalar ersättning till en tidigare fullmaktshavare trots att fullmakten är återkallad och vi har fått meddelande om det, så har betalningen gjorts till någon som inte var behörig. Vi måste då betala ut ersättningen till den behöriga personen. Om ersättningen är skattepliktig kommer då två utbetalningar att redovisas till Skatteverket. Vi får kräva tillbaka pengarna från den före detta fullmaktshavaren med stöd av reglerna om *condictio indebiti*. (Se FKRS 2016:06 och vägledning 2024:2, *Återbetalning*.)

Om personen däremot har rättshandlingsförmåga för att ta emot en betalning och Försäkringskassan har betalat till personen trots att någon hade fullmakt, så ska betalningen inte göras om. En fullmakt skapar inga rättigheter för fullmaktshavaren.

Försäkringskassan ska betala på nytt om den första betalningen

- gjordes till någon som saknade rättshandlingsförmåga för att hantera betalningen och betalningen inte gjordes enligt ställföreträdarens instruktion eller
- gjordes till någon som inte var behörig att ta emot betalningen för personens räkning, till exempel:
 - en tidigare fullmaktshavare och Försäkringskassan hade fått veta att fullmakten var återkallad
 - en tidigare förmyndare till någon som blivit myndig
 - en tidigare god man eller förvaltare
 - en annan fysisk mottagare än personen som inte har något uppdrag från personen att ta emot betalning för dennes räkning.

Försäkringskassan ska inte betala på nytt om:

- Betalningen gjordes till rätt person och hen var behörig. Det gäller även om något blev fel, som till exempel att betalningen gjordes till ett annat av personens konton än det konto som hen hade uppgett, eller att personen hade bett Försäkringskassan att betala till någon annan, men det förbisågs.
- Betalningen gjordes till ett konto som personen hade uppgett men som tillhörde någon annan.
- Betalningen gjordes till ett tidigare ombud, men Försäkringskassan hade inte fått veta att fullmakten var återkallad (jfr 2 kap. 12–21 §§ AvtL).

7 Utbetalningssätt

I detta kapitel beskrivs reglerna för hur Försäkringskassan får göra en utbetalning. Huvudregeln är att en utbetalning sätts in på mottagarens bankkonto, men det finns vissa undantag.

7.1 Utbetalning till konto är huvudregeln

1 § Försäkringskassans föreskrifter (FKFS 2010:04) om sättet och tiden för utbetalning av vissa socialförsäkringsförmåner m.m.

Denna författning tillämpas vid utbetalning av

1. ersättning enligt socialförsäkringsbalken från Försäkringskassan,
 2. ersättning som har beviljats enligt den numera upphävda lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring,
 3. ersättning enligt 20 § lagen (1991:1047) om sjuklön,
 4. dagpenning enligt förordningen (1995:239) om förmåner till totalförsvarspliktiga,
 5. aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning enligt förordningen (1996:1100) om aktivitetsstöd samt
 6. tilläggsbelopp som utges med stöd av rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen eller med stöd av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen, och som enbart avser sådana familjeförmåner och familjebidrag som Försäkringskassan handlägger.
-

Det finns föreskrifter om utbetalning av de flesta ersättningar som Försäkringskassan administrerar. Föreskrifterna gäller de ersättningar som anges ovan.

2 § Försäkringskassans föreskrifter (FKFS 2010:04) om sättet och tiden för utbetalning av vissa socialförsäkringsförmåner m.m.

För den som bor i Sverige sker utbetalning genom insättning på bankkonto, bankgiro eller PlusGiro.

Utbetalning får ske på annat sätt om särskilda förhållanden föranleder det. Sådana förhållanden kan vara

- om uppgift om konto saknas,
 - något annat liknande skäl som mottagaren inte kan råda över.
-

I praktiken kan privatpersoner inte ha bankgiro eller plusgiro. Därför är insättning på bankkonto den betalmetod som kan användas för privatpersoner.

Den som bor i Sverige och vill ha pengarna på ett konto i ett annat land, får normalt pengarna insatta på ett utländskt verifierat konto om de inte vill använda ett svenskt bankkonto. Mottagaravgiften betalas av personen.

7.1.1 Utbetalning till utländskt konto

9 § Riksgäldskontorets föreskrifter (2017:01) om ändring i Riksgäldskontorets föreskrifter och allmänna råd (2006:01) till förordningen (2017:170) om statliga myndigheters betalningar och medelsförvaltning

Myndigheten ska kontrollera att utbetalningar sker till rätt mottagare, med rätt belopp och vid rätt tidpunkt.

Personen ska lämna in ett underlag som verifierar att hen är kontohavare när anmälan om ett utländskt bankkonto görs, så att Försäkringskassan kan kontrollera att pengarna går till rätt mottagare. Det gäller inte anmälan om konto för en juridisk person.

7.1.2 Metodstöd – verifiering av utländskt konto

I samband med att personen anmäler ett utländskt konto till Försäkringskassan, på blankett (till exempel 9540) eller via e-tjänst, så ska hen lämna in underlag som verifierar att hen är kontohavare. Underlaget är en förutsättning för att det anmälda kontot ska godtas och registreras.

Underlaget ska innehålla:

- för- och efternamn
- IBAN, BIC eller Swift för bankkontot eller annat utländskt kontonummer
- bankens namn, logga eller motsvarande.

Exempel på underlag som kan användas för att verifiera det anmälda kontot:

- intyg från bank
- kontoutdrag
- årsbesked
- kontoinformation från en internetbank.

Om ett underlag kommer från en annan myndighet eller ett försäkringsorgan anses uppgifterna i underlaget kontrollerade och verifierade.

7.1.3 Metodstöd – IBAN

IBAN (International Bank Account Number) är en internationell standard för att identifiera ett kontonummer. Det kan bestå av upp till 34 tecken. SWIFT/BIC (Bank Identifier Code) är en internationell standard för att identifiera en bank.

De utbetalningssätt som finns i dag är utbetalning till ett bankkonto utanför IBAN-området, IBAN inom IBAN-området samt en check till hemadressen.

7.1.4 Metodstöd – personer med skyddad identitet

Utbetalning till en person med skyddade personuppgifter ska i första hand göras till personens bankkonto. Om det saknas uppgift om konto ska du kontakta personen för att få uppgiften. Om hen inte vill lämna uppgift om konto ska utbetalning göras med laddningsbart kort. Laddningsbart kort fungerar som ett vanligt bankkort för inköp och uttag av kontanter.

Utbetalning till en person med skyddade personuppgifter får inte göras med avi.

7.1.5 Metodstöd – personer som saknar identitetshandling

En person som har rätt till ersättning men som saknar bankkonto och identitetshandling kan få ut sin ersättning med laddningsbart kort.

7.1.6 Metodstöd – returhantering

Försäkringskassan betalar i huvudsak ut ersättning till personens bankkonto. Returer är utbetalningar som kommer tillbaka från banken för att de inte har nått betalningsmottagaren. Betalningar kan komma tillbaka av olika skäl, till exempel om ett konto är avslutat.

Handläggaren får i regel information om returen via en åtgärdsimpuls. Handläggaren ska utreda om det finns förutsättningar för att betala ut ersättningen igen.

Om det saknas förutsättningar för ett nytt utbetalningsförsök så ska returen, efter att tiden för preskription löpt ut, bokföras som en inbetalning. Läs mer om preskription i kap. 10.

När beloppet har preskriberats lämnar LA Ekonomiadministration en impuls till respektive ersättning via utredningslistan för öppna poster med kommentaren *Utbetalningsperioden preskriberad, registrera inbetalning i handläggningssystemet*. Sedan ska handläggaren bokföra beloppet som en inbetalning.

Utbetalningskort som inte har kunnat delats ut återredovisas till Försäkringskassan inom några dagar. Utbetalningskort som inte har lösts in återredovisas tio dagar efter giltighetstidens utgång (60 dagar efter utbetalningsdagen). Swedbank skickar sedan pengarna till Försäkringskassans bankkonto för returer.

7.1.7 Metodstöd – inbetalningar

När en utbetalning betalas tillbaka till Försäkringskassan är det en inbetalning. Att betalningsmottagaren gör en inbetalning kan ha olika anledningar. Vid en inbetalning ska pengarna i regel inte betalas ut på nytt. Försäkringskassan ska utreda återkrav om det finns misstanke om att pengar har betalats ut felaktigt. Betalningen bör göras om när det är utrett att mottagaren har rätt till betalningen och hen vill ha betalningen.

Vanliga anledningar till att mottagaren gör en inbetalning är att:

- mottagaren är inte, eller anser sig inte vara, berättigad till ersättningen.
- ett förväntat återkrav, till exempel av bostadsbidrag betalas i förtid.
- mottagaren vill inte behålla pengarna.
- mottagaren har avlidit och dödsboet betalar tillbaka pengarna.
- I samband med en domstols dom, exempelvis i ett tvistemål där Försäkringskassan är part.

7.2 Utbetalning till en person som bor eller vistas utomlands

3 § Försäkringskassans föreskrifter (FKFS 2010:04) om sättet och tiden för utbetalning av vissa socialförsäkringsförmåner m.m.

För den som bor eller vistas utomlands sker utbetalning genom insättning på bankkonto i Sverige eller utomlands.

Utbetalning får ske på annat sätt om särskilda förhållanden föranleder det. Sådana förhållanden kan vara

- att betalning till konto medför onormalt höga mottagar- och uttagsavgifter för den enskilde,
- att den enskilde inte får öppna konto,
- att möjligheterna att göra uttag från konto är starkt begränsade,
- att samhällsstrukturen eller bankväsendet inte medger utbetalning till konto eller
- något annat liknande skäl som den enskilde inte kan råda över.

9 § Riksgäldskontorets föreskrifter (2017:01) om ändring i Riksgäldskontorets i föreskrifter och allmänna råd (2006:01) till förordningen (2017:170) om statliga myndigheters betalningar och medelsförvaltning

Myndigheten ska kontrollera att utbetalningar sker till rätt mottagare, med rätt belopp och vid rätt tidpunkt.

För personer som bor eller vistas utomlands är utbetalning till ett verifierat konto huvudregeln. Om kontouppgift saknas ska vi kontakta personen för att få uppgiften.

Utbetalningen ska inte göras med check om konto saknas. Att personen föredrar att få utbetalning med check eller inte har lämnat in underlag som verifierar kontot är i sig inte ett skäl för att betala på annat sätt än till konto. Men om det finns särskilda förhållanden kan vi betala ut med check.

Användandet av checkar minskar runt om i världen. Vissa banker tar ut mycket höga avgifter för att lösa in en check. I många länder accepteras inte längre checkar som betalningsmedel.

4 § Försäkringskassans föreskrifter (FKFS 2010:04) om sättet och tiden för utbetalning av vissa socialförsäkringsförmåner m.m.

Om den enskilde bor eller vistas utomlands gäller följande.

Om utbetalning görs till konto i Sverige ska förmånen, ersättningen eller bidraget vara tillgänglig för lyftning vid samma datum som gäller för bosatta i landet. Ska utbetalning göras till konto utomlands ska överföring från betalningsinstitut i Sverige ske senast på den dagen.

Denna bestämmelse gäller inte vid utbetalning av tilläggsbelopp avseende familjeförmåner och familjebidrag eller vid utbetalning av efterlevandelivränta enligt 88 kap. socialförsäkringsbalken.

Försäkringskassans beslut om utbetalning är alltid i svenska kronor. Ersättningen betalas sedan ut i mottagarlandets lokala valuta. Det sker genom att banken växlar utbetalningen åt Försäkringskassan. Om mottagarlandets lokala valuta inte är giltig kommer betalningen att komma i retur. Ersättningen ska då betalas ut i en tredje-landsvaluta, antingen EUR eller USD beroende på vilket land det avser.

Läs mer

Om utbetalning av handikappersättning till utlandet se vidare vägledning 2012:2 *Handikappersättning*.

7.2.1 Levnadsintyg

110 kap. 15 § SFB

För utbetalning av en förmån utomlands får det krävas bevis om att rätten till förmånen består.

Vissa ersättningar kan betalas ut till enskilde som bor utomlands. Det gäller till exempel ålderspension, efterlevandepension, sjukersättning, aktivitetsersättning och arbetsskadelivränta. Vilka ersättningar som kan betalas ut till utlandsboende, under vilka förutsättningar och under vilken tid beskrivs i 5 kap. 13–18 §§ SFB.

Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten får begära att enskilde som bor utomlands styrker att de fortfarande lever och har rätt till ersättningen. Pensionsmyndigheten skickar därför varje år ut ett levnadsintyg till enskilde som bor utomlands. Pensionsmyndigheten tar emot svaren både för sin egen och för Försäkringskassans räkning.

2 § Pensionsmyndighetens föreskrifter om levnadsintyg

Bevis om att rätten till en förmån består ska lämnas på en blankett som fastställts av Pensionsmyndigheten eller genom Pensionsmyndighetens självbetjäningstjänster via internet.

Enskilde som har e-legitimation kan godkänna sitt levnadsintyg digitalt genom att logga in på Pensionsmyndighetens webbplats.

Enskilde som saknar e-legitimation kan skicka levnadsintyget per post till Pensionsmyndigheten eller lämna uppgifterna i ett webbformulär på webbplatsen.

Levnadsintyg som skickas in per post ska vara underskrivna av förmånstagaren samt underskrivna och stämplade av en myndighet i utlandet eller i Sverige.

3 § Pensionsmyndighetens föreskrifter om levnadsintyg

Pensionsmyndigheten och Försäkringskassan godtar levnadsintyg som utfärdats av Pensionsmyndigheten, Försäkringskassan, svensk ambassad, svenskt konsulat, Svenska kyrkan, utländsk socialförsäkringsinstitution, notarius publicus, utländsk polismyndighet eller utländsk registerförande befolkningsmyndighet samt sådant intygande som lämnats genom Pensionsmyndighetens självbetjäningstjänster via internet.

I föreskriften beskrivs vilka intyganden som godtas. Utöver intyg från olika institutioner kan uppgifterna intygas på Pensionsmyndighetens webbplats.

Vilket land personen bor i kan vara helt avgörande för om hen har rätt till ersättningen eller inte. Om Försäkringskassan begär att få in ett levnadsintyg och den ersättningsberättigade inte skickar in detta måste Försäkringskassan ta ställning till om ersättningen ska betalas ut till hen i fortsättningen.

Mellan Sverige och vissa andra länder skickas informationen elektroniskt varje månad eller kvartal. Då slipper personen gå till exempelvis ambassad för att få levnadsintyg stämplat och intygat.

7.2.2 Metodstöd – levnadsintyg

Det här metodstödet beskriver hanteringen av levnadsintyg.

Till bosatta i Finland, Norge, Danmark och Tyskland skickas som regel inga levnadsintyg. Hanteringen sker elektroniskt mellan länderna.

Utskick från Pensionsmyndigheten

Årligen under månaderna augusti-november sker fyra utskick av levnadsintyg från Pensionsmyndigheten till de olika länderna. Alla som bor i ett visst land får utskicket samma månad.

När intyget kommer tillbaka ska det vara underskrivet av personen samt underskrivet och stämplat av en myndighet i utlandet eller i Sverige.

Om intyget inte kommer tillbaka inom 60 dagar efter utskicket skickas en påminnelse. Om intyget trots påminnelsen inte kommer in inom 105 dagar efter det första utskicket spärras ersättningen och ett beslut (wimimall 19539) om indragen ersättning (spärr av utbetalning) skickas till personen.

Det ordinarie utskicket och påminnelseutskicket består av ett informationsbrev på två språk och levnadsintyget på sju språk. Utskicket för spärr av utbetalning består av ett beslut på två språk.

När personen kontaktar Försäkringskassan för att få en ny blankett

När en person kontaktar Försäkringskassan och vill ha en ny blankett för levnadsintyg ska du informera om att det går att hämta blanketten på Pensionsmyndighetens webbplats.

Om personen vill ha hjälp med att hämta blanketten ska du fråga efter hens personnummer, om civilståndet har förändrats samt på vilket språk blanketten ska skickas.

Du väljer blankett på aktuellt språk (PM 8320 med suffix de, en, es, fr, it och gr), kompletterar med uppgift om civilstånd eller adress i fall någon av dessa uppgifter har förändrats och skickar den med central utskrift. Pensionsmyndigheten står som avsändare på kuvertet och som återsändningsadress på svarskuvertet. Tänk på att du inte kan skriva ut blanketten lokalt eftersom rätt svarskuvert då inte kommer med.

Så här gör du:

1. Ta uppgifter om:
 - personnummer
 - civilstånd (gift, ogift eller skild) eller adress i fall någon av dessa uppgifter har förändrats
 - språk som intyget ska vara skrivet på
2. Hämta blanketten på det aktuella språket i blankettlagret
3. Fyll i blanketten med uppgifterna enligt punkt 1
4. Fyll i datum när personen senast ska skicka tillbaka blanketten
5. Skicka blanketten med central utskrift.

När personen kommer till ett servicekontor

Om personen kommer in på ett servicekontor och har med sig ett levnadsintyg som hen vill få intygat så ska handläggaren göra det. Om personen vill ha ett nytt intyg så ska det tas fram.

Uppgiften om civilstånd ska kontrolleras och ändras om den inte stämmer.

Personen ska kunna legitimera sig och skriva under intyget. Handläggaren ska stämpla och skriva under intyget. Intyget skickas till Pensionsmyndigheten.

Så här gör du om ett nytt intyg behövs

1. Ta uppgifter om:
 - personnummer
 - civilstånd (gift, ogift eller skild) eller adress i det fall någon av dessa uppgifter har förändrats
 - medborgarskap
 - vilket språk som intyget ska vara skrivet på
2. Hämta blanketten PM 8320 i blankettlagret
3. Fyll i blanketten med uppgifterna enligt punkt 1
4. Skicka blanketten till Pensionsmyndigheten.

När levnadsintyg kommit in till Pensionsmyndigheten

När intyget kommer in till Pensionsmyndigheten skannas det och läggs upp i Pensionsmyndighetens handläggningssystem. Samtliga intyg skickas vidare till Pensionsmyndigheten i Visby för handläggning.

Utländska levnadsintyg

- Om en person kommer in på ett servicekontor och har med sig ett levnadsintyg från en utländsk pensionsmyndighet så gäller följande:

- Personen ska kunna legitimera sig på samma sätt som vid svenska levnadsintyg.
- Är intyget från ett EU/EES-land så är Försäkringskassan skyldig att intyga uppgifterna i intyget.
- Om intyget är från ett land utanför EU/EES så ska Försäkringskassan intyga om intyget är på ett språk som personalen på kontoret behärskar. Är det på ett språk som ingen på kontoret behärskar så får personen själv ordna en översättning till ett språk som personalen behärskar. Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten har ingen skyldighet att översätta intyg som inte är från ett EU/EES-land.

Läs mer

Mer information om levnadsintyg finns på Pensionsmyndighetens webbplats.

8 Vem får beskedet om utbetalning?

Detta kapitel beskriver vem som får den information om utbetalningen som Försäkringskassan skickar ut. Se även kapitel 6 för information om ställföreträdare och fullmakt.

8.1 Grundregel

Personen ska själv få beskedet om sin ersättning om hen inte har en ställföreträdare.

Läs i metodstödet om när Försäkringskassan skickar utbetalningsbesked m.m.

8.2 Metodstöd – när skickar Försäkringskassan utbetalningsbesked?

Dagersättningar

Försäkringskassan skickar besked om ersättning vid varje utbetalning. Av beskedet framgår vad ersättningen avser, vilken period ersättningen omfattar och när pengarna finns insatta på kontot.

Vissa månadsersättningar

När merkostnadsersättning, omvårdnadsbidrag, handikappersättning, vårdbidrag, sjukersättning och aktivitetsersättning betalas ut första gången får mottagaren ett meddelande om detta. Därefter skickar Försäkringskassan ut ett besked i januari varje år med information om vilka dagar som ersättningen kommer att betalas ut under året. Om utbetalningen skulle ändras under året får personen eller ställföreträdaren alltid ett nytt besked.

Försäkringskassan skickar ett besked om utbetalning av assistansersättning till betalningsmottagaren vid varje utbetalning.

Digitala utbetalningsbesked via Mina sidor

På Mina sidor kan personen se information om kommande och tidigare utbetalningar. För vissa ersättningar visas också preliminära framtida utbetalningar (som ännu inte har verkställts).

Personen kan tacka nej till pappersutskick av utbetalningsbesked och endast få dem digitalt i Mina sidor.

Mina meddelanden är en tjänst för säker digital post från myndigheter och kommuner. Genom en digital brevlåda kan personen ta emot en del av de brev som Försäkringskassan skickar ut, till exempel utbetalningsbesked, kontrolluppgift med flera. Kontrolluppgifter finns inte tillgängliga på Mina sidor. Utbetalningsbesked visas på Mina sidor oavsett om personen har en digital brevlåda eller inte.

8.2.1 Om personen inte vill ha utbetalningsbeskedet

Om någon vill att Försäkringskassan endast skickar beskeden till någon annan så går det bra, förutsatt att den person som får utbetalningsbeskedet har rätt att få det, t.ex. på grund av ett godmansförordnande eller en fullmakt.

8.3 Personen har en ställföreträdare

I avsnittet beskrivs vad som gäller när en person är omyndig, har en god man, har en förvaltare eller har lämnat en fullmakt till en annan person.

8.3.1 Omyndig (underårig)

Beskedet om utbetalning skickas alltid till förmyndaren om personen inte är myndig (omyndig). Se även avsnitt 6.2

8.3.2 God man

Överförmyndaren eller domstolen kan förordna en god man för en person (11 kap. FB). Försäkringskassan behöver veta om det ingår i godmanskapet att ta emot beskedet om utbetalning. Därför behöver Försäkringskassan en kopia av godmansförordnandet. Försäkringskassan kan skicka beskedet om utbetalning till både personen och den gode mannen.

Om förordnandet är begränsat, t.ex. till hjälp med att sörja för person, har inte Försäkringskassan rätt att skicka beskedet om utbetalning till den gode mannen.

8.3.3 Förvaltare

Om en person har en förvaltare ska beskedet om utbetalning normalt skickas till denne. Även i detta fall ska omfattningen av förordnandet vara preciserat, så Försäkringskassan behöver få en kopia av det.

Om förordnandet är begränsat, t.ex. till hjälp med att sörja för person, har inte Försäkringskassan rätt att skicka beskedet om utbetalning till förvaltaren.

8.3.4 Fullmaktstagare

Normalt skickar Försäkringskassan beskedet om utbetalning till fullmaktstagaren. Det kan dock finnas undantag om fullmakten inskränker fullmaktstagarens rätt i denna del. Se vidare vägledning 2004:7, *Förvaltningsrätt i praktiken*.

8.3.5 Annan ställföreträdare

Personen kan ha kommit överens med exempelvis en redovisningsbyrå om att denne ska ta hand om alla ekonomiska redovisningar. Försäkringskassan kan då skicka besked om insättning till en sådan ställföreträdare under förutsättning att Försäkringskassan får en kopia av avtalet där det framgår att personen vill att beskedet ska skickas dit. Om avtalet inte omfattar sådana handlingar måste hen lämna en fullmakt för att Försäkringskassan ska kunna skicka beskedet om utbetalning till någon annan än personen. Se även kapitel 6 och avsnitt 8.2.1 samt vägledning 2004:7, *Förvaltningsrätt i praktiken*.

8.4 Personen har ingen fast adress

Om personen saknar fast adress kan Försäkringskassan skicka beskedet om utbetalningen till mottagaren, c/o en annan adress eller med en poste restante-adress. Det är personens ansvar att lämna uppgift om vilken adress Försäkringskassan ska använda. Om hen saknar ställföreträdare skickar Försäkringskassan alltid besked om utbetalning i personens namn.

9 Arbetsgivardeklarationer och kontrolluppgifter

Detta kapitel beskriver de grundläggande reglerna om hur Försäkringskassan ska göra arbetsgivardeklarationer och när Försäkringskassan ska utfärda en kontrolluppgift.

9.1 Ändrade regler från 1 januari 2019

Tidigare skulle Försäkringskassan betala in arbetsgivaravgifter och avdragen skatt i klumpsummor under året. Vid årets slut lämnades kontrolluppgifter som angav hur mycket ersättning varje individ hade fått och vilka belopp som hade betalats in i arbetsgivaravgifter och preliminärt avdragen skatt.

Från och med den 1 januari 2019 ska Försäkringskassan deklarerar dessa uppgifter varje månad. Någon kontrolluppgift behöver inte lämnas (se 15 kap. 8 § första stycket 3 SFL). Du kan läsa mer om övergången från kontrolluppgifter till arbetsgivardeklarationer på individnivå i avsnitt 9.5.1. Se dock undantag nedan.

9.2 I några situationer ska kontrolluppgift lämnas

Det finns några situationer då kontrolluppgifter ska lämnas även efter den 1 januari 2019. Dessa är betald ränta (KU25) och näringsbidrag (KU70).

Läs mer

Se även Manual för *Arbetsgivardeklaration/Kontrolluppgift*

9.3 Arbetsgivardeklaration på individnivå

26 kap. 19 a § SFL

En arbetsgivardeklaration ska även för varje betalningsmottagare innehålla uppgift om

- 1.den ersättning för arbete som utbetalaren är skyldig att göra skatteavdrag för,
- 2.den ersättning som utbetalaren är skyldig att göra skatteavdrag för enligt 13 kap. 3 och 4 §§,
- 3.skatteavdragets belopp,

[...]

Den som betalar ut ersättning som är skattepliktig enligt IL ska göra skatteavdrag för preliminär skatt. Hur det går till beskrivs i kapitel 3. Den som är skyldig att göra skatteavdrag ska lämna en skattedeklaration (26 kap. 2 § 1 SFL).

Försäkringskassan är skyldig att lämna arbetsgivardeklaration varje månad (se prop. 2016/17:58 s. 56). Sedan den 1 januari 2019 ska arbetsgivardeklarationen innehålla uppgifter per betalningsmottagare på individnivå. Vilka uppgifter som ska uppges framgår av 26 kap. 19 a § SFL.

Bestämmelserna om skyldighet att lämna skattedeklaration i form av en arbetsgivardeklaration är inte utvidgad jämfört med vad som tidigare har gällt för Försäkringskassan.

(Prop. 2016/17:58 s. 57)

Enligt punkt 1 ska en arbetsgivardeklaration för varje betalningsmottagare innehålla uppgift om den ersättning för arbete som utbetalaren är skyldig att göra skatteavdrag för. Skatteavdrag ska enligt huvudregeln i 10 kap. 3 § första stycket SFL göras från kontant ersättning för arbete. I 10 kap. 3 § andra stycket SFL anges vilka olika ersättningar som vid tillämpningen av lagen ska räknas som ersättning för arbete.

Läs mer

I kapitel 3 kan du läsa om vilka av de ersättningar som Försäkringskassan administrerar som är skattepliktiga.

Enligt punkt 2 ska arbetsgivardeklarationen för varje betalningsmottagare även innehålla uppgift om den ersättning som utbetalaren är skyldig att göra skatteavdrag på, bland annat enligt SINK.

Uppgift per betalningsmottagare om skatteavdragets belopp och den ersättning som utbetalaren är skyldig att betala arbetsgivaravgifter för ska också lämnas i arbetsgivardeklarationen.

(Prop. 2016/17:58 s. 185 f.)

9.4 Försäkringskassan är skyldig att meddela betalningsmottagaren

34 kap. 3 a § SFL

Den som är skyldig att lämna uppgifter om en viss betalningsmottagare i en arbetsgivardeklaration enligt 26 kap. 19 a–19 c §§ ska senast den dag då arbetsgivardeklarationen ska ha kommit in till Skatteverket informera den som uppgifterna avser om de uppgifter om denne som lämnas i arbetsgivardeklarationen.

Den som gör en ändring eller ett tillägg av uppgifter om en viss betalningsmottagare enligt 26 kap. 40 § ska senast den dag då uppgifterna lämnas till Skatteverket informera den som uppgifterna avser om de uppgifter om denne som lämnas till Skatteverket.

[...]

Informationen till den som uppgifterna gäller ska lämnas senast den dag då arbetsgivardeklarationen ska ha kommit in till Skatteverket. Informationsskyldigheten kan fullgöras genom en lönespecifikation som skickas ut i samband med löneutbetalningen, om uppgifterna i lönespecifikationen överensstämmer med de uppgifter som lämnas i arbetsgivardeklarationen.

Enligt 26 kap. 40 § SFL ska ändring eller tillägg av uppgifter om en betalningsmottagare göras om en uppgift som har lämnats i en arbetsgivardeklaration är felaktig eller om en uppgift saknas. Av andra stycket framgår att den som gör en ändring eller ett tillägg av

uppgifter om en viss betalningsmottagare senast den dag då uppgifterna lämnas till Skatteverket ska informera den som uppgifterna avser om de uppgifter om denne som lämnas till Skatteverket.

(Prop. 2016/17:58 s. 190).

Försäkringskassan lämnar informationen på mottagarens utbetalningsbesked, se avsnitt 9.5.2.

9.4.1 Ändring av uppgifter

26 kap. 40 § SFL

Om en uppgift avseende en viss betalningsmottagare som har lämnats i en arbetsgivardeklaration eller en förenklad arbetsgivardeklaration är felaktig, ska den deklarationsskyldige snarast ändra uppgiften. Om en uppgift saknas, ska den deklarationsskyldige snarast genom tillägg lämna de uppgifter som behövs.

Ändring eller tillägg av uppgifter ska dock inte göras efter utgången av det sjätte året efter det kalenderår som uppgiften hänför sig till.

26 kap. 41 § SFL

Ändring eller tillägg av uppgifter om betalningsmottagare ska göras skriftligen.

I paragrafen beskrivs när uppgifterna i arbetsgivardeklarationen måste ändras. Om en uppgift avseende en viss betalningsmottagare som har lämnats i en arbetsgivardeklaration är felaktig, ska den deklarationsskyldige ändra uppgiften. Om en uppgift saknas, ska den deklarationsskyldige genom tillägg lämna de uppgifter som behövs.

Skyldigheten att ändra och göra tillägg av uppgifter gäller inte bara sådana uppgifter som har betydelse för den deklarationsskyldiges beskattning utan omfattar alla uppgifter om betalningsmottagare som har lämnats eller skulle ha lämnats i en arbetsgivardeklaration. Det skulle till exempel kunna inträffa att fel betalningsmottagare har angetts. En sådan uppgift påverkar inte beslutet om skatteavdrag eller arbetsgivaravgifter.

Lagstiftaren ansåg inte att det skulle vara lämpligt att ändringar och tillägg görs under hur lång tid som helst. Därför ska ändring eller tillägg av uppgifter inte göras efter utgången av det sjätte året efter det kalenderår som uppgiften hänför sig till. Tidsfristen är satt med hänsyn till tiden för omprövning av beslutet om slutlig skatt.

Det finns alltså en *möjlighet* att begära omprövning enligt 66 kap. SFL och en *skyldighet* att ändra en felaktig uppgift om en betalningsmottagare som har lämnats i en arbetsgivardeklaration eller genom tillägg komplettera med en uppgift som saknas om en betalningsmottagare. Den deklarationsskyldige kan begära omprövning och göra ändringar och tillägg i samma handling eller genom en och samma åtgärd i Skatteverkets e-tjänst.

(Prop. 2016/17:58 s. 188 ff.)

9.5 Metodstöd – kontrolluppgifter och månatlig arbetsgivardeklaration på individnivå

Det här metodstödet beskriver när Försäkringskassan ska utfärda kontrolluppgift och månatlig arbetsgivardeklaration på individnivå samt vad som kan vara orsaker till att kontrolluppgiften eller arbetsgivardeklarationen blir felaktigt upprättad.

9.5.1 Metodstöd – kontrolluppgifter till och med beskattningsår 2018

När personen blir beviljad ett bruttobelopp av en skattepliktig ersättning förmedlar Försäkringskassan en del av det beviljade beloppet till Skatteverket. Skatteavdraget tillgodoförs sedan personens skattekonto när kontrolluppgiften har lämnats in, dock senast den 31 januari 2019 för beskattningsåret 2018 (det år inkomsten betalades ut). Försäkringskassan kan inte återföra någon avdragen skatt efter detta datum. Försäkringskassan utfärdar kontrolluppgift om försäkringsutbetalningar (KU18 och KU19), kontrolluppgift för betald ränta (KU25) och kontrolluppgift för näringsbidrag (KU70). På kontrolluppgiften står hur mycket pengar personen har fått beskattningsåret 2018 och hur mycket skatt som dragits av.

När personen beviljas till exempel sjukersättning (brutto) betalar Försäkringskassan ut ett nettobelopp efter att ha gjort skatteavdrag. Skatteavdraget förmedlas till Skatteverket och tillgodoförs personens skattekonto när kontrolluppgiften har lämnats i slutet av januari 2019. Försäkringskassan lämnar kontrolluppgifter både till Skatteverket och till personen.

9.5.2 Metodstöd – månatlig arbetsgivardeklaration på individnivå från och med beskattningsår 2019

Utbetalningar av skattepliktiga ersättningar som sker under en månad ska redovisas till Skatteverket efter månadsskiftet. Det innebär att varje månad i princip betraktas på samma sätt som ett helt inkomstår har gjorts hittills.

När personen beviljas till exempel sjukersättning (brutto) betalar Försäkringskassan ut nettobeloppet efter att ha gjort skatteavdrag. Skatteavdraget förmedlas till Skatteverket och tillgodoförs personens skattekonto i början av månaden efter utbetalningen. Därefter kan Försäkringskassan inte återföra någon avdragen skatt. Utbetalningsdatum styr vilken månad som påverkar individens arbetsgivardeklaration (enligt kontantprincipen). Rapporterad skatt kan bara sänkas fram till att underlaget har rapporterats till Skatteverket. Efter det att arbetsgivardeklarationen är "stängd" för månaden är det bara tillåtet att ändra inkomsten (bruttobeloppet). Skatt kan därför bara återbetalas under innevarande månad, det vill säga innan månaden är "stängd".

Läs mer

Se även instruktioner för bokföringssituationer som påverkar arbetsgivardeklaration på individnivå. Du finner programbilder som är beskrivna i instruktionerna under Serviceåtgärder i ÅHS:

- Instruktion för att hantera arbetsgivardeklarationer på individnivå och kontrolluppgifter
- Instruktion för att bokföra lokala utbetalningar, direktbetalningar och inbetalningar
- Instruktion för att hantera skatt

Manualerna kan du även hitta på Fia under:

- Förmåner och handläggning/Utbetalningar/Instruktioner
-

Kontrolluppgiften (KU25 och KU70) och den månatliga arbetsgivardeklarationen på individnivå ligger till grund för Skatteverkets beslut om slutlig skatt, pensionsgrundande inkomst och för att hen ska bli tillgodoräknad de skatteavdrag som Försäkringskassan har gjort vid utbetalningar under månaden eller beskattningsåret. På kontrolluppgiften står hur mycket pengar personen har fått året innan och hur mycket skatt som dragits av.

På utbetalningsbeskedet kommer följande information att framgå för utbetalningar från och med 1 januari 2019.

”Spara ditt besked om utbetalning till deklarationen eftersom du inte får någon kontrolluppgift från oss. På Skatteverkets Mina sidor kommer du att kunna se vilka skattepliktiga utbetalningar och vilken avdragen skatt som vi och andra utbetalare gjort under året”.

9.5.3 Metodstöd – ”skrivfel”

Det här metodstödet beskriver i vilka situationer inkomst och avdragen skatt kan korrigeras, trots att arbetsgivardeklarationen på individnivå (AGI) är fastställd för aktuell månad. Dessa situationer kallas för *skrivfel*.

Enligt överenskommelsen med Skatteverket kan inkomst och skatt korrigeras under innevarande beskattningsår i följande undantagsfall:

- misstagsutbetalning (*condictio indebiti*)
- utbetalning till ett konto som tillhör en annan person än personen
- utbetalning till fel person när handläggaren har beviljat ersättning men registrerat beslutet på fel personnummer
- felutbetalning av vissa ersättningar vid dödsfall där pengar har betalats ut efter dödsfallsmånaden
- beslut om en skattepliktig ersättning som skulle ha varit skattefri.

Läs mer

Du kan läsa mer om hur du korrigerar inkomst och avdragen skatt på Försäkringskassans intranät Fia, under Förmåner och handläggning/Utbetalningar/Instruktioner.

9.5.4 Metodstöd – bokföring och öppna poster

Alla utbetalningar, inbetalningar, returer, omföringar, korrigeringar och återbetalning av skatt genererar bokföringstransaktioner. Detta gäller även återkravsbeslut. Alla dessa bokföringstransaktioner påverkar personens kontrolluppgift och månadsvisa arbetsgivardeklaration på individnivå om det är frågan om skattepliktiga ersättningar. Om en handläggare har gjort en felaktig registrering eller missat att till exempel registrera en händelse (till exempel en inbetalning) så ska hen göra dem med hjälp av bokföringsbilden. Arbetsgivardeklarationen för en viss individ kan ändras vad gäller det bruttobelopp som har betalats, men avdraget för preliminär skatt kan bara ändras under innevarande månad.

Försäkringskassan gör regelbundet avstämningar mellan det som är bokfört i ekonomisystemet och det som är registrerat som lokal utbetalning, inbetalning, retur och omföring i handläggningssystemet. Det innebär att registreringar i handläggningssystemet på ett belopp matchas mot en post i ekonomisystemet på samma belopp. De poster som inte kan matchas blir kvar som öppna poster. Anledningen till att det uppstår öppna poster är i de allra flesta fallen att en handläggare av misstag har lagt in fel uppgifter.

Händelser som genererar öppna poster är:

- returer som inte har åtgärdats eller blivit dubbelt utbetalda
- lokal utbetalning som inte har bokförts i handläggningssystemet (*lokal utbetalning via Agresso eller direktbetalning*)
- bokförd utbetalning i handläggningssystemet som inte har betalats ut till personen
- inbetalning eller återbetalning från personen som inte är bokförd i handläggningssystemet (*Inbetalning aviseras till handläggaren via ärendehanteringssystemet*)
- felregistreringar i handläggningssystemet
- felaktiga utbetalningar till socialnämnd och till Kronofogden.

Den öppna posten visar att det inte är samma information i ekonomisystemet som i handläggningssystemet. Det kan innebära att Försäkringskassan redovisat fel inkomst och skatt till Skatteverket, vilket genererar fel i personens kontrolluppgift för beskattningsåret 2018 eller tidigare och månadsvisa arbetsgivardeklaration på individnivå för beskattningsår 2019 eller senare. Personen kan då behöva betala kvarskatt till Skatteverket.

10 Preskription och överlåtelseförbud

I detta kapitel beskrivs reglerna kring preskription och överlåtelseförbud.

Läs mer

Reglerna om hur långt tillbaka i tiden ett återkrav av felaktig utbetalning kan sträcka sig finns beskrivna i vägledning 2024:2 *Återbetalning*. När fordringen preskriberas finns beskrivet i vägledning 2005:2 *Fordringshantering hos Försäkringskassan*.

Observera att de regler som beskrivs i detta kapitel inte ska blandas ihop med de regler som finns om hur långt tillbaka i tiden en ersättning kan beviljas. Det finns till exempel bestämmelser i 42 kap 6 § SFB om arbetsskadeförsäkring om att en ansökan om ersättning ska göras inom sex år från den dag ersättningen avser.

10.1 Ersättning i SFB

10.1.1 Preskription

107 kap. 12 § SFB

Om en ersättning enligt denna balk inte har lyfts före utgången av andra året efter det då beloppet blev tillgängligt för lyftning, är fordran på beloppet preskriberad.

Regeln innebär att den som har beviljats ersättning från Försäkringskassan, men inte har tagit emot utbetalningen före utgången av preskriptionstiden förlorar rätten till utbetalningen. Om en ersättning som har satts in på den berättigades konto inte kommer i retur har beloppet redan kommit mottagaren till handa och är att jämställa med ett utkvitterat belopp. Rätten till en sådan ersättning blir då inte preskriberad.

Preskriptionstiden inleds när det första utbetalningsförsöket görs, eller skulle ha gjorts om det inte var känt att utbetalningsförsök var meningslösa (exempelvis om det saknades kontouppgifter eller adressuppgifter).

Om betalningen kommer i retur från banken och ingen ny betalning görs inom preskriptionstiden är ersättningen preskriberad. Det innebär att betalningen inte ska göras om. Om Försäkringskassan har begått något fel, t.ex. inte hanterat returen i rimlig tid, kan skadestånd bli aktuellt.

Om någon vill att en preskriberad ersättning ska betalas ut ska Försäkringskassan fatta ett beslut om att avslå begäran med motiveringen att ersättningen är preskriberad.

En betalning som hålls inne med stöd av 112 kap. 3 § SFB preskriberas inte. Om betalningen börjar betalas ut igen räknas preskriptionstiden från utbetalningen.

Tidigare har 107 kap. 12 § SFB tolkats som att preskriptionstiden inleds när tidsperioden som ersättningen avser har passerats, vilket innebar att en ansökan om ersättning behövde göras inom viss tid. Den nuvarande tolkningen, att preskriptionstiden inleds i samband med utbetalningen, medför att 107 kap.12 § inte begränsar hur långt tillbaka i tiden en ersättning kan beviljas.

Läs mer

För barnbidrag, underhållsstöd, underhållsbidrag i internationella ärenden och bilstöd finns särskilda preskriptionsbestämmelser, se respektive vägledning.

Du kan läsa mer om skadestånd på Fia under *Omprövning, överklagande, rättelse, ändring och skadestånd*.

107 kap. 16 § SFB

Preskriptionslagen (1981:130) gäller för en enskilds fordringar enligt balken endast när detta är särskilt angivet.

10.1.2 Överlåtelseförbud

107 kap. 9 § SFB

En försäkrads fordran på ersättning som inestår hos Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten får inte utmätas. En fordran på sådan ersättning får inte heller pantsättas eller överlåtas innan den är tillgänglig för lyftning.

107 kap. 10 § SFB

Bestämmelserna i 9 § hindrar inte utmätning enligt bestämmelserna i 7 kap. utskönningsbalken.

107 kap. 9 § SFB innebär att äganderätten till ersättningen inte får föras över till en annan person innan den är utbetalad.

Utöver utmätning enligt bestämmelserna i 7 kap. utskönningsbalken kan en persons fordran på ersättning enligt SFB som inestår hos Försäkringskassan inte utmätas innan ersättningen har betalats ut till personen.

En fordran på ersättning enligt SFB får inte pantsättas eller överlåtas innan utbetalning, men efter utbetalning förfogar personen fritt över pengarna.

När personen har gett någon fullmakt att ta emot en betalning bör Försäkringskassan vara vaksam på att inte överlåtelseförbudet överträds. Om utbetalningen tas emot för personens räkning kommer fullmakten inte i konflikt med förbudet mot att överlåta ersättning, men om det handlar om att överföra äganderätten till ersättningen ska fullmakten inte godtas och betalningen göras till personen i stället. Det är alltså viktigt att handläggaren tar reda på ändamålet med fullmakten för att kunna göra en bedömning av om den strider mot överlåtelseförbudet i 107 kap. 9 § SFB. Har till exempel socialtjänsten lånat ut pengar till personen och hen i syfte att återbetala lånet skriver en fullmakt som innebär att socialförsäkringsförmånen betalas ut direkt till socialtjänsten, står fullmaktsförfarandet i strid med överlåtelseförbudet. Med tanke på överlåtelseförbudet ska en fullmakt godtas endast om det står klart att det inte är fråga om en överlåtelse.

10.2 Ersättning utanför SFB

Ibland finns en hänvisning till reglerna i SFB i andra författningar. Om det varken finns någon hänvisning till reglerna i SFB eller regler om preskription eller överlåtelseförbud i

förmånsförfattningen innebär det att inget överlåtelseförbud gäller och att preskriptionslagen gäller.

10.2.1 Preskriptionslagen

En fordran preskriberas tio år efter tillkomsten, om inte preskriptionen avbryts dessförinnan. (2 § Preskriptionslag [1981:130])

Preskriptionstiden börjar löpa när tiden som ersättningen avser har passerat (Jfr. prop. 1979/80:119 s. 89–90.). Om ett utbetalningsförsök görs är det ett erkännande av skulden som räknas som ett preskriptionsavbrott och medför att en ny tioårig preskriptionstid börjar löpa. (5 och 6 §§ Preskriptionslag [1981:130])

Källförteckning

EU-rätt

Rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen

Rådets förordning (EEG) nr 574/72 om tillämpning av förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpning av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 987/2009 om tillämpningsbestämmelser till förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen

Balkar

Socialförsäkringsbalken

Föräldrabalken

Utsökningsbalken

Ärvdabalken

Lagar

Lag (2022:856) om omställningsstudiestöd

Förvaltningslagen (2017:900)

Skatteförfarandelag (2011:1244)

Fängelselag (2010:610)

Lagen (2005:130) om dödförklaring

Socialtjänstlagen (2025:400)

Socialavgiftslagen (2000:980)

Inkomstskattelagen (1999:1229)

Bokföringslagen (1999:1078)

Lagen (1991:1047) om sjuklön

Lag (1991:586) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta

Konkurslag (1987:672)

Preskriptionslag (1981:130)

Lag (1954:243) om yrkesskadeförsäkring (upphävd)

Lag (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område

Förordningar

Förordning (2018:1747) om viss underrättelseskyldighet för Kriminalvården

Förordning (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser

Skatteförfarandeförordningen (2011:1261)

Förordningen (2010:407) om ersättning till vissa nyanlända invandrare

Förordningen (2008:975) om uppgiftsskyldighet i vissa fall enligt socialtjänstlagen (2025:400)

Förordningen (1996:1100) om aktivitetsstöd

Förordningen (1982:366) om utbetalning av dagersättning från Försäkringskassan

Utsökningsförordningen (1981:981)

Försäkringskassans författningssamling (FKFS/RFFS)

Försäkringskassans föreskrifter (FKFS 2017:6) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser

Pensionsmyndighetens föreskrifter (PFS 2014:8) om avdrag vid institutionsvistelse

Pensionsmyndighetens föreskrifter (PFS 2012:2) om levnadsintyg

Försäkringskassans föreskrifter (FKFS 2010:4) om sättet och tiden för utbetalning av vissa socialförsäkringsförmåner m.m.

Försäkringskassans föreskrifter (FKFS 2007:5) om utbetalning till socialnämnden av retroaktivt beviljad periodisk ersättning med stöd av 107 kap. 5 § socialförsäkringsbalken

Riksförsäkringsverkets föreskrifter (RFFS 1996:24) för tillämpning av förordningen (1996:1100) om aktivitetsstöd

Försäkringskassans författningssamling (FKFS/RFFS)

Riksförsäkringsverkets allmänna råd (RAR 2001:2) om arbetsskadeförsäkring och statligt personskadeskydd

Försäkringskassans rättsliga ställningstaganden (FKRS)

FKRS 2024:06, *Försäkringskassan ska som huvudregel betala ut retroaktivt beviljad ersättning till socialnämnden*

FKRS 2022:11, *Avdragsordning*

FKRS 2021:02, *Tillämpning av samordningsregeln i 107 kap. 2 § socialförsäkringsbalken*

FKRS 2020:05, *Retroaktivt utbetalad ersättning*

FKRS 2016:06, *Gränsen mellan återkrav och condictio indebiti*

Förarbeten

Prop. 2021/22:176, *Flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden*

Prop. 2016/17:58, *Uppgifter på individnivå i arbetsgivardeklarationen*

Prop. 2010/11:165, *Skatteförfarandet*

Prop. 2008/09:200, *Socialförsäkringsbalk*

Prop. 2006/07:59, *Vissa sjukförsäkringsfrågor m.m.*

Prop. 2001/02:164, *Socialförsäkringsförmåner vid institutionsvistelse på statens bekostnad*

Prop. 1992/93:30 *om ändring av begreppet arbetsskada*

Prop. 1988/89:33 *om avgifter för pensionärer vid sjukhusvård*

Prop. 1982/83:3 *om samordningsfrågor inom det socialpolitiska bidragssystemet*

Prop. 1979/80:119 *om preskriptionslag, m.m.*

Domar

RÅ 2007 ref. 21

RÅ 2001 ref. 58

RÅ 1988 ref. 43

FÖD 1987:17

NJA 1947 s. 634

KRNJ mål nr 1256-14, 2015-05-12

Försäkringskassans övriga publikationer

Vägledning (2018:1) *Rättelse och ändring av beslut enligt socialförsäkringsbalken och förvaltningslagen*

Vägledning (2012:2) *Handikappersättning*

Vägledning (2024:2) *Återbetalning*

Vägledning (2005:2) *Fordringshantering hos Försäkringskassan*

Vägledning (2004:7) *Förvaltningsrätt i praktiken*

Vägledning (2004:6) *Statligt personskadeskydd*

Vägledning (2004:5) *Sjukpenninggrundande inkomst och årsarbetstid*

Övrigt

www.skatteverket.se

Skatteverkets ställningstagande 2011-05-05, dnr 131 302727-11/111

RGKFS 2017:02, *Riksgäldskontorets föreskrifter om ändring i Riksgäldskontorets i föreskrifter och allmänna råd (2006:01) till förordningen (2017:170) om statliga myndigheters betalningar och medelsförvaltning*

Kronofogdens information om bestämmande av förbehållsbeloppet vid utmätning av lön, KFM M 2014:2

JO-beslut 4811-2003